

Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығын (64-шығарылым) бекіту туралы

Күшін жойған

Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің 2012 жылғы 1 қарашадағы № 422-ө-м Бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2012 жылы 23 қарашада № 8098 тіркелді. Күші жойылды - Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің 2025 жылғы 17 қаңтардағы № 499 бұйрығымен

Ескерту. Күші жойылды – ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің 17.01.2025 № 499 бұйрығымен.

Қазақстан Республикасы Еңбек кодексінің 125-бабына сәйкес жұмыстардың белгілі бір түрлерінің күрделілігін белгілеу, жұмысшыларға біліктілік разрядтарын беру және кәсіптерінің дұрыс атауларын айқындау мақсатында **БҰЙЫРАМЫН:**

1. Қоса беріліп отырған Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы (64-шығарылым) бекітілсін.
2. Еңбек және әлеуметтік әріптестік департаменті (А.Ә. Сарбасов) осы бұйрықтың заңнамада белгіленген тәртіппен Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелуін және ресми жариялануын қамтамасыз етсін.
3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау вице-министрі С.Ә. Ахметовке жүктелсін.
4. Осы бұйрық алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Министр

С. Әбденов

Қазақстан Республикасы
Еңбек және халықты
әлеуметтік қорғау министрінің
2012 жылғы 1 қарашадағы
№ 422-ө-м бұйрығымен
бекітілген

**Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің бірыңғай
тарифтік-біліктілік анықтамалығы
1–бөлім. Жалпы бөлім**

1. Осы Бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалық (бұдан әрі - БТБА) 64 шығарылымы "Ауыл, су және орман шаруашылығындағы механикаландырылған жұмыстар", "Өсімдік су және орман шаруашылығында жалпы механикаландырылған жұмыстар", "Қорғалған топырақтағы жұмыс", "Көпжылдық екпелерді күту бойынша жұмыстар", "Азық өндірісінің жұмыстары", "Гидромелиорация және шалғындық бойынша жұмыстар", "Көлік және тиеу-түсіру жұмыстары", "Өсімдік және орман шаруашылығындағы жалпы қолмен істелетін жұмыстар", "Егістіктегі жұмыс", "Өсімдік шаруашылығындағы жұмыстар (жабық жер)", "Өсімдік өндіру жұмыстары (ашық жер)", "Бақша өндірісіндегі жұмыстар", "Жүзім өндірісіндегі жұмыстар", "Субтропикалық өнімдерді жасау бойынша жұмыстар", "Эфир майы мен дәрі өнімдерін өндіру бойынша жұмыстар", "Гүл өнімдері мен көгалдандыру жұмыстары", "Агроорманмелиорация және орман шаруашылығы бойынша жұмыстар", "Шаруашылық жұмыстары", "Өсімдік шаруашылығы, су және орман шаруашылығындағы жұмысшылар кәсіптерінің жұмыстарының сипаттамалары", "Мал шаруашылығындағы жұмыс" бөлімдерінен тұрады.

2. Осы шығарылым төрт бөлімнен тұрады. Бірінші тараудың бөлімдерінде өсімдік, су және орман шаруашылығында тракторлармен, тіркемелі, тоспалы, өздігінен жүретін машиналармен және қуатты қозғағышқа және жетек сыныбына байланысты үш топқа топтастырылған механикаландырылған жұмыстар орналастырылған. Біртектес жұмыстарды орындау қиындықтарын ескере отырып, оларға тарифтік разрядтар белгіленген.

3. Екінші тараудың бөлімдерінде өсімдік, су және орман шаруашылықтарында қарапайым еңбек құралдарын, механизмдерін және жұмыс көлігі ретінде жануарларды пайдалана отырып орындалатын жұмыстар келтірілген және осы жұмыстардың тарифтік разрядтары белгіленген.

4. Аталған шығарылымның бірінші және екінші бөлімдерінде мазмұндалған тарифтелген барлық жұмыстар технологиялық орындау мен жүйелілікте орналастырылған. Өз реттік нөмірлері бар біртектес жұмыстар айқындамада біріктірілді. Ерекше жұмыстар дербес бөлімдерге бөлінді.

5. Үшінші тараудың бөлімінде өсімдік, су және орман шаруашылығы жұмысшыларының мамандықтары жұмыстарының сипаттамасы келтірілді.

6. Төртінші тарауда "Мал шаруашылығындағы жұмыстар мен мамандықтар" бөлімі мазмұндалған. Ол мал шаруашылығындағы жұмысшылар мамандықтарының тарифтік разрядтары мен тарифтік-біліктілік сипаттамаларынан тұрады.

7. Жұмыс разрядтары олардың еңбек жағдайларының қиындығын ескермей (еңбектің қиындығының деңгейіне және орындаушының біліктілігіне қойылатын талаптарын күшейтуге әсер ететін тәжірибелік жағдайларсыз) белгіленген. Әрбір

мамандықтың тарифтік-біліктілік сипаттамасы екі бөлімнен тұрады. "Жұмыс сипаттамасы" жұмысшы орындай білуге тиіс жұмыстарды сипаттайды. "Білуге тиіс" бөлімінде арнайы білім, ережені, нұсқаулықты және басқа басшылыққа алынатын материалдар, жұмысшы қолдануға тиіс әдістер мен тәсілдерге қатысты жұмысшыға қойылатын негізгі талаптар мазмұндалады.

8. Тарифтік-біліктілік сипаттамаларында аталған жұмысшы анағұрлым мамандығына тән жұмыстардың тізімі беріледі. Бұл тізім жұмысшы орындауы мүмкін және орындауға тиіс барлық жұмыстарды шектемейді. Ұйым әкімдігі кәсіподақ комитетімен және басқа уәкілетті қызметкерлердің, өкілді органның келісімі бойынша тиісті разрядтардың жұмысшы мамандықтарының тарифтік-біліктілік сипаттамаларын мазмұндайтын оларды орындау қиындығы бойынша тиісті жұмыстардың қосымша тізімін әзірлеп және бекіте алады.

9. Жұмысшы "Жұмыстар сипаттамасы" бөлімінде көзделген жұмыстардан басқа ауысымды қабылдау және тапсыру, жұмыс орнын, айлабұйымдарды жинау бойынша жұмыстарды, сондай-ақ олардың тиісті жағдайдағы сипаттамасы белгіленген техникалық құжаттаманы жүргізу бойынша жұмыстарды орындауға тиіс.

10. Жұмысшы "Білуге тиіс" бөлімінде қамтылған теориялық және практикалық талаптармен қоса еңбекті қорғау; өндірістік санитария және өртке қарсы қауіпсіздік; жеке қорғану құралдарын қолдану ережелерін; орындалатын жұмыс (қызмет) сапасына қойылатын талаптарды; ақау түрлерін және оның алдын алу және жою тәсілдерін; өндірістік дабылды; жұмыс орнында еңбекті ұтымды ұйымдастыру тәсілдерін білуге тиіс.

11. Анағұрлым жоғары білікті жұмысшы тарифтік-біліктілік сипаттамасында көрсетілген жұмыстармен қоса анағұрлым төмен білікті жұмысшылардың тарифтік-біліктілік сипаттамасында қарастырылған жұмыстарды орындай білуі, сондай-ақ осы кәсіптің анағұрлым төмен жұмысшыларына басшылық ете білуге тиіс. Осыған байланысты біліктілігі анағұрлым төмен разрядтар кәсіптерінің тарифтік-біліктілік сипаттамаларында көрсетілген жұмыстар анағұрлым жоғары разрядтар сипаттамаларында берілмейді.

12. Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің тарифтік-біліктілік сипаттамалары сегіз разрядты тарифтік кестені негізге ала отырып әзірленген. Жұмысшының еңбек кітапшасын толтыру, сондай-ақ тарифтік разрядты өзгерту кезінде оның мамандығының атауы БТБА-ға сәйкес жазылады.

13. Кәсіптердің тарифтік-біліктілік сипаттамалары ерекше айтылған жағдайлардан басқа, осы бөлімде көрсетілген өндірістер мен жұмыс түрлері бар ұйымдарда, меншік және ұйымдық-құқықтық нысанына қарамастан, ерекше белгіленген жағдайларды қоспағанда, жұмыстарды тарифтеу және жұмысшыларға біліктілік разрядтарын беру кезінде міндетті болып табылады.

14. БТБА-ның бұрын қолданыста болған шығарылымы бойынша атаулары көрсетілген, осы "Мал шаруашылығындағы жұмыс" бөлімінде көзделген жұмысшылар кәсіптері атауларының тізбесі БТБА-ның (64-шығарылым) 2-қосымшасында көрсетілген.

I-бөлік

Ауыл, су және орман шаруашылығындағы механикаландырылған жұмыстар

Жұмыстардың тарифтік разрядтарын саралау үшін тракторлар, экскаваторлар, бульдозерлер, жүк тиегіштер, комбайндар және басқа да өздігінен жүретін машиналар тобы

I топ

Жетек сыныбы 1,4-дейін және қозғағышының қуаты 58,8 кВт (80 л.с.) дейін дөңгелекті – МТЗ-50, МТЗ-80, МТЗ-80Х, МТЗ-82, МТЗ-82р, ЮМЗ-6Л, ЮМЗ-6КЛ, ВТЗ-45, Т-40А, Т-40АМ, Т-40АНМ, Т-30, Т-80А, Т-30А, Т-25А, СШ-28, Т-16М, Т-16ММЧ, СШ-0611, Т-16МТ, ЛТЗ-60А, ЛТЗ-60АВ, КСС-2,6, АП-100 "Простор", "Универсал 445-V" (Румыния) тракторлары, сондай-ақ қозғағышының қуаты ұқсас жүк тиегіштер мен басқа да машиналар.

II топ

Жетек сыныбы 1,4-тен 3 дейін (қоса алғанда) және қозғағышының қуаты: 73,5 кВт (100 л.с.) дейін шынжыр табанды, 58,8-ден 95,5 кВт (от 80 до 130 л.с.) дейін дөңгелекті – МТЗ-100, МТЗ-102, ДТ-75Н, ДТ-75МВ, ДТ-75В, ДТ-75БВ, Т-70С, ЛХТ-55, ТДТ-55, Т-54В-СЗ "Болгар", ТДТ-60, ТДТ-75 тракторлары; ЭТЦ-202Б, ЭТЦ-163, ЭО-2621В, ЭО-3211Д, ЭО-3322Д, Э-304Д, ЭТЦ-165А, Э-304В, ЭТЦ-161, ЭО-3322А, ЭТР-162, Т-3М, Э-1015А, ЭО-432, ЭО-3122, ЭО-3332А, ЭО-3321, ЭО-3323, ЭО-4111В, ЭО-4321А экскаваторлары, сондай-ақ қозғағышының қуаты ұқсас бульдозерлер, жүк тиегіштер, комбайндар мен басқа да машиналар.

III топ

Жетек сыныбы 3-тен жоғары және қозғағышының қуаты 73,6 кВт (100 л.с.) және жоғары шынжыр табан, 95,5 кВт (130 л.с.) және одан жоғары дөңгелекті Т-130, Т-130-1, Т-130Б, Т-130БГ-3, Т-130МБГ, Т-130МГ, Т-130МГ-5, Т-150КН, ДТ-175С, ДТ-175Т, Т-4А, ВТ-100, ЛТЗ-155, ТЛТ-100, ЛХТ-100, ЛХТ-4, ТТ-4, К-700А, К-701, К-701М, К-702, К-703, Т-100, Т-100М, Т-180Г, Т-330, ДЭТ-250М, Т-100МБ тракторлары; МТП-72, МТП-71А, Д-659А, ЭТР-201Б, ЭТР-204, ЭТР-132, ЭТР-134, ЭТР-224А, ЭО-611БС, Э-10011Д, ЭТР-172, Э-652Б, ЭО-4121, ЭО-4124, ЭО-4111В, ЭО-4121Б, ЭО-5116, ЭО-5124, ЭО-6123, ЭО-7111В, ЭКГ-4У, ЭКГ-5А, ЭТЦ-252А экскаваторлары; Джон Дир, Массейс Фергюсон; (Дон-1500, Енисей-1200) астық жинайтын, картофель, қызылша, жүгері жинайтын комбайндар; жүк тиегіштер, бульдозерлер және қозғағышы ұқсас басқа да машиналар.

2-бөлім. Өсімдік су және орман шаруашылығында жалпы механикаландырылған жұмыстар

1. Жер қыртысын өңдеу

Параграф 1. Жер қыртысын өңдеу

15. Жерді ысырып және ысырмай жырту:

- ертеде жыртылған жерлерді, тың, тыңайған жерлерді, көп жылдық шөптердің топырақ қабатын; орман және көп жылдық көшеттерді отырғызуға плантажды және қабатты жырту; тазартылған орманды жерлерді, шабындықтарды, құрғатылған батпақты жерлерді және басқа ауыл шаруашылық алқаптарын аммиак суын енгізбей жырту

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 7 разряд

- бір мезгілде аммиак суын енгізе отырып

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 7 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 7 разряд

16. 10⁰-тен жоғары баурайларды білікше, микролимандар және атыздар жасай отырып баурайға көлденең жырту

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 7 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 7 разряд

17. Сабанның түбін және өсімдіктерді сақтай отырып, жазық кескіштермен, терең қопсытқыштармен қайта жырту, өңдеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 7 разряд

18. Ысырмай өңдеу, егіс алдында және жаппай культиваторлау, аспалы және тіркемелі қарулармен дискілеу, сыдыра жырту, аммиак суын енгізбей чизелдеу және фрездеп өңдеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

- бір мезгілде аммиак суын енгізе отырып

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

19. Астық, картофель және басқа егістіктерді тырмалау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

20. Қар тоқтату, еріген суды ұстау үшін егістік телімдеріне үю

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

21. Жерді, шалғындықты, жайылымды жырту, егіс алдында топырақты тегістеу, топырақ қабатын, құрғатылған сазды тегістеу, топырақ кесектерін ұсату, жерді қырнап өңдеу және кішірейту, ылғалды ротациялық жұмыс органдары бар қару-жарақпен жабу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

22. Жеміс және басқаға, егістіктерге, ашық жерлерге тізбек қазу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 7 разряд

2. Тыңайтқыштарды дайындау және енгізу

Параграф 1. Тыңайтқыштарды дайындау және енгізу

23. Минералды тыңайтқыштарды, известь және басқа тұқымдарды арнайы ұсатқыштарда, бетонды алаңдарда ұсату тракторларымен ұсату

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

24. Известі және басқа тұқымдарды механикалық елекпен себу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

25. Шымтезек жинайтын машиналар және бульдозерлермен шымтезек қиқымын дайындау, кертпелеу және қаттап салу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

26. Шымтезек және әртүрлі қоспалар дайындау және қаттап салу: минералды тыңайтқыштар, қи, шымтезек қосу, араластыру; қоспаларды бульдозерлермен, жер тегістегіштермен, араластырғыштармен және жүк тиегіштермен кертпелеу, қатарлау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

27. Қатып қалған қидың кертпелерін және қоспаларды бөлу

I топ тарифициаланбағам

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

28. Қиды, шымтезекті, қоспаларды қатарлардан және үйіндіден жан-жаққа шашып тастау, известі, минералды тыңайтқыштарды, оргаминералды қоспаларды арнайы машиналармен топыраққа енгізу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

29. Топыраққа өсімдіктің тамырдан тыс қосымша қоректендіруін енгізу:

- сұйық тыңайтқыштар және сұйық нәжіс

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

- аммиак суы немесе сұйық аммиак

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

3. Тұқым дайындау, егу және отырғызу

Параграф 1. Тұқым дайындау, егу және отырғызу

30. Астық, бұршақ, шөп, қызылша, зығыр, кендір, жеміс және басқа өнімдердің тұқымдарын арнайы машиналармен және механикаландырылған бағытта тазалау мен сұрыптау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

31. Қызылша, жүгері, күбағыс және басқа өнімдер тұқымдарын машиналармен және механикаландырылған бағытта калибрлеу, қорғау-ынталандырғыш өнімдермен өңдеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

32. Кейбір тұқымдардың сабағын механикалық кесу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

33. Картофель сұрыптайтын пункттерге қызмет көрсету

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

34. Егу және отырғызу материалдарын дәрілеу кезінде машиналар мен агрегаттарға қызмет көрсету

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

35. Тұқымдарды лазерлі өңдеу, отырғызатын материалдарды бактериалды дәрі-дәрмекпен өңдеу және өңдеудің басқа түрлері

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

36. Жеміс-жидек дақылдарын, ағаш-бұта тұқымдарын қоса алғанда ауыл шаруашылық өнімдерін егу және отырғызу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 7 разряд

37. Егетін және отырғызатын өнімдерді механикалық тиеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

38. Картофель, жеміс және басқа өнімдердің көшеттерін отырғызу үшін бұршақтарды, тарақшаларды кесу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

39. Культиваторды пайдалана отырып, картофель түйнегін жауып бекіту

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

40. Бульдозер, экскаватор, басқа машиналар мен қару-жарақтардың көмегімен сүрлем, пішендеме, картофель кертпелерін, тамыр-жемісті өсімдіктермен аналық қызылша, сәбіз және басқа өнімдерінің кагаттарын ашу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

41. Картофель кертпелері мен траншеяларын, аналық қызылша мен азықтық тамыр-жеміс өсімдіктері тамырларын арнайы машиналармен сұрыптау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

4. Ауыл шаруашылық өнімдерін егу мен отырғызу үшін күтім

Параграф 1. Ауыл шаруашылық өнімдерін егу мен отырғызу үшін күтім

42. Қызылша, сәбіз және басқа өнімдерді көктегенге дейін және көктегеннен кейін жаппай қопсыту

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

43. Қатарлар арасын тырмалау, өңдеу, отайтын өнімдерді қопсыту, шабықтау (қорғау аймақтарында және қатарларда арам шөптерді топыраққа көму):

- тыңайтқышпен

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

- тыңайтқышсыз

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

44. Өсімдіктер шығысының жиілігін қалыптастыру, қызылшаны, қозаны, кефаны және басқа өнімді шоқтау және кесу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

5. Өсімдіктерді қорғау және химиялық өңдеу

Параграф 1. Өсімдіктерді қорғау және химиялық өңдеу

45. Өсімдіктерді қорғаудың химиялық және биологиялық құралдарын және уландырылған еліктіргіштерді механикалық дайындау, шайқау (тиеу, құю)

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

46. Аэрозольді генераторлар мен тракторлық бүркігіштерді пайдалана отырып қоймалар мен сақтау орындарын ылғалды дезинфекциялау және дезинсекциялау; дәнді дақылдар өнімдерін түтіндету, әртүрлі өнімдерді дәрілеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

47. Арнайы машинаның көмегімен кейбір өнімдер егістігіне аушы жырашығын қазу, жырашықтарда аушы құдықтарын бұрғылау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

48. Зиянкестердің, аурулардың және арам шөптердің алдын алу үшін ауыл шаруашылық өнімдері мен көп жылдық көшеттерді өңдеу (дәрі бүрку немесе

себу), кейбір ауыл шаруашылық өнімдерін дефолианттармен және досиканттармен өңдеу, көп жылдық көшеттерді аэрозольдармен өңдеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

6. Дәнді, дәнді-бұршақты дақылдарды, жүгеріні, зәйтүнді және басқа өнімдерді жинау

Параграф 1. Дәнді, дәнді-бұршақты дақылдарды, жүгеріні, зәйтүнді және басқа өнімдерді жинау

49. Дәнді, дәнді-бұршақты дақылдарды, қызылша, зәйтүн және басқа өнімдердің ұрық безін ені:

- 6 м дейін

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

- 6 м жоғары егін ору машиналарымен ору

I топтарда тарифициаланбағам

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

50. Дәнді дақылдарды, сүрлем шөптерді, тамыр-жемісті өсімдікті, жеміс өнімдерін тікелей ору; дестелерді шауып алу, дестелерді комбайндармен іріктеу және орау (сабақтарын ұсатып және ұсатпай)

I топтарда тарифициаланбағам

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 7 разряд

51. Қонақ жүгеріні, джугарларды, қырыққабат, сәбіз және ұзын сабақты өнімдер тұқымдарын арнайы машинамен жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

52. Жасыл бұршақты, сиыржоңышқаны, бұршақты және басқа өнімдерді дестелі орақтармен және әнбебап егін ору машиналарымен жинау:

- шауып алу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

- комбайндармен іріктеу және орау

I топтарда тарифициаланбағам

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

53. Толық піскен және сүтті балауыз кезінде собықтарын айыра, сондай-ақ сүрлем үшін сабақтарын ұсақтай отырып жүгеріні:

- тіркемелі машинамен

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

- өздігінен жүретін комбайндармен жинау

- I, II, топтарда тарифициаланбағам

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 7 разряд

54. Машинистің жүгерінің собықтарын тазалауға арналған жұмысы

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 2 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

55. Жаңғақ пен бадананы дестелерге салып, арнайы машиналармен жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

56. Бау байлау және суслондарға салып кунжут жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

57. Дәнді, дәнді-бұршақты дақылдар, техникалық өнімдер дестелерін, жүгері собықтарын, қант қызылшасы мен басқа өнімдердің, көп жылдық және бір жылдық шөптердің тұқымдарын ұсақтағыштармен және өздігінен жүретін комбайндармен, арнайы жабдықталған айлабұйымдармен ұсату

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

58. Жаңғақ бұршақтарын арнайы машиналармен жырту

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 2 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

59. Кунжуттарды суслондардан бөліп алу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 2 разряд

I, III топтарда тарифициаланбағам

60. Дәнді және әртүрлі өнімдер тұқымдарын астық пультімен, транспортерлермен және жүк тиегіштермен кертпелеу, белсенді кептіру және қайта жылжыту

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 2 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

61. Дәнді дақылдарды, қант қызылшасын және кейбір басқа өнімдерді өнімділігі:

- 20 т/ч дейін

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

- 20 т/ч артық

астық тазалаушы пункттердің механикандырылған ағымдық желілерінде жинаудан кейінгі сұрыптау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

62. Астықты, жүгеріні, тұқымдарды және басқа өнімдерді тазалауға, сұрыптауға, кептіруге, дайындауға және ыдысқа салуға арналған буып-түю желілерінің механикандырылған астық тазалау пункттеріне қызмет көрсету

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

63. Арнайы машиналармен, буып-түю желілерінде:

- қаптарды тікпей

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 1 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

- қаптарды арнайы машиналармен тігіп астықты ыдысқа салу, қаптарға және қораптарға орналастыру

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 2 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

64. Астықты, дәнді-бұршақты дақыл, бұршақ, күнбағыс, қант қызылшасы, зәйтүн өнімдерін, зығыр, кендір, жеміс, бақша, шөп, ағашты-бұталы тұқымды және басқаларды:

кептіргіштерде және арнайы машиналарда кептіру

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

7. Шитті мақтаны жинау

Параграф 1. Шитті мақтаны жинау

65. Бұрылыс жолақтарын астықты жинау алдында грейдермен жобалау

I топтарда тарифициаланбағам

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

66. Шитті мақтаны бірінші және екінші машиналы жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 7 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

67. Құрақты жинау және машинамен жинағаннан кейін шитті мақтаны іріктеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

68. Шитті мақтаны, машина жинаған құрақты тазалау, жерден алу және оны жылы кептіру

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

69. Қоза сабақтарын арнайы машиналармен тамырымен жұлу, іріктеу және тракторлық талшықтармен жер телімінің шетіне шығару

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

8. Қант қызылшасы мен басқа тамыр-жемісті өсімдікті жинау

Параграф 1. Қант қызылшасы мен басқа тамыр-жемісті өсімдікті жинау

70. Бір мезгілде көлік құралына тией отырып, ұсақтау орағымен және сабақ жинайтын машиналармен сабақтарды жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

71. Астықты жинау алдында арнайы егу құралымен қатарлар арасын қабат-қабатпен қопсыту

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

72. Қант қызылшасы мен басқа тамыр-жемісті өсімдіктерді қапсырма шегемен және арнайы машиналармен қазу, жырту

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

73. Басын тазалап, қабыстырып қант қызылшасы мен басқа тамыр-жеміс өсімдіктерін бір мезгілде көлік құралына немесе:

- тіркемелі, аспалы тамыр жинағыш машиналар, комбайндар

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

- өздігінен жүретін тамыр жинағыш машиналар, комбайндар дестелеріне сала отырып жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

74. Көлікке немесе бункер жинақтағышқа тией отырып, біліктерден тамыр жеміс өсімдіктерін іріктеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

75. Көлік құралдарына уақытша кагаттардан тамыр-жемісті өсімдіктерді іріктеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

76. Аналық қызылша тамырларын өңдеу үстелдерінде және механикаландырылған жүйелерде қыста сақтауға арналған траншеяларға сала отырып, тазалау және сұрыптау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

9. Эфир майы және дәрі өнімдерін жинау

Параграф 1. Эфир майы және дәрі өнімдерін жинау

77. - комбайнмен және айлабұйымдармен

I топ тарифициленген емес

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

- контейнерге тией отырып комбайнмен

I топ тарифициленген емес

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

- айлабұйымы және орағы бар егін жинайтын машиналармен кориандр, дәрілік, базилик, мускатты шатыраш, бұрышты жалбыз, анис, фенхел дайындамаларын және басқа өнімдерді жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

78. Ұсақтай отырып, жалбыз талшықтарын іріктеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

79. Арнайы машиналарда жалбызды кептіру

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

80. Комбайндармен кориандра, анис, тмин, фенхел талшықтарын іріктеу және уату

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

- II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд
III топтарда тарифициаланбағам
81. Бұталы өсімдікті кесу және оны жасарту
I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд
II, III топтарда тарифициаланбағам
82. Бұталы өсімдікті жинайтын машинамен бұталы өсімдік гүлшоғын жинау
I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд
II, III топтарда тарифициаланбағам
83. Бұталы өсімдік бұталарын ұсатып және кесілген массаны шашып тастай отырып кесу, тамыр сабақтарын тазалау және тарау
I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд
II, III топтарда тарифициаланбағам
84. Раушан бұталарын механикаландырылған кесу
II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд
I, III топтарда тарифициаланбағам
85. Контейнерлерді қолдана отырып, эфир майы өнімдерін механикандырылған жинау
I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд
II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд
III топтарда тарифициаланбағам
86. Сабанды жинау, сабан шөмелесін қысып буу
I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд
II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд
III топтарда тарифициаланбағам
87. Машинамен қара күйелерді жинау
I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд
II, III топтарда тарифициаланбағам
10. Долгунц зығырын жинау және қайта өңдеу
Параграф 1. Долгунц зығырын жинау және қайта өңдеу
88. Зығырды бір мезгілде жұқалап жайып немесе баумен байлай отырып комбайнмен түту
I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд
II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд
III топтарда тарифициаланбағам
89. Таспадан зығырдың трестері мен сабақтарын ірктеу және аударып қою
I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд
II, III топтарда тарифициаланбағам
90. Кептіру пунктінде зығыр қопсығын кептіру
I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

91. Зығыр қопсығын ұсақтағыш-веялкада ұсату

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

92. Зығыр дәндерін егіс алдындағы нормасына жеткізу (кептіру және тазалау)

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

93. Зығырды бір мезгілде оны жұқалап жая отырып зығыр түткішпен түту

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

94. Долгунц зығырын таспада қопсыту

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

95. Зығыр трестерін таспада аудару

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

96. Зығыр жинаушылардың бау байлай отырып таспада трестерді іріктеуі

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

97. Оларды кейіннен орай отырып, бауларды тиеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

98. Кептіргіштерде зығыр трестерін кептіру

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

99. Ұсату-түту агрегаттарында зығыр трестерін өңдеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

11. Кендірлерді жинау және өңдеу

Параграф 1. Кендірлерді жинау және өңдеу

100. Ору машинасымен жасыл және тұқымдық кендірді:

- таспаға жұқалап жайып

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

- бау байлай отырып жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

101. Тұқымдарын ұсақтап және сабақтарын баумен байлай отырып кендірлерді жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

102. Кендір іріктеуші таспалардан кендірлерді іріктеу

I топтарда тарифициаланбағам

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

103. Арнайы машиналармен жасыл кендірлерді түтіп тарау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

104. Тұқымдық кендірді арнайы машиналармен орау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

105. Тұқымдарды тұқым тазалағыш машиналарда тазалау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

106. Кептіру камераларын толтыру, кептіргіш-булағыш құрылғыда кендір трестерін кептіру

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

107. Кендір трестерін ұсату-түту агрегатында өңдеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

108. Толтыру және сулағыш шұңқырлардан кендір сабақтарын суырып алу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

12. Кенаф және кендірді жинау және өңдеу

Параграф 1. Кенаф және кендірді жинау және өңдеу

109. Ору машиналарымен жасыл және тұқымдық кенафты жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

110. Тұқымдық кенаф пен кендірді ұсату

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

111. Кенаф пен кендір тұқымдарын тазалау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

13. Картофель жинау

Параграф 1. Картофель жинау

112. Ұсата отырып, сабақты жойғыштармен және шөп шабатын машиналармен сабақтарын шабу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

113. Картофельді:

картофель ұсақтағышпен

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

тіркемелі комбайндармен жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

114. Картофельді қоймаларға және кертпелерге орналастыру, арнайы машиналармен түсіру

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

14. Жемістер мен бақша өнімдерін жинау

Параграф 1. Жемістер мен бақша өнімдерін жинау

115. Ерте пісетін қауданды және түрлі-түсті қырыққабатты, қызанақты, қиярды, баялдыны, бұрышты және жемістерді арнайы машиналармен жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

116. Қызанақты, қауданды қырыққабатты және қиярды комбайндармен жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

117. Жемістерді әмбебап платформаның көмегімен жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

118. Пияз-шалқанды арнайы машиналармен жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

119. Сұрыптау-тазалау пункттерінің жинап алғаннан кейінгі өңдеу мен жемістерді сұрыптауына қызмет көрсету

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

120. Жеміс өнімдерінің тұқымдарын жуу, қызанақ, қияр және бақша тұқымдарын, тұқым бөлгіш және басқа машиналарда бөлу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 2 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

121. Пияз бен сарымсақты арнайы машиналарда сұрыптау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 2 разряд

I, III топтарда тарифициаланбағам

15. Темекі мен махорканы жинау

Параграф 1. Темекі мен махорканы жинау

122. Темекіні көлемдеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

123. Махорканы жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

124. Махорканың сабақтарын жапыру

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

125. Арнайы қондырғылар мен желілерде темекіні кептіру және өңдеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

126. Темекі жапырақтарын машинамен бекіту

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 2 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

127. Темекі жапырақтарын тығыздау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

3-бөлім. Қорғалған топырақтағы жұмыс

16. Топырақты дайындау

Параграф 1. Топырақты дайындау

128. Әртүрлі қарулармен жылы жайларда топырақты жырту, қопсыту, жоспарлау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

129. Көрсеткіштерді топыраққа механикаландырылған көтеру немесе төсеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

130. Топырақты жылытатын полиэтилен түтікшелерін салу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

131. Арнайы агрегаттарды пайдалана отырып, топырақты химиялық дезинфекциялау (стерилизациялау)

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

132. Шымтезекті, қыртысты жерді, қи мен тыңайтқышты дайындау, қабаттап салу, араластыру және жабу, экскаватормен немесе басқа машинамен биоотынды қаптау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

133. Жыртылған жерді трактормен тырмамен (қаштарға, тендерге) кесу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

134. Биоотынды трактормен нығыздау немесе өз бетімен жану (күзде немесе қыста)

I топтарда тарифициаланбағам

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

135. Топырақ пен нәрлі қоспаларды арнайы машиналармен ұсату және себу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

136. Көшетханаларды және жылы жайларды топырақтан, қардан және шіріндіден механикаландырылған тазарту (бір мезгілде көлікке тиесп немесе тиемей)

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

137. Арнайы машиналармен іріктелген тыңайтқыштарды түсіру

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

138. Жылы жай және көшетхана, камераларды, тыңайтқыштарды, биоотындарды және топырақты толтыру

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

139. Топырақты жылы жайдан қабат-қабатымен итеру

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

140. Жылы жайларға минералды және органикалық тыңайтқыштарды енгізу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

141. Көшетханаларда бұталы өсімдік көшеттерін механикаландырылған іскектеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

142. Жылы жайларда пиязды механикаландырылған отырғызу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

143. Жылы жайларда көк пиязды механикаландырылған жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

144. Арнайы машиналармен үлдірді керу және түсіру

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

145. Трактор бүркігішін пайдалана отырып, жылы жай мен топырақты дезинфекциялау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

146. Өсімдіктерге зиянкестер мен ауруларға қарсы улы химикаттар себу және бүрку

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

147. Өсімдікке өсуге ынталандырғыш себу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

17. Тыңайтқыштарды және жабынғы топырақтарды дайындау

Параграф 1. Тыңайтқыштарды және жабынғы топырақтарды дайындау

148. Арнайы машиналармен тыңайтқыш қыртысын дымқылдап қаптау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

149. Арнайы машиналармен тыңайтқыш қыртысына гипс енгізу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

150. Арнайы машинаның немесе бульдозердің (экскаватор) көмегімен шымтезекті мергельмен, известьпен, бормен және басқа компоненттермен араластыру

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

4–бөлім. Көпжылдық екпелерді күту бойынша жұмыстар

18. Сәнді және орман екпелерінің бақтары, көшеттіктері, жидектік жерлері, плантациялары

Параграф 1. Сәнді және орман екпелерінің бақтары, көшеттіктері, жидектік жерлері, плантациялары

151. Ағаштарды, түбірлерін, шілік бұталарды, сәнді және орманды қорғайтын екпелерді тамырымен жұлу, жұлғаннан кейін оларды жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

152. Бақтарға, көшеттіктерге және басқа көп жылдық екпелерді отырғызуға жер телімін жобалау

153. I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

154. Тракторлармен және жер қазатын машиналармен тау баурайлары, жыра және аралықтарда құламасы 10^0 аспайтын террасалар орнату

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

155. Жеміс ағаштарын, ағаш, шілік бұта тұқымдары және басқа екпелерді отырғызу үшін жер қазатын машиналармен жерді қазу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

156. Жерді:

- тырмаламай

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

- бір мезгілде тырмалай отырып терең жырту

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

157. Отырғызу алдында немесе плантаждау алдында жерді терең қопсыту, тасты ауыр және террасалық топырақты қопсыту

I топтарда тарифициаланбағам

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

158. Жеміс ағаштарының, жүзім, ағаш және шілік бұта тұқымдарының екпелері мен көшеттерін және басқа материалдарды арнайы соқалармен қазып алу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

159. Ірі көлемді отырғызу материалдарын экскаватормен, қазатын күрекпен немесе гидробұрғымен қазып алу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

160. Топырақты сақтау үшін бульдозерді немесе соқасы бар тракторды пайдаланып, отырғызу материалдарын көму

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

161. Бір мезгілде тұқым сеуіп және ағаштар мен шілік бұталы ағаш кесу орындарына, өрт шалған жерлерге, кеспе ағаш алаңына, құмды жерлерге және ыңғайсыз жерлерге отырғызумен жер қыртысын соқамен дайындау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

162. Бақтардағы, жүзімдіктердегі және орман өнімдерінің платацияларындағы жыртылған жерлер мен жолақтарды дискілеу, тырмалау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

163. Бақтардың, жүзімдіктердің қатарлары арасында көшеттіктер мен басқа екпелер жолақтары мен тізбектерінің қатарларында топырақты минералдық тыңайтқыштарды енгіп және енгізбей қопсыту

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

164. Көп жылдық екпелерді еккеннен кейін трактор тіркемелерімен және автоцистерналармен су әкеліп суару

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

165. Жидек өнімдері көшеттерін арнайы машиналармен қазып алу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

166. Ағаштар мен шілік бұталарының жемісті және басқа тұқымдарының бастарын механикаландырылған кесу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

167. Жеміс және жидектерді комбайндармен немесе арнайы машиналармен жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

168. Культиваторлармен, аспалы сүйретпелермен бақтардың қатарларынан немесе кварталаралық жолдардан бұтақтарды жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 2 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

169. Жемістерді сұрыптау, калибрлеу және орау бойынша арнайы желілер мен машиналарға қызмет көрсету

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

19. Жүзім плантациялары

Параграф 1. Жүзім плантациялары

170. Ағаш қатары құрылғыларына арнайы машиналармен бағандар орнату

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

171. Ағаш қатарының сымдарын механикалық керу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

172. Жыртылған жердің суару ойықтарымен қатарлар арасындағы жерді жырту

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

173. Жүзімдіктерді тамырымен жұлу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

174. Сабақты түсіру шпалерлерінен сабақтарды түсіру

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

175. Қатарлар арасынан сабақтарды жинау және жою

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 2 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

176. Жүзімнің сабақтарын сабақ салғышқа салу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

177. Қатарлар арасын алдын ала топырақты аудармай терең өндегеннен кейін бір мезгілде сабақтарды сала отырып, жүзім бұталарын топырақпен жабу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

178. Жүзім бұталарын топырақтан пневматикалық ашу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

179. Егістер мен тұқымдарды школкаларға отырғызу үшін топырақты бір мезгілде қопсыта отырып, жыртылған жерді тілу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

180. Жүзімнің сабақтарын механикалық егу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

181. Калибрлі жартылай автоматта телітуші және телінуші сабақтарды механикаландырылған калибрлеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 2 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

182. Жүзімді механикаландырылған кесу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

183. Жүзімді машинамен жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

184. Плантациялардан жүзім салынған контейнер мен шөміштерді жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

20. Шай және субтропикалық өнімдер плантациялары

Параграф 1. Шай және субтропикалық өнімдер плантациялары

185. Шайдың бұталарын арнайы машиналармен лек-легімен кесу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

186. Шайдың бұталарын арнайы машиналар мен өздігінен жүретін шассилерде орташа ауыр және ауыр кесу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

187. Шайдың бұталарын жанармайлы қозғағышы бар аппаратпен кесу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

188. Сортты шай жапырағын арнайы машинамен жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

189. Ірі шай жапырағын шай жинайтын машинамен жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

190. Жанармай моторы немесе электр қозғағышынан жетегі бар агрегаттың көмегімен сортты шай жапырағын жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

191. Шай бұталарын арнайы машинамен өздігінен жүретін шассиде ұсату

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

192. Тунга жемістерін арнайы машинада тазалау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 2 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

193. Анар бұталарын топырақты білікпен жабу және ашу

I, III топтарда тарифициаланбағам

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

194. Лавр бұтақтарын механикаландырылған кесу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

21. Құлмақ плантациялары

Параграф 1. Құлмақ плантациялары

195. Құлмақ отырғызу үшін жерді жырту және жыртылған жерді құлмақ отырғызу үшін тілу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

196. Қатарлар арасын жырту, қайта жырту, қысқа шабықтау және көктемде бір мезгілде тыңайтқыш жібере отырып, құлмақтың негізгі тамыр сабақтарын бір рет жырту

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

197. Бірмезгілде:

- минералды тыңайтқыштар

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

- улы химикаттар, аммиак суын енгізе отырып, құлмақтың қатарларының арасын қопсыту

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

198. Құлмақты механикаландырылған бүрмелеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

199. Құлмақтың сабақтарын механикаландырылған кесу және оларды арбаға салу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

200. Құлмақтарға бастырмалар салу, құрылыс материалдарын дайындау және орнату

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

201. Бағандар мен зәкірлер орнату, ауырлықты бекіту және бағандарға сымды керу және бекіту

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

202. Құлмақты комбайндармен жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

203. Құлмақты таспалы кептіргіште кептіру

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

204. Құлмақты гидравликалық престерде престеу және орау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

205. Құлмақты механикаландырылған пункттерде өңдеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

206. Құлмақты ұсату және түйіршіктеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

5-бөлім. Азық өндірісінің жұмыстары

207. Пішенге, сүрлемге, пішемдемеге, дәруменді ұнға, көп жылдық және бір жылдық қосымша көк жемге, астық өнімдеріне, жүгеріге, күнбағысқа, сондай-ақ картофель, қызылша сабақтарына:

- тіркемелі комбайндармен

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

- өздігінен жүретін комбайндармен шөп шабу

I, II топтарда тарифициаланбағам

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

208. Шөпті тіркемелі, аспалы және басқа да орақтармен пішенге ору

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

209. Таудың баурайларында және жыраларда тіркемелі, аспалы және басқа шөп машинасымен шөп шабу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

210. Қоймаға немесе сақтау орнына балауса көлемін, пішен теңдерін тасымалдау (жеткізу)

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

211. Бортты машиналардан, тіркемелерден және арбалардан торс немесе тордың көмегімен балауса көлемді жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

212. Траншеяларда және жердегі кerpелерде сүрлемдерді немесе пішендеме көлемдерін тегістеу

I топтарда тарифициаланбағам

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

213. Кертпелерді, сүрлем сыйымдылығын қалыптастыру кезінде балауса көлемді көміп тастау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 2 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

214. Шөпті, пішенді, сабанды, әртүрлі өнімдердің сабақтарын қырлы және жанама тырмалармен қопсыту, жинау, шөпті шауып жаныштағаннан кейін қосарлай, араластыра отырып білікшені аудару

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 2 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

216. Пішен және сабан біліктерін кебендей және шөмелелей отырып іріктеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

217. Кендірді сұрыптаушылар және аспалы ысырғыштармен пішенді шөмелелеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

218. Арқан ысырғыштармен пішен мен сабанды сүйреп тасу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

219. Солғындаған шөп көлемін біліктерден іріктеу, ұсату және көлікке тиеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

220. Престелмеген пішен, сабан және текшелерді кебен сыпырғыштармен шөмелелеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

221. Сабан шөмелелері мен кебендерін аммиак суымен өңдеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

222. Пішенді тіркемелі және өздігінен жүретін пресс ірктегіштермен престеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

223. Пішен мен сабанды стационарда пресс ірктегіштермен престеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

224. Текшені іріктеушінің престелген пішенді іріктеуі және тиеуі

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

225. Пішен, сабанның сақтау орнында немесе арнайы алаңдарда сақталуы

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

226. Сүрлем мен пішендеме кerpелерін кесу, аспалы машиналар және шөмеле кескіштермен пішен мен сабанды шөмелелеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

227. Стационарлық құрылғыларда өнімділігі:

- 1,5 т/ч дейін

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

- 1,5 т/ч жоғары шөп ұнын, түйіршектерін, азық кесектерін дайындау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

228. - әуе ағымын жылытпай

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 2 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

- әуе ағымын жылытып белсенді желдету әдісімен ірі азықтарды толық кептіру үшін агрегаттар мен құрылғыларға қызмет көрсету

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

6-бөлім. Гидромелиорация және шалғындық бойынша жұмыстар

229. Егістіктерді, суландырғыш жағасындағы жолдарды бульдозермен, грейдермен немесе жобалаушымен күрделі жобалау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

230. Сүйретпемен егістіктің бетін тегістеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

231. Суландырғыш желілерді, жыра өзектерді, біліктер мен білікшелерді тегістеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

232. Ағын сумен суару кезінде суландырғыш желілерді, суармалы жыртылған жерлерді, жер білікшелерін, білік құрылғыларын кесу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

233. Ылғалға қандырып суару үшін арнайы жабдығы бар трактормен саңылаулар кесу

I топтарда тарифициаланбағам

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

234. Трактор агрегаттарымен дала өнімдерінің қатары кең егістіктерінің көп жылдық екпелері қатарларының арасындағы суармалы жерлерді тілу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

235. Жер суару желісін:

- экскаваторлармен

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

- гидромониторлы құрылғылармен, жер снарядымен, жер қазғыштармен үйінді мен өскіннен тазалау

I топтарда тарифициаланбағам

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

236. Тракторларда жинастырылған жаудырғыш құрылғыларды және "Фрегат" , "Ока", "Волжанка", "Кубань" сияқты жаудырғыш құрылғыларды пайдалана отырып, ауыл шаруашылық өнімдерін, көшеттіктерді, шалғындарды, жайылымдарды, орман және сәнді екпелерді суару

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

237. Құбырларды механикаландырылған салу және жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

238. Ор және тұрақты суармалы (суару) жүйені құрастыру

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

239. Топырақты кептіру үшін бір мезгілде қаза отырып жырту

I топтарда тарифициаланбағам

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

240. Трактор агрегаттарымен микролимандарды жасау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

-стационарлы

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

- жүзбелі

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

- қозғалмалы насос станцияларындағы машинист жұмысы

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II, III топтарда тарифициаланбағам

241. Кептіру арналарын экскаватормен немесе арналарды қазғыштармен жасақтау

I топтарда тарифициаланбағам

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

242. Кептіру және суландырғыш арналарды үйінділер мен өскіндерден тазалау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

243. Арналарды тазалау кезінде шығарылған топырақты тегістеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

244. Арнайы топырақты құрсату машинасымен сорғы жасау

I топтарда тарифициаланбағам

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

245. Сорғы және коллекторларды жуу, арнайы машинамен сорғылардағы байқау құдықтарын тазалау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

246. Экскаватормен және қашыртқыны шаншушымен асбесті-цементті қыш, полиэтилен және басқа түтіктен кәріз ұйымдастыру

I топтарда тарифициаланбағам

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

247. Қашыртқыны арнайы агрегатпен жөндеу

I, III топтарда тарифициаланбағам

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

248. Үстіндегі суларды бұрып жіберу үшін трактор соқасымен уақытша орлар мен атыздар ұйымдастыру

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

249. Магистральді кептіру және суландырылатын арналар салу, экскаваторлармен және ор қазғыштармен карталы орларды қазу

I топтарда тарифициаланбағам

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

250. Бұтақ кескіштермен және бульдозерлермен бұталарды және ұсақ ағашты кесу

I топтарда тарифициаланбағам

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

251. Шымтезектің және кептірілген жердің үстіңгі қабатын жырту

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

252. Шымтезекті және кептірілген жерді жыртқаннан кейін жер қыртысын дискілеу және жер қыртысының үстіңгі қабатын қопсыту

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

253. Шымтезек жинайтын машинамен және бульдозермен шымтезек үгінділерін дайындау, қатарлау және қоймаға орналастыру

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

254. Шалғындықтар мен жайылымдардағы үйінді қоқыстарды жинау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топтарда тарифициаланбағам

255. Кептірілген сазды жерді, таза және тазартылған шалғындықты бұталы және сазды жерге арналған соқамен жырту

I топтарда тарифициаланбағам

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

256. Траншеяларды, шұңқырларды бульдозерлермен толтыру, ауыр тырмалармен тегістеу, фрезерлеу, дискілеу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

257. Жайылымдық шалғындардағы бұталарды, тамырларды жұлу және оларды жолдың бойы мен білікке топтау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

258. Жер және қиякөлең томарларын жою

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

259. Шалғындық пен жайылымдарды арнайы агрегаттармен жобалау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

7-бөлім. Көлік және тиеу-түсіру жұмыстары

260. Бір тіркемемен немесе тіркемесіз жұмыс істеген кезде тұқымдық, отырғызу материалдарын, пішен, астық, көкөністер мен басқа да ауыл шаруашылық өнімдерін, жануарлар, құстар, қи, шымтезек, тыңайтқыштар, топырақ, известь, минералды тыңайтқыштар, жанар-жағар май және өзге де материалдарды тасымалдау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 2 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 3 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

261. Екі және одан көп тіркемемен жұмыс істеген кезде

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

262. Пішен мен сабанды арнайы кебен тасығышпен тасымалдау

I, II топтарда тарифициаланбағам

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

263. Комбайнмен жинаған кезде сүрлемді пішендеме көлемін, картофельді, көкөністерді, жүгеріні және басқа өнімдерді толтыру және тасымалдау

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

264. Сұйық нәжісті, сұйық аммиакты, аммиак суын, ағынды суды, химикат қоспасын, мұнай өнімдерін, фекальды көлемді және организмге зиянды басқа сұйықтықты араластыру, тасымалдау және құю

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 5 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

265. Техниканы және ауыр салмақты жүктерді тіркемелі-ауыр жүк таситын тракторларда тасымалдау

I топтарда тарифициаланбағам

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

266. Экскаваторлармен және жүк тиегіш тракторлармен улы химикаттарды, уланған алдамшы жемді, қиды, шымтезекті, сүрлемді, пішендемені және бақа ауыл шаруашылық жүктерін тиеу және түсіру

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 4 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 6 разряд

267. Машиналарды, тракторларды және басқа көліктер мен агрегаттарды сүйреу

I топ тракторлар мен басқа да машиналар – 3 разряд

II топ тракторлар мен басқа да машиналар - 4 разряд

III топ тракторлар мен басқа да машиналар - 5 разряд

II бөлік

Ауыл, су және орман шаруашылығындағы қолмен істелетін жұмыстар

8-бөлім. Өсімдік, және орман шаруашылығындағы жалпы қолмен істелетін жұмыстар

22. Қар мен еріген суды тоқтату

Параграф 1. Қар мен еріген суды тоқтату

268. Қар тоқтату үшін қалқандарды, қамыс бауларды, сабан және басқа материалдарды орнату, бекіту және жинау - 3 разряд

269. Қар тоқтату кезінде сұрыптау және салумен қалқанды көшіру - 3 разряд

270. Шөмелелерді, ағаштарды, шатырларды қардан тазарту, қарды кертпектерге салу және оларды тезекпен, үгінділермен жабу - 4 разряд
271. Көктемгі тасқынға дайындық бойынша жұмыстар - 5 разряд
272. Еріген суларды тоқтату - 6 разряд
273. Қарды жеміс ағаштары діңгектерінің айналасына көлегейлеу (қимен, шымтезекпен) - 4 разряд
274. Бақтар мен көшеттіктерде қарды таптау - 4 разряд
23. Топырақты отырғызу егісіне дайындау
- Параграф 1. Топырақты отырғызу егісіне дайындау
275. Қыртысты қабатты соқамен жырту, тілу - 6 разряд
276. Ат қаруымен тырмалау, культивациялау, тегістеу - 4 разряд
277. Ат қаруымен тырмалау, культивациялау, тегістеу - 5 разряд
278. Егіс жұмыстарында жұмыс істейтін жануарларды басқару - 3 разряд
279. Топырақ шаша отырып, жерді (егістікті) егістікті тегістеу - 5 разряд
280. Қолмен қопсыту, кесектерді ұсату және отырғызу алдында жерді тегістеу - 3 разряд
- тегіс бедер кезінде - 4 разряд
 - таудың баурайларында құрылғылармен және террастарды жөндеумен жер телімін, плантацияларды егістікке және қатарлар орнатуға топтастыру - 5 разряд
281. Жоспарлау және ұяларға қазықшалар орната отырып, жер телімін тік сызықта бөлу (жолдарды, қорғалған жолақтарды, суландырғыштарды, желілерді белгілеу) - 6 разряд
282. Топырақ қыртысын ат (ротациялық) кетпенімен ұсату, топырақты айдау - 4 разряд
24. Тыңайтқыштарды дайындау және енгізу
- Параграф 1. Тыңайтқыштарды дайындау және енгізу
283. Қиды, шымтезекті, тыңайтқыштарды, минералды тыңайтқыштарды, ұсақталған известь пен басқа жұмсақ көлемді қоймаға орналастыру, тасымалдау, түсіру - 5 разряд
284. Минералды тыңайтқыштарды ұсату бойынша машиналарға қызмет көрсету - 4 разряд
285. Ұшақтарды минералды тыңайтқыштармен толтыру - 4 разряд
286. Тыңайтқыш кертпелерін, қатарларын, үйінділерін түзету, жабу - 3 разряд
287. Өздігінен жанған кезде қиды нығыздау - 2 разряд
288. - қатқан қи мен жерді - 4 разряд
- жібіген қи, шымтезек және жерді қаптау және ұсату - 3 разряд
289. Минералдық тыңайтқыштар мен известі ұсату және себу - 5 разряд
290. Шымтезекті, күлді, құмды және басқа да сусымалы көлемдерді себу - 4 разряд

291. Минералды тыңайтқыштардың бірнеше түрін араластыру - 5 разряд
292. Сұйық нәжісті, аммиак суының жиынтығын, химикаттар мен фекальді көлемді тартып шығару, оларды егістікті және көшеттерді өндеген кезде тапыраққа енгізу - 6 разряд
293. Тыңайтқыштарды, сұйық органикалық және минералдық тыңайтқыштарды дайындау - 5 разряд
294. Өсімдіктерді қоректендіру, топыраққа органоминералды қоспалар, органикалық және минералдық тыңайтқыштар енгізу - 5 разряд
295. Шымтезекті қуыстарға енгізу - 3 разряд
25. Отырғызатын материалдардың тұқымын дайындау
- Параграф 1. Отырғызатын материалдардың тұқымын дайындау
296. Тұқымдарды тазалау және сұрыптау - 5 разряд
297. Егістік және отырғызатын материалдарды баптау, шыңдау, стратификациялау және өсіру үшін отырғыза бастау - 4 разряд
298. Тұқымдарды скарификациялау - 4 разряд
299. Тұқымдарды ауа-жылуымен қыздыру - 4 разряд
300. Астық, техникалық, көкөніс, бақша, азық және гүл өнімдерін машиналармен дәрілеу - 6 разряд
301. Тұқымдарды бактериалық тыңайтқыштармен және микроэлементтермен ашыту және өндеу, тұқымдарды сусымалы заттармен араластыру - 5 разряд
302. Тұқымдарды суға салып қою (тиеп және түсіріп) - 4 разряд
303. Тұқымдарды тұзды қоспада жуу - 5 разряд
304. Кертпелерден, траншеядан және қоймалардан отырғызатын материалдарды, картофельді, көкөністерді, тамыр-жемісті өсімдікті және басқа да өнімдерді таңдау - 4 разряд
305. Отырғызу үшін ірі картофель мен тамыр сабақтарын кесу, түйнектер мен жуашықтарды өндеп және тазалап ажырату және кесуге ынталандыру - 4 разряд
306. Отырғызатын түйнектер мен жуашықтарды улы химикаттармен дәрілеу - 6 разряд
307. Жеміс, жидек, сәнді және басқа да өнімдерді тотықтауға, егуге кесінділер дайындау - 6 разряд
308. Тамыр сабақтары мен көшеттерді отырғызу алдында уақытша көміп қою - 4 разряд
309. Отырғызатын материалды жүзім, жеміс-жидекті, сәнді және орман өнімдерін сұрыптау және дайындау - 5 разряд
26. Егу және отырғызу
- Параграф 1. Егу және отырғызу
310. Егістікті егу мен отырғызуға арналған ат құралдарымен таңбалау - 4 разряд

311. Егістікті соқамен немесе шабықтағышпен бөліктерге бөлу - 4 разряд
312. Кормофель, екпелер, көшеттер және тамыр сабақтарын отырғызу кезінде жыртылған жерді соқамен немесе шабықтағышпен тілу және бекіту - 5 разряд
313. Отырғызу кезінде сабақтарды соқамен көміп тастау - 5 разряд
314. Егістікті егу мен отырғызуға қолмен таңбалау, жыртылған жер мен айшық жасау - 4 разряд
315. Қолмен тізбек жасау - 4 разряд
- егу мен отырғызу алдында тізбектерді түзету, ағаш тегістегіштермен тегістеу - 3 разряд
 - өсімдіктерді механикалы түрде отырғызылғаннан кейін түзету - 3 разряд
316. Екпелер мен көшеттерге тұқымдар және минералды тыңайтқыштар себу, отырғызатын материалдарды көшет және ағаш отырғызатын машиналарға апару және әперіп тұру - 4 разряд
317. Астық, техникалық, көкөніс, азық өнімдерін, кормофель, көшет, екпе, тамыр сабақ және басқа да отырғызатын материалдарды отырғызу кезіндегі тұқым себетін және көшеттер отырғызатын жерлердегі, көшет және ағаш отырғызатын машиналардағы жұмыстар - 5 разряд
318. Тұқымдарды қолмен себу, қайта себу, жауып бекіту; картофельді, тамыр жемісті өсімдікті, жуаның басын, тамыр сабақтарын, көшеттерді, көкөніс және басқа да өнімдер тұқымдарын егу, қайта егу, қопарып шығару, тәждерге, жыртылған жерлерге бөліп салу - 4 разряд
319. Көшеттер мен көкөніс, жеміс, гүл өнімдерін жәшіктерге, сөрелерге және ыдыстарға салу - 4 разряд
320. Көшеттерді, екпелерді, сабақ кесінділерін алу, апару және салу - 3 разряд
321. Егу, отырғызу, қайта отырғызу және өсімдіктерді күту кезінде су құйғышпен, шелекпен немесе шлангамен көкөніс және басқа өнімдерді суару - 4 разряд
322. Отырғызар алдында көшеттердің, екпелердің, жабайы және сәнді талдардың тамырлары мен бастарын кесу - 4 разряд
323. Көшеттер, екпелер және жабайы талдарды тезекті-балшықты быламыққа малу, оларды отырғызатын жеріне апару және шұңқырларға салу - 3 разряд
324. Жеміс және сәнді өнімдердің кесінді сабақтарын отырғызар алдында өсуге ынталандырғыштармен өңдеу - 2 разряд
325. Жүзім, құлмақ, жеміс-жидек, субтропикалық, сәнді және орман өнімдерін:
- екпе, жабайы талдар, кесінді сабақтар - 5 разряд
 - көшеттер түрінде отырғызу, қайта отырғызу - 6 разряд
326. Гидробұрғымен ірі көлемді отырғызу материалдарының көшеттерін қазып алу және отырғызу - 5 разряд

327. Бір жылдық және екі жылдық көшеттерді қазып алу - 4 разряд
328. Көп жылдық көшеттер егістігінде, аэросебуде, тау баурайларындағы құрылғыларда және басқа жұмыстарда егістікті өңдеу, шұңқыр қазу кезіндегі дабылшының жұмысы - 2 разряд
27. Егістік пен екпе ағаштарды күту
- Параграф 1. Егістік пен екпе ағаштарды күту
329. Топырақты, ауыл шаруашылық, орман және басқа өнімдер егістігін қымтау - 3 разряд
330. Егістікті құстардан қорғау - 1 разряд
331. - нашар және орташа ластанған кезде астық және техникалық өнімдер, қант қызылшасы, көкөніс және басқа да отайтын өнімдердің егістігін тұтастай - 4 разряд
- қатты ластанған кезде техникалық, көкөніс және басқа да өнімдерді - 5 разряд
- су құйылған күріш алқаптарын қолмен отау - 6 разряд
332. Егістіктерде, бақтарда, көшеттіктердің қатарлары арасындағы және тәждердегі топырақты қопсыту, тазалау - 4 разряд
333. Гүл шоқтарын әзірлеу, техникалық, көкөніс, бақша және басқа өнімдерді кесу, тексеру - 4 разряд
334. Отайтын, жеміс-жидек, дәрілік және басқа да өнімдерді шабықтау - 5 разряд
335. Қатарлар арасын қопсытқаннан кейін өсімдіктерді түзету - 2 разряд
336. Түрлі отау және гүлдеген өсімдіктерді жою - 3 разряд
337. Астық, техникалық, көкөніс және басқа да өнімдерді сорттық тазалау - 5 разряд
338. Егістіктерді, шекаралар мен арналар арасын ору машиналарымен немесе қол орағымен ору - 5 разряд
339. Егістіктердегі арам шөптерді жинау, шығару және оларды жағу - 3 разряд
340. - астық және азықтық өнімдерді - 2 разряд
- жүгері, техникалық, көкөніс және жүзім өнімдерін жасанды тозандандыру - 4 разряд
341. Түрлі-түсті қырыққабаттың басы мен екпелерді көшіріп отырғызғаннан кейін көлеңкелеу - 1 разряд
342. Өсімдіктерді байлау немесе көкөніс, бақша және басқа да өнімдер өрімдерін бөліп салу - 4 разряд
343. Көшіріп отырғызу үшін көшеттер таңдау - 3 разряд
344. Техникалық, көкөніс, бақша және басқа өнімдерді шырпу, бұтау

Жеміс-жидек, субтропикалық өнімдердің, жүзім, құлмақ, раушан, бұталы өсімдіктің жас өркенін үзу; қалыңдау жас өркенін кесу, қол орақпен өсімдіктің үстіңгі жағын кесу - 4 разряд

345. Құлмақты, мақтаны және басқа да өнімдерді кесу - 4 разряд

346. Жетілдіру үшін жүзім шоқтарын, раушан бұтақтарын және басқа өнімдерді бөліп салу - 5 разряд

347. Саптарға, қадаларға және торларға байлау, жүзім, құлмақ шоқтарын, жеміс ағаштарының, шілік бұталарының және гүлді өсімдіктердің бұтақтарын қолдауға енгізу - 4 разряд

348. Жүзімді, раушанды, бұталы өсімдікті, тұт ағаштарын, бамбук плантациялары мен жидек бұталарын жасарту (басындағы діңін аралау, белгілі биіктікте бұталарын кесу) - 3 разряд

349. Кетпенмен алқорының жас өркенін бөлу - 3 разряд

350. Жүзім, жеміс, раушан, бұталы өсімдік, сәнді, орман және басқа өсімдіктердің бұтақтарын кесу және қалыптастыру - 4 разряд

351. Жас бұтақшаларды, әлсіз, құрғақ және сынған жас өскіндерді, жеміс және сәнді өнімдерді кесу - 2 разряд

352. Жүзімдік, құлмақ өсетін жерлердегі, бақтардағы бұтанақ, бұтақ пен жүзім шоқтарын жинау және шығару - 1 разряд

353. Жеміс ағаштары мен жидек бұталарын ию және стланц ілмектерімен түйреу - 3 разряд

354. Жас өркендерді шұңқырға көме отырып салу - 2 разряд

355. Жеміс және субтропикалық ағаштарды, жүзімді, құлмақты, жеміс, сәнді, дәрілік және басқа өсімдіктерді суықтан қорғау бойынша жұмыс

- қыста жабу - 3 разряд

- жабынғысын шешу және қаңқасын бөлшектеу - 2 разряд

28. Суару және кептіру

Параграф 1. Суару және кептіру

356. Уақытша суарғыштар мен су жіберетін атыздар бастарының құрылғылары, оларды кескеннен кейін түзету - 4 разряд

357. Кептіру арналарын жасақтау кезінде жер қазатын машиналарға қызмет көрсету бойынша жұмыстар - 4 разряд

358. Су жіберуге арналған қарапайым құрылғының жерді суландыру желісіне арналған құрылғы (сифондар, қалқандар, әртүрлі материалдардан түтіктер) - 4 разряд

- барлық ауылшаруашылық өнімдерінде дамыған, атыздар бойынша жуатын және су қуаттандырғыш, жолақтар бойынша артық жіберетін - 6 разряд

- чек және тостағандар бойынша жуатын және су қуаттандырғышты суару - 5 разряд

359. Насосты жылжымалы станцияны пайдалану, құбыр салу және жинау кезіндегі қосымша жұмыстар - 3 разряд

360. Қоқыстан, балшық және су өсімдіктерінен тазалау және жер суландыру жүйесі мен орман кептіргіш арналарды жөндеу, егісті жобалау - 4 разряд

361. Диаметрі 1 м түтік көшірмелер насосын лайдан тазалау - 4 разряд

362. Жер суландыру жүйесін, лимандарды, сорғыларды жөндеу, сағаларын ауыстыру және жөндеу - 4 разряд

363. Гиромелиоративтік ғимараттар мен жолдарды ағымдық жөндеу - 4 разряд

29. Өсімдіктерді қорғау

Параграф 1. Өсімдіктерді қорғау

364. Өсімдіктерді қорғайтын қоспалар мен химиялық құралдар және биопрепараттар, дәріленген алдамшы жемді дайындау - 4 разряд

365. Өсімдіктерге химиялық және биологиялық қорғау құралдарын себу және бүрку - 5 разряд

366. Техникалық, көкөніс және басқа да өнімдері егістерінде жырашықтар қазу - 2 разряд

367. Техникалық, көкөніс өнімдері мен жүзім егістігі жыраларына пестицидтерді енгізу - 4 разряд

368. Шай, кесінді сабақтары, екпелер мен көшеттер бұталарын фумигациялау - 5 разряд

369. Қорғалған жерде орынжайды, машиналар мен топырақты дезинфекциялау және зарарсыздандыру - 4 разряд

370. Дәріленген алдамшы жемді шашып тастау, энтомофаголарды, фитофаголарды салу - 2 разряд

371. Техникалық, көкөніс және басқа да өнімдер егістігінде аулау шұңқырларын бұрғылау - 2 разряд

372. Қақпан құру және саршұнақтарды, көр тышқандарды, су тышқандар мен басқа да зиянкестерді қолмен аулау - 3 разряд

373. Көбелек құрттар мен ауыл шаруашылығы мен орман мәдениетінің басқа да балапан құрттарын жинау, зиянкестердің қысқы ұяларын алу, жібек құрт сауытын жұқтырған бұталарды салыстырып тексеру, орман төсеніші мен бақтарда түскен жапырақтарды жинау - 1 разряд

374. Жеміс ағаштарының көшеттеріне кеміргіштерге қарсы ерітінді жағу - 2 разряд

375. Жеміс ағаштарының діңіне сабаннан және жоңқадан аулау белдіктерін дайындау және байлау, желімді сақиналарды жапсыру және оларды қадағалау - 1 разряд

376. Жеміс ағаштарының діңдері мен қаңқа бұтақтарын тазалау - 2 разряд

377. Жеміс ағаштарының діңдерін қыста байлау - 2 разряд
378. Жеміс ағаштарының діңдерін қыста байлау - 1 разряд
379. Зиянкестерді және өсімдіктердің ауруларын есепке алу үшін топыраққа сынақ жүргізу - 3 разряд
30. Егінді жинау
- Параграф 1. Егінді жинау
380. - қолмен - 6 разряд
- механикалық жетегі бар қол орағының көмегімен ору - 5 разряд
381. Тіркемелі машиналар мен құралдардағы тіркемешінің жұмысы - 4 разряд
382. Бау байлау үшін байлағыштар дайындау - 1 разряд
383. Суслондарға сала отырып, астық, техникалық және басқа да өнімдерді баумен байлау - 3 разряд
384. Бауларды тасу және суслондарға, айқастырылған табан ағашқа, қыспаққа салу мен конустар орнату - 2 разряд
385. Біліктерді, бауларды кептіру және аудару, құлап қалған суслондарды, қыспақтарды және конустарды түзету - 2 разряд
386. Астық, техникалық және басқа да өнімдерді ұсатуда ұсатқыштарға қызмет көрсету бойынша жұмыс - 4 разряд
387. Астық тазалайтын және кептіретін машиналар мен агрегаттарға қызмет көрсету бойынша жұмыстар - 3 разряд
388. Жүгері собықтарын машинамен орауыш пен бастырудан тазалау - 2 разряд
389. Бауларды қолмен шешу - 3 разряд
390. - пішен, сабандарды - 2 разряд
- күрішті білікте араластыру - 3 разряд
391. Пішен, сабан, азық, астық және техникалық өнімдерін көму және шөмелелеу, шөмелелер мен біліктерді аудару - 2 разряд
392. Пішен, сабанды аударған кезде арқанды қолмен түзету - 1 разряд
393. Пішен және сабанды ат аударғышымен аудару - 3 разряд
394. Картофельді, көкөніс, дәрі және басқа да өнімдердің тамырлары мен тамыр сабақтарын, жеміс және орман екпелері мен көшеттерін тырмалау және қопсыту - 5 разряд
395. Қарапайым айлабұйымдармен кебенге, маяға көтеру үшін пішенді, сабанды салу - 3 разряд
396. Пішен, сабан, астық бауларын және басқа да жүктерді көтергіш айлабұйымдармен көтеру - 3 разряд
397. Пішен, сабан, астық, техникалық және азық өнімдерін кебенге немесе маяға әперу, автокөлікке немесе трактор тіркемесіне, сондай-ақ кебендер мен маяларға салу - 4 разряд

398. Салу кезінде пішенді, сабанды, техникалық және азық өнімдерін лақтыру және тасу - 3 разряд
399. Пішен, сабан және бауларды салуда маяны түзеушінің жұмысы - 3 разряд
400. Мая немесе кебендерді сорттау - 3 разряд
401. Көкөніс, техникалық және басқа өнімдердің шашақтарын, себеттерін, қорапшаларын, гүл шоқтарының бастарын кесу, үзу, бір жерге жинау - 3 разряд
402. Техникалық өнімдер мен жүгері собықтарын комбайнмен жинағаннан кейін шашақтары мен себеттерін жинау, ыдыстарға немесе көліктерге салу - 1 разряд
403. Көкөніс, азық, техникалық және гүл өнімдерінің тұқымдарын іріктеу, олардың жапырақтарын, түбіршектерін және жерді тазалау - 3 разряд
404. Ашық жерлерде, көшетхана мен жылы жайларда қиярларды, қызанақтарды және қырыққабаттарды жинау - 3 разряд
405. Трактор тіркемесі және платформаның көмегімен көкөністерді ішінара және толық жинау - 3 разряд
406. Көкөніс көкшөптерін (саумалдық, қымыздық, пияз және басқа өнімдер) жинау, кесу - 3 разряд
407. Картофель, көкөніс және техникалық өнімдерді комбайндарда және арнайы машиналарда жинау (қызмет көрсету) - 4 разряд
408. Картофельді, қант қызылшасын, азықтық тамыр жеміс өсімдіктері мен тамыр сабағын соқамен жыртқаннан кейін, картофель қазғышпен немесе қызылша көтергішпен қазғаннан кейін жинақтау, іріктеу - 3 разряд
409. Қант қызылшасы мен басқа да тамыр жеміс өсімдіктерін жапырақ пен топырақтан тазалау - 2 разряд
410. Егістікті соқамен жыртқаннан кейін немесе тырмалағаннан кейін картофель мен тамыр жеміс өсімдіктерін жинау - 2 разряд
411. Күнбағыс ағаштары және сүйекті тұқымдар, субтропикалық өнімдерден жемістерді түсіру - 3 разряд
412. Жидек жинау - 3 разряд
413. Жүзімнің асханалық және техникалық сорттарын іріктеп және жаппай жинау, тасу - 3 разряд
414. Ағаштардан жемістерді түсірген кезде себеттерді түсіру - 1 разряд
415. Пияздарды, тамыр жеміс өсімдіктерін, тамыр сабақтарын, жүгері собықтарын, күнбағыс және сүйекті тұқымдастарды, жүзім және жидекті сұрыптау және калибрлеу, ыдысқа салу - 2 разряд
416. Мандариндерді ыдысқа салып және салмай сұрыптау - 2 разряд
417. Торларды жемістермен папкаларға байлау, жәшіктерді қағу - 2 разряд

418. Қазып алар алдында екпелер мен көшеттерді жапырақтардан арылту - 1 разряд
419. Жеміс, сәнді және орман өнімдерінің отырғызатын материалдарын қазып алу - 4 разряд
420. Жеміс-жидек, сәнді және орман өнімдерінің отырғызу материалдарын соқалауды таңдау - 3 разряд
421. Жеміс-жидек, сәнді және басқа да өнімдердің отырғызу материалдарын сорты бойынша жинау - 4 разряд
422. Сабақ кесінділерін, екпелерді, көшеттерді алыс жерге апару үшін орау - 2 разряд
423. Лимонның тамыр жайған сабақтарының кесінділерін жөнелтуге дайындау - 3 разряд
31. Азық-түлікті жөндеу және сақтау
Параграф 1. Азық-түлікті жөндеу және сақтау
424. Тоқтар мен
- астық және техникалық өнімдер тұқымдары - 1 разряд
 - пияз, көкөніс және гүл өнімдері - 2 разряд
 - дәрілік өсімдіктер, құлмақ түйіндері мен бұталы ағаш тұқымдары - 4 разряд
 - алманы кептіру үшін кесу және оларды кептіру алаңдарында ауамен кептіру - 4 разряд
425. Дәрілік шөп ұнын дайындау бойынша агрегаттарға қызмет көрсету жұмыстары - 3 разряд
426. Астық, техникалық және басқа да өнімдер тұқымын тоқтарда желдету - 1 разряд
427. Астық, техникалық және басқа да өнімдер тұқымдарын қайта лақтыру және кертпелеу - 1 разряд
428. Астық, техникалық және басқа да өнімдер тұқымын, картофельді, тамыр жеміс өсімдіктерін, көкөністерді, жемістер мен жидектерді ыдысқа салу және ыдыстан алу - 2 разряд
429. Толтырылған қаптарды байлау және тігу - 1 разряд
430. Толтырылған қаптарды, жәшіктерді, себеттерді өлшеу, тасу және салу - 3 разряд
431. Астық, техникалық және басқа да өнімдер тұқымдарын жүк тиейтін, астық пульті және басқа машинасының көмегімен кертпелеу - 2 разряд
432. Астық салынған қаптарды, пішен немесе сабан текшелерін қатарлаған кезде машиналарға қызмет көрсету - 2 разряд
433. Көкөніс, бақша, жеміс-жидек, орман және басқа өнімдерді бөлу, жуу, сүрту және кептіру - 2 разряд

434. Өсімдіктің фисташка және басқа тұқымдары мен түрлерінің тұқымдарын машиналарда қанатсыздандырады және тазалайды - 3 разряд

435. Тұқымдарды үйкелеу, қанатсыздандыру және қолмен себу - 3 разряд

436. Картофельді, тамыр жеміс өсімдіктерін, көкөністі және басқа да өнімдерді кертпелеу, сабанмен және топырақпен жабу - 3 разряд

437. Картофельді, қызанақты және қиярды агрегаттарда және тазалау пункттерінде сұрыптау - 3 разряд

438. Қырыққабаттың өзегін механикаландырылған кесу, машинада ұсақтап кесу - 3 разряд

439. Картофельді, тамыр жеміс өсімдіктерін көму және көкөністерді қоймаға орналастыру - 2 разряд

440. Картофель, тамыр жеміс өсімдіктері және сүрлем траншеяларын ашу - 3 разряд

441. Картофельді, көкөністі іріктеу, тазалау, жуу және қолмен сұрыптау - 2 разряд

32. Тиеу-түсіру және көлік жұмыстары

Параграф 1. Тиеу-түсіру және көлік жұмыстары

442. Жүктерді: (жүктерді ілеспе құжаттарға сәйкес жеткізу және тапсыру)

- абайлықты, сақтықты талап етпейтін тиеулі және ыдысқа салынған (астық, ұн, балауса көлем, пішен, сабан, сүрлем, минералды тыңайтқыш, тұз, қи, шымтезек, тыңайтқыш, топырақ, балшық, құм, графий, ұсақталған тас кесек, шлак, тас, бор, алебастр, цемент, шыланбаған известь, қыш түтіктер, көмір, ағаш, фанера, үгінділер, аралау материалдары, ыдыс, бөшкедегі су, мұз, қар, металл сынықтары, жапырақты және кескен дөңбектегі металл, рельстер, мәткелер, құрыш, шойын түтіктер, оралған сым мен таспа, орауыштағы арқан және тағы басқа) - 3 разряд

- абайлықты, сақтықты талап ететін әртүрлі өндірістік (көкөністер, жемістер, тамыр жеміс өсімдіктері, картофель, отырғызатын және себетін материалдар, мақта, бидондағы сүт, ет және ет өнімдері, балық, жануарлар, құс, қыш, шойын, асбесті цементті құбырлар, кірпіш, шифер, көшетхананың шыныланған рамалары, жанар-жағар май және т.б.) - 4 разряд

- ірі, ауыр және ерекше сақтықты талап ететін (дөңгелек орман, бағандар, шпалдар, темір бетонды бұйымдар, ауыл шаруашылық машиналары, жәшіктегі шынылар, шыныдан жасалған бұйымдар, фарфор, оралған жұмыртқалар, электролампалар, кислота және ыдыстағы сілтілер, құрбан болған жануарлардың мүрдесі, фекалдар, сұйық нәжіс, улы химикаттар, гербицидтер, аммиак суы және тағы басқа)

тасымалдау, тиеу, түсіру және тасу - 5 разряд

443. Тасымалдаушының жұмысы, жүкті теңімен тасымалдау - 2 разряд

9-бөлім. Егістіктегі жұмыс

33. Дәнді және дәнді бұршақты өнімдер
Параграф 1. Дәнді және дәнді бұршақты өнімдер
444. Жүгері собықтарын жинау (жаппай және ішінара) - 3 разряд
445. Жүгері собықтарын қолмен құлату - 2 разряд
446. Жасыл бұршақ пен басқа да бұршақты өнімдердің тұқымдарын жинау - 3 разряд
447. Сабан масақтарыын жинау - 1 разряд
34. Қабықтық өнімдер
Параграф 1. Қабықтық өнімдер
448. Поскондарды іріктеу және кендір жинау – 4 разряд
449. Долгун зығырын қолмен түту - 4 разряд
450. Қыспаққа салып, машинада тоқу бауларын түзету - 2 разряд
451. Зығыр комбайнынан және іріктегіштерден кейін бау байлау және шашыраған таспаларды түзету - 2 разряд
452. Зығыр сабағын және зығыр трестерін сапасы бойынша уыстап сұрыптау - 3 разряд
453. Трестерді және кептіргіштерді отынға толтыру, зығыр трестерін және басқа да өнімдерді кептіру - 4 разряд
454. Мыжу – уату агрегаттарында зығыр, кендір және басқа өнімдер трестерін өңдеу - 5 разряд
455. Кенаф сабақтарын кесу - 3 разряд
456. Қабықтық өнімдерін жаю және конус сипатында көтеру - 3 разряд
457. Зығыр өнімінің сабағын стлищпен аудару - 2 разряд
458. Сулы жерлерге зығыр өнімдерін салу және жібіту, жібіту кезінде аудару және оларды алу - 4 разряд
459. Қалған зығыр өнімдерін судан алу - 2 разряд
460. Ригтерде кептіру кезінде трестерді толтыра арту және түсіру-3 разряд
461. Трестерді кептіруге күтім - 3 разряд
462. Зығыр өнімдерінің талшықтарын машинамен өңдегеннен кейін сұрту - 3 разряд
463. Зығыр өнімдерінің ұзын талшықтарын сұрыптау және байлау - 3 разряд
464. Тунганы тазалау машиналарына тазалау - 2 разряд
35. Темекі және махорка
Параграф 1. Темекі және махорка
465. Темекі мен махорканы жинау - 3 разряд
466. Темекі мен махорканың жапырақтарын жасыту – 3 разряд
467. Махорканы қатарлап салу және қатарларды қайталау – 2 разряд

468. Темекі жапырақтарын бауларға өткізу, темекі жапырақтарын жуу, бауларға өткізу - 2 разряд

469. Махорка сабақтарын біліктеу (кесу) - 3 разряд

470. Кептіру ферментациялау құрылғыларында отты кептіру кезінде жапырақтарды көлікке салу - 2 разряд

471. Темекіні кептіргіштерде кептіру және сулау – 3 разряд

472. Қоймаға және рам вагондар кептіргіштеріне темекі жапырақтарымен бірге орналастыру – 2 разряд

473. Темекінің тұтас өсімдіктерін кептіру қоймаларына ілу - 2 разряд

474. Темекі және махорка айлақтары мен гирляндalarını өру, махорканың глицтеріне түйреу, оларды ілу және жинау - 2 разряд

475. Жапырақтарды баулардан шешу, темекінің кепкен жапырақтарын сабақтарынан ажырату - 2 разряд

476. Темекі мен махорканы тауар сорты бойынша сұрыптау - 3 разряд

477. Өңделген махорканы бауларға байлау - 2 разряд

478. Темекі тұқылдарын сұрыптау және себу - 3 разряд

479. Темекі мен махорканы әртүрлі тәсілдермен орау - 2 разряд

36. Құлмақ

Параграф 1. Құлмақ

480. Негізгі тамыр сабақтарын ашу және кесу - 4 разряд

481. Құлмақты аналығын ашып және жауып, орап және қалдықтарын шығарып рамалау - 4 разряд

482. Таянышын ілу, сабақтарды таянышқа бұрау - 3 разряд

483. Сабақтарды ағаш қатарынан түсіру және құлмақ түйіндерін тарамдау - 3 разряд

484. Құлмақ сабақтарын кесу, аспалы сымдарын орауышқа орау және босату - 3 разряд

485. Құлмақты кептіру және сернитті ангидридпен (сульфитация) дәрілеу - 4 разряд

486. Құлмақты жеңіл престермен престеу және орау – 3 разряд

37. Сүрлем өнімдері

Параграф 1. Сүрлем өнімдері

487. Жүгері және басқа да өнімдер собықтарын сүрлемге қолмен кесу – 3 разряд

488. Шөпті, сүрлем көлемінің жапырақтарын тасымалдау және тасу - 2 разряд

489. Сүрлемді қолмен кесу және тиеу - 3 разряд

490. Сүрлем көлемін сүрлем кескіштер мен басқа да машиналарға салу - 3 разряд

491 Органикалық қышқылдарды қолдана отырып сүрлемді салу - 4 разряд

10-бөлім. Өсімдік шаруашылығындағы жұмыстар

(жабық жер)

- 38. Көшетханалар мен жылы жайлар
 - Параграф 1. Көшетханалар мен жылы жайлар
 - 492. Көшетханалардың қаңқаларын орнату және құрастыру - 3 разряд
 - 493. Рамалардан үлдір жылы жайлар құрастыру және бөлшектеу - 4 разряд
 - 494. Жылы жай кесінділері мен рамаларын жөндеу - 3 разряд
 - 495. Үлдірден және басқа да жабынғыдан жасалған жылы жайлардың қаңқасын ескі үлдірден тазалау - 1 разряд
 - 496. Ескі үлдірлерді іріктеу және орамдарға байлап орау - 2 разряд
 - 497. Буланған жерден үлдірді алу – 2 разряд
 - 498. Рамаларға, қаңқаға синтетикалық үлдірді керу, жылы жайлардан сымдарды шешу және тарту – 3 разряд
 - 499. Жылы жайлардың шыныланған төбелерін ақтау - 2 разряд
 - 500. Көшетханалар мен жылы жайларды қардан, мұздан, шіріндіден және топырақтан тазарту - 3 разряд
 - 501. Қатарларды дайындау, салу және шымды жерді қайта қазу - 3 разряд
 - 502. Жылы жер үшін циркулярлы арамен сабан текшелерді кесу - 3 разряд
 - 503. Қысқа арналған қимен жаба отырып, шымды топырақты себу - 3 разряд
 - 504. Жылы жайларды биоотынға толтыру - 3 разряд
 - 505. Тізбектерге шымтезек салу - 3 разряд
 - 506. Ыстық судың сөрелерін шаю – 1 разряд
 - 507. Жерді бумен стерилизациялау - 3 разряд
 - 508. Субстратты шаю мен фосфаттау және тамырларын жұлу – 2 разряд
 - 509. Сөреден сөреге жөнелте отырып, керамзитті шаю – 3 разряд
 - 510. Керамзиттен қоқысты жасау – 2 разряд
 - 511. Жылы жайларға топырақ пен шірінділер төгу және жылы жайлардың сөрелеріне субстракт дайындау, іріктеу және толтыру - 3 разряд
 - 512. Таселек арқылы ұсақ тас себу - 3 разряд
 - 513. Нәрлі ерітінділер дайындау, оларды тексеру және түзету - 4 разряд
 - 514. Шымтезек шірінділерінің және көшеттерді шүйілдірумен құнарлы кубиктердің құмыраларын дайындау бойынша машиналар мен станоктарға қызмет көрсету - 3 разряд
 - 515. Шымтезек шірінділерінің құмыраларын қолмен дайындау - 3 разряд
 - 516. Шымтезек шірінділерінің және қыш құмыраларды тасу және орнату - 2 разряд
 - 517. Шүйілдіру жәшіктері мен құмыраларға топырақ салу - 1 разряд

518. Көшетханалар мен жылыжайлардағы өсімдіктерге күтім (суару, кесу, отау, шырпу және басқа да жұмыстар) - 4 разряд
519. Жылы жайларда топырақты қазу - 3 разряд
520. Қазғаннан кейін топырақты тегістеу - 2 разряд
521. Қиды, шіріндіні, топырақты, тыңайтқышты, сабан текшелерін зембілмен тасу - 3 разряд
522. Траншеяларды қазу және сабан текшелерін салу - 3 разряд
523. Егу (отырғызу) алдында жерді таңбалау - 2 разряд
524. Отырғызатын материалдарды, балдыркөк, алақоржын және басқа да өнімдерді жинау, дайындау - 2 разряд
525. Шпагатты кесу - 1 разряд
526. Шпагатты, өсімдіктерді шпагатқа байлау, өсімдіктерді шпагаттың айналасына үйіріп қою - 2 разряд
527. Жылыжайларда Қалдықтарын шығара отырып, өсімдіктерді қалыптастыру - 3 разряд
528. Көк пияз бен басқа да өнімдерді күрекпен қопсыту - 3 разряд
529. Көкөністер мен басқа да өнімдерді кесу, тазалау, сұрыптау, ыдысқа салу - 2 разряд
530. Үлдірлерді электрлі үтікпен дәнекерлеу, дәнекерлегіш лампамен желімдеу - 2 разряд
531. Көшеттерге арналған пакеттерді желімдеу - 2 разряд
532. Пакеттердегі тесіктерді қолдан істеу - 1 разряд
533. Қатарларды, қалаштарды тоттан тазарту - 2 разряд
534. Басты пияздарды сұрыптау машиналарымен сұрыптау - 4 разряд
535. Алқоржын тамырларын ұсату - 3 разряд
536. Қозықұйрық өсіру үшін жылы жайларда қидың қатарларын жасау - 3 разряд
537. Қозықұйрық саңырауқұлағын жерге отырғызу - 4 разряд
538. Жылы жайларда қозықұйрықтарды жинау - 3 разряд
539. Көшетханалар мен жылыжайлардағы өнімді жинағаннан кейін өсімдік қалдықтарын жою - 1 разряд
540. Көшетханаларға, жертөлелерге және өнімдерді сақтайтын жерлерге өсіп жетілу үшін өсімдіктерді қою, орналастыру, іліп қою - 2 разряд
541. Көшетхана рамаларын қатарларға салу - 2 разряд
542. Маттарды жинау, кептіру және сақтауға қою - 2 разряд
39. Жылыжай комбинаттары
- Параграф 1. Жылыжай комбинаттары
543. Нәрлі құмыраларға арналған қоспалар дайындау - 3 разряд
544. Құмыралары және көшеттері бар жәшіктерді қол арбамен тасу - 2 разряд

545. Нәрлі субстраттарды, дайын қоспасы бар немесе қосымша қоспаны дайындаумен полиэтилен құмыраларын толтыру - 2 разряд

546. Сабан текшелерін траншеяларға салу және текшенің байлауларын шешу - 2 разряд

547. Сабан текшелеріне су құю - 1 разряд

548. Сабан текшелеріне тыңайтқыштар құю және нәрлі топырақ себу - 3 разряд

549. Топырақ жылуы түтіктерінің арасына сабан мен үгінділер салу - 1 разряд

550. Жерге топырақ жылуы түтіктерін салу және көтеру - 3 разряд

551. Марганцовка қышқылының калиімен топырақты және өсімдікті өңдеу - 2 разряд

552. Топырақты үлдірмен жауып булау - 3 разряд

553. Жердің 1-2 см. жоғарғы қабатын тазалау - 2 разряд

40. Қозықұйрық өсіру

Параграф 1. Қозықұйрық өсіру

554. Камерадан өңделген топырақ пен тыңайтқышты түсірген кезде машиналарға қызмет көрсету - 4 разряд

555. Камерадан топырақ пен тыңайтқышты түсіргеннен кейін сөрелерді тазалау - 4 разряд

556. Топырақ пен тыңайтқышты түсіргеннен кейін торды бұрау - 3 разряд

557. Торларды арнайы ваннада формалинмен өңдеу - 4 разряд

558. Формалинмен өңдегеннен кейін торларды сөрелер бойынша төсеу - 4 разряд

559. Топырақты және тыңайтқышты түсіргеннен және сөрелерді толтырғаннан кейін камера мен тыңайтқыш коридорын жинау - 3 разряд

560. Камера мен сөрелерді өңдеуден кейін шаю - 3 разряд

561. Сөрелерді тыңайтқышқа толтырған кезде қалқанның орнын ауыстыру - 4 разряд

562. Компосты сөрелерде оларды машинамен толтаруннан кейін тегістеу - 6 разряд

563. Рельс төсеу мен нақыштайтын машинағың орнын ауыстыру - 3 разряд

564. Банкардың ашылу және оларды шелектерден араластыруымен мицелияны даярау - 3 разряд

565. Мицелияны қолмен себу - 4 разряд

566. Тыңайтқыштарды машиналармен толтырғаннан кейін сөрелерде тегістеу - 4 разряд

567. Рельстерді салумен толтыру машиналарының орнын ауыстыру - 3 разряд

568. Банкарды ашумен және оларды шелекте араластырумен мицелия дайындау - 6 разряд

569. Тыңайтқышты қолмен нығыздау (таптау) - 4 разряд
570. Тізбектерді қағазбен жабу және оны алу - 2 разряд
571. Милеция егістігін жамылғы топырақпен жабу - 4 разряд
572. Жамылғы топырақты қопсыту - 5 разряд
573. Арнайы машиналар немесе бүркігіштерді пайдалана отырып, сөрелерде топырақты:
- жамылғы топырақты сумен – 4 разряд
 - формалин қосылған сумен суару, нәрлендіру – 5 разряд
574. Жамылғы топырақты бүркеу - 4 разряд
575. Тыңайтқыш толтырғаннан кейін сөрелерді, камераларды қағаз бойынша арнайы химиялық препараттармен өңдеу (бүрку) - 5 разряд
576. Ластаған жерлерді тұзбен өңдеу, тыңайтқыш коридорларын формалинмен өңдеу (бүрку) – 4 разряд
577. Капринустарды қолмен жинау – 3 разряд
578. Саңырауқұлақтарды жинау, арбаларға салып тасымалдау, түсіру таразыға салу – 4 разряд
579. Ыдыстарды арнайы ваннада формалин ерітіндісімен ылғалды дезинфекциялау, кілемшелерді өңдеу, ыдыстарды ваннадан түсіру және сумен шаю - 4 разряд
580. Ыдыстарды камераларға жеткізу және тасып тарату – 3 разряд
581. Сымдарды текшелерден қолмен шешу және ажырату, сабан текшелерін айырлармен бөлу, стационар машинасымен сабанды ұсақтау, сабанды машинаға апару, сабанды айырмамен тегістеу – 3 разряд
582. Қайта қаптау кезеңінде тыңайтқыш кертпелерін айырмамен түзету – 4 разряд
583. Мегельді қолмен себу – 3 разряд
584. Шымтезек қиқымын шланганың көмегімен суландыру – 2 разряд
585. Шланганың, электр жетегі бар арнайы машинаның көмегімен жамылғы топырақты формалинмен өңдеу, машиналарды, орынжайды дезинфекциялау – 4 разряд

11-бөлім. Өсімдік өндіру жұмыстары (ашық жер)

586. Өзекті ағарту (дояровизациялау) – 2 разряд
587. Ауа кептіргіші кезінде көкөніс өнімдері тұқымдарының сабақтарын ілу, шешу – 1 разряд
588. Қол станогымен немесе пышақпен қырыққабат қауданынан өзектерді кесу – 2 разряд

589. Егістіктерді арам шөптерден, өзектерден, сабақ жапырақтардан және басқа да қалдықтардан тазарту – 2 разряд

12-бөлім. Бақша өндірісіндегі жұмыстар

41. Көшетханалар

Параграф 1. Көшетханалар

590. Екпелерді, шыбықтарды, сабақ кесінділерін есептеу, бумалау және сұрыптау, оларды сақтау орнына және қазылған жерлерге салу, жабайыларын қарға көму – 2 разряд

591. Екпелерді және көшеттерді қысқа сақтау үшін көму – 2 разряд

592. Уақытша көмілген кеспе сабақтарды, екпелерді, көшеттерді іріктеу, оларды көшеттеу және отырғызуға дайындау – 3 разряд

593. Жабайы өсімдіктердің және көшеттердің тікенектері мен көздерін кесу - 4 разряд

594. Көзсабақтау үшін екпелерден діндерді тазалау – 2 разряд

595. Көзсабақтау алдында діндерді үгу – 1 разряд

596. Көшетханалардағы жеміс, сәнді және субтропикалық өнімдерді, сондай-ақ жеміс беретін ағаштарды ұластыру және көзсабақтау – 5 разряд

597. Көзсабақ пен ұластыруға бақша варын жағып байлау – 4 разряд

598. Көзсабақтарды қалқанға байлау және жабайы өскіндерді жою – 2 разряд

599. Көзсабақтарды және ұластыруды күзде және көктемде әлсіретіп, таңғышын шешіп тексеру – 4 разряд

600. Көзсабақтар мен ұластырғыштардан таңғышты шешу – 1 разряд

601. Көшеттердің басындағы бір жылдық өсімдіктердің тікенектерін кесу – 4 разряд

602. Бір жылдық және екі жылдық көшеттердің тікендерін кесу және қалыптастыру – 4 разряд

603. Жеміс ағаштарын жасарту үшін кесу – 5 разряд

604. Өркендерді шырпу (пинциппен жұлу) және көшеттердегі қалыңдаған бұталарды кесу – 2 разряд

42. Бақтар мен жидектік жер

Параграф 1. Бақтар мен жидектік жер

605. Түтіндетуге арналған үйме дайындау – 1 разряд

606. Машинаның көмегімен қарақат, қарлыған, таңқурай жидектері мен басқа да жидек өнімдерін жинау – 4 разряд

607. Дәнді және сүйекті жемістерді жинауға арналған машиналарға қызмет көрсету – 2 разряд

608. Жемістерді тауарлық өңдеуге арналған машиналарға қызмет көрсету бойынша жұмыстар

- сұрыптау және калибрлеу – 3 разряд
- қиғаш, шарлы және тігінен салу – 4 разряд
- 609. Ағаштардың діңдері мен қаңқа бұтақтарын известпен ақтау – 2 разряд
- 610. Жас және жеміс беретін ағаштардың діңдерін кесу – 5 разряд
- 611. Ағаштардың кесілген жерлері мен жарақаттарына сыр немесе бақша варын жағу – 1 разряд
- 612. Бақтардағы өлекселерді жинау – 1 разряд
- 613. Ағаштардың астына тірек орнату және түзету – 2 разряд
- 614. Ағаштардың астындағы тіректерді тарату – 2 разряд
- 615. Тіректерді пирамидаға жинау және орнату – 2 разряд
- 616. Қой бүлдіргенінің мұртшаларын тармақшалардың даму дәрежесі бойынша кесу және сұрыптау – 2 разряд
- 617. Қой бүлдіргенінің мұртшаларын плантацияда жою – 1 разряд
- 618. Қой бүлдіргенінің астына қорғау қабатын себу (үгінді, кесінді, шымтезек) – 1 разряд
- 619. Таңқурай бұтақтарын байлау мен шешу және олардың қыстан кейінгі жағдайларын тексеру – 1 разряд

13-бөлім. Жүзім өндірісіндегі жұмыстар

- 43. Көшетханалар
- Параграф 1. Көшетханалар
- 620. Бумалап және сақтауға қоя отырып, жүзім шоқтарын дайындау, жапырақтарынан, бұталарынан, жұқа және жетілмеген материалдан тазалап, сабақтарын кесу – 4 разряд
- 621. Сақтау кезінде жүзім шоқтарының жағдайын тексеру – 3 разряд
- 622. Телінуші және ұласушы кесінді сабақтарын ыдысқа салып және одан алып сулау – 2 разряд
- 623. Калибрлеу машиналары мен жартылай автоматтарда телінуші мен ұласушының кесінді сабақтарын калибрлеу – 3 разряд
- 624. Телінуші мен ұласушының кесінді сабақтарын (қолмен) калибрлеу, көшеттеу алдында кесуді жаңалау – 3 разряд
- 625. Бұтақтарды отырғызуға дайындау (калибрлеу, кесу) – 2 разряд
- 626. Жүзімнің кесінді сабақтарын қолмен көшеттеу – 5 разряд
- 627. Машинамен көшеттеу үшін кесінді сабақтардың сыңарларын іріктеу – 2 разряд
- 628. Жүзімнің кесінді сабақтарының қабығын тырмалау – 2 разряд
- 629. Көшеттеуді бақылау және есептеу – 4 разряд
- 630. Көшетханалар немесе траншеяларды мұзға толтыру және кесінді сабақтарын ұсақтауға арналған ағаш табан орнату – 3 разряд

631. Кесінді сабақтарын ұсақтауға салу, трашеялардан оларды іріктеу – 2 разряд

632. Стратификациялау және ұсақтау кезінде көшеттерді күту – 2 разряд

633. Көшеттерді стратификациялық жәшіктерге салу – 2 разряд

634. Көшеттерді апарып және апармай парафиндеу, байлау – 3 разряд

635. Жәшіктерді стратификациялық камераларға және отырғызуға шығару – 2 разряд

636. Көшеттерді фумигацияға салу және фумигациядан кейін алу – 5 разряд

637. Көшетханалар мен жүзімдіктерде жер біліктерін қатарлау және орау – 3 разряд

44. Жүзімдіктер

Параграф 1. Жүзімдіктер

638. Жүзімнің техникалық және азықтық сортын жинау бойынша агрегаттарға қызмет көрсету бойынша жұмыс – 4 разряд

639. Ұңғымаларды қол гидробұрғысымен немесе жүзім отырғызуға арналған сүйменмен бұрғылау – 3 разряд

640. Жер біліктерін жүзім бұтақтары оралған кезде және ашық кезінде түзету – 2 разряд

641. Ашылар алдында жүзім шоқтарын көтеру – 2 разряд

642. Аналықтарды, көшеттерді және жасыл өркендерді жүзімдіктерді жөндеу – 4 разряд

643. Жүзімдіктерді 20% дейін кесінділерімен жөндеу – 3 разряд

644. Жүзім шоқтарын ағаш қатарларынан шешу – 2 разряд

645. Жүзімдіктерді филоксероны жұқтыруға тексеру – 4 разряд

14-бөлім. Субтропикалық өнімдерді жасау бойынша жұмыстар

45. Шай, тұт және игілікті лавр

Параграф 1. Шай, тұт және игілікті лавр

646. Шай плантацияларынан көп жылдық арам шөптерді жою – 2 разряд

647. Механикаландырылған кесуден кейін шай бұтақтарын тазалау – 3 разряд

648. Шайдың үш-төрт жылдық бұтақтарын кесу және қалыптастыру – 3 разряд

649. Қатарлардағы шай бұтақтарын жартылай ауыр және ауыр кесу – 4 разряд

650. Шай плантацияларын жөндеу:

- тұқымдарды себу – 2 разряд

- көшеттерді отырғызу – 3 разряд

- сортты – 5 разряд

- престелген көк шайды дайындауға арналған ірі жапырақтар үшін лао-чаға арналған қаптау материалынан жасалған – 4 разряд

- кофеин алуға арналған шикізатты шай жапырақтарын жинау – 3 разряд
- 651. Тұт ағашының жеміс шоғырын жинау – 3 разряд
- 652. Кәрі тұт ағаштарын қазу – 4 разряд
- 653. Лавр жемісін жинау – 3 разряд
- 654. Лавр жапырағын стандарт бойынша кептіру, жұлу және сұрыптау – 2 разряд
- 655. Шай және лавр жапырақтарын ыдыстарға салу, ілу және алғаш сапасын айқындау – 2 разряд
- 656. Шай жапырақтарына арналған қаптарды арам шөптерден тазалау – 2 разряд
- 657. Шай жапырақтары салынған қаптарды жәшіктерге салу және жәшіктерді тасымалдау – 2 разряд
- 658. Шай және лавр тұқымдарын жинау – 2 разряд
- 46. Бамбук және цитрус өнімдері
- Параграф 1. Бамбук және цитрус өнімдері
- 659. Қыс бойы көшеттерді күту – 2 разряд
- 660. Цитрус көшеттерін мәрлімен байлау – 1 разряд
- 661. Бамбук арқандарын кесу үшін таңбалау – 1 разряд
- 662. Бамбук діндерін кесу – 3 разряд
- 663. Бамбуктың шағын орманын балтамен шабу, бамбук діндерін бұтақтан тазарту және оларды тасымалдау орнына шығару, арқандарды аралау, сұрыптау және салу – 3 разряд
- 664. Тунга жемістерін тазалап жинау – 2 разряд
- 665. Ағаштардың бастарын байлау және шешу – 2 разряд
- 666. Цитрустарды үлдірмен немесе матамен жабу – 3 разряд

15-бөлім. Эфир майы мен дәрі өнімдерін өндіру бойынша жұмыстар

- 667. Бұрыштық жалбыздық көшеттерді дайындау – 3 разряд
- 668. Бұрыштық жалбыздық көшеттерді отырғызу, атыздар бойынша базилик және басқа дәрілік өсімдіктерді отырғызу – 3 разряд
- 669. Атыздар бойынша базилик пен дәрілік өсімдіктерді суару – 3 разряд
- 670. Раушанның қауызын және бұталы өсімдіктің гүлсидамын жою – 1 разряд
- 671. Раушанның көшеттерін отырғызуға дайындау – 2 разряд
- 672. Раушанның көшеттерін отырғызу – 3 разряд
- 673. Раушандарды санитарлық өңдеу (артық өскіндерін жұлу) – 3 разряд
- 674. Раушан гүлдерін, бұталы өсімдіктердің гүл шоқтарын, дәрілік дайындамаларды жинау – 3 разряд
- 675. Раушанның гүлсағақтарын кесу, қазотының, базиликтің, жалбыздың жасыл көлемін және мускат шатрашының гүл шоғырын кесу – 2 разряд

676. Бұрыштық жалбыздықты текшеге орау – 2 разряд
677. Раушан және бұталы өсімдіктер плантациясын жөндеу – 3 разряд
- улы және қатты ароматтандырылған өсімдіктердің – 4 разряд
 - басқа да өсімдіктердің тамыр сабақтарын, жапырақтарын, гүл шоғырын, гүлдерін, сабақтарын, тұқымдық жемістерін жинау, сұрыптау және кесу – 4 разряд
678. Дәрілік ағаш тұқымдастардың жас өркендерін кесу – 3 разряд
679. Алтай тамырларын қабықтан тазарту – 3 разряд
680. Тамырларды, тамыр сабақтарды, шірінділер және дәрілік өсімдіктерді жуу – 3 разряд
681. Дәрілік шикізаттарды жуғаннан кейін кептіру – 3 разряд
- улы өсімдіктердің – 3 разряд
 - басқа да өсімдіктердің дәрілік шикізаттарын сұрыптап және престеп орау – 2 разряд
682. Саңырауқұлақ субстрактіні және қара бидай қастауышының жұғуын дайындау – 3 разряд
683. Қара бидай масақтарынан қастауыш түтік кеспелерін жинау – 2 разряд
684. Қастауыш түтік кеспелерін тұқымнан ажырату – 2 разряд

16-бөлім. Гүл өнімдері мен көгалдандыру жұмыстары

685. Пияз бастарының гиацидтерін әбден пісіру – 3 разряд
686. Гүлдердің отырғызу материалдарын қазып алу – 3 разряд
687. Ұсақ көшетті іскекте көшеттеу – 2 разряд
688. Лилияларды қабыршақтармен, балалар және бульбочкамен көбейту – 3 разряд
689. Шпагаттан торлар тоқу және құру және қалампыр гүлін байлауға арналған металл рамаларды орнату – 2 разряд
690. Сымдарды тіректерге керу (сымдарды апарумен) – 3 разряд
691. Сымдарды тіректерден шешу, қалдық жіптерді жою, оларды орамдарға орау және апару – 2 разряд
692. Ағаш және металл тіректерді жою, оларды жылы жайдан шығару – 2 разряд
693. Гүлдерді стандарт бойынша кесу және сұрыптау, есептеу, бумалап байлау және орау – 2 разряд
694. Бақытгүлін, қазотын және басқа да гүл өсімдіктерін сабақтау – 3 разряд
695. Шымды клубтар мен рабаттардың айналасына салу – 2 разряд
- ағаштар мен бұталарды – 4 разряд
 - тірі қоршаулар, кілемше гүл отырғызғыш және бордюрлерге қалыптап алу және кесу – 3 разряд

696. Гидропульттан жасалған оранжереялардың шыныларын ақтау – 2 разряд
697. Оранжереялардағы өсімдіктерді тазалау, оларды жуу және су бүрку – 1 разряд

698. Апару және қадамен бекітумен өсімдіктерді қалқандармен көлеңкелеу, қалқандарды шешу және апару – 2 разряд

699. Қабаттап асып байлау кезінде қалампырды құрғақ жапырақтар мен арам шөптерден тазалау – 1 разряд

17-бөлім. Агроорманмелиорация және орман шаруашылығы бойынша жұмыстар

700. Өзектер мен мәткелерде өрме және фашинді тоғандар орнату – 3 разряд
701. Жылжымалы құмдарда және өзектердің татандары бойынша қалқандар мен төселен қорғандар қою – 2 разряд

702. Өзектер, мәткелер, және тік баурайлар бойынша тұқымдар себу, оларды шабындықтау – 4 разряд

703. Ағаштар мен бұталарды тамырымен жұлу, тамырымен жұлынған ормандарды бөлу – 4 разряд

704. Шабындықтардағы, жайылымдардағы және арналар жиегіндегі бұтақтарды шабу, жас бұтақшалар алу үшін бұтақтарды томарға кесу – 3 разряд

705. Жер телімін ағаштардан, кесілген томарлардан, тамырлардан, ағаш қалдықтарынан және шымнан тазалау – 3 разряд

706. Қаудандарды күрекпен жою – 2 разряд

707. Тау баурайларында, өзектерде және мәткелерде террасалар құру – 4 разряд

708. Су тоғы бүріккіштерін жасап шығару – 4 разряд

709. Алаңқайлар, жолақтар, шұңқырларды орман отырғызу және қосымша көшеттер отырғызуға дайындау – 3 разряд

710. Екпелерді, көшеттерді және жабайы өсімдіктерді Колесова семсерінің астына отырғызу және қосымша көшеттер отырғызу – 4 разряд

711. Орман жолақтарының ірі көлемді отырғызу материалдарын отырғызу кезінде діңгек түбіндегі дөңгелектерді түзету – 3 разряд

712. Құстарға арнап ұяшықтар жасау – 2 разряд

- кесілген ағаштардан – 3 разряд

- биіктігі 5 м дейінгі ағаштар мен бұталардан – 4 разряд

- 5 метрдан жоғары биіктіктегі ағаштардан арнайы лаздардың (мұнара мен автокөтергіштер) көмегімен бүршіктер, жаңғақтар және басқа да ағаш және бұталы тұқымдар дайындау – 5 разряд

713. Фисташка және басқа да ағаш және бұталы өсімдіктер тұқымдарын канатсыздандыру және тазалау - 2 разряд

714. Ағаш және бұталы тұқымдарын кептіру, тазалау, сұрыптау және ыдысқа салу – 2 разряд

715. Емен жаңғағы мен ағаш және бұталы тұқымдарды салу – 2 разряд

716. Өру қурайларын, қадаларды, шоқтарды, жөкелерді және шелқабықшаларды дайындау – 2 разряд

717. Орман төсенішін дайындау – 2 разряд

718. Дәрілік материалдарды, саңырауқұлақ, қайың шырынын және басқа да азық-түліктерді және табиғат тартымдарын дайындау – 3 разряд

719. Кеспе ағаштарды жару, бөлу және ойықтарымен, нысаналауды өлшеумен, бағандар дайындау және қоюмен сыналатын алаңдарды белгілеу - 4 разряд

720. Айырма мен және белгілеп өлшеумен ағаштарды санау, кеудеден жоғары және тамыр мойнындағы ағаштарды өлшеу және таңбалау, оларға жүзік кигізу – 3 разряд

18-бөлім. Шаруашылық жұмыстары

47. Қырманды, алаңқайларды және орынжайды дайындау

Параграф 1. Қырманды, алаңқайларды және орынжайды дайындау

721. Қырманды дайындау (қоқыстан тазалау, сабанмен жабу, сумен суару) – 1 разряд

722. Сақтау орындарын қоқыстан, қалдықтардан және пайдаланылған құмнан тазалау, қоймалар мен басқа да орынжайларды жуу – 1 разряд

723. Қабырғалар мен төбелерді сабанмен бітеп жылыту – 2 разряд

724. Қабырғалар мен төбелерді лаймен сылау – 3 разряд

725. Қолмен немесе электр жетегі бар бүріккішті пайдаланып орынжайды, қабырғаларды, жабынғыларды, жылы жайдың терезелерін және көшетханалардың рамаларын ақтау және сырлау – 2 разряд

726. Орынжай, жол, қырман жанындағы шөптерді, арам шөптерді қолмен ору – 3 разряд

727. Шыны кесу, терезе және көшетхана рамалары мен басқа да шынылы жабынғыларды шынылау – 3 разряд

728. Көшетхана рамаларын жөндеу – 2 разряд

729. Шыныланған рамаларды майлау – 2 разряд

730. Терезе және жылы жай рамаларының шынысын, жылы жай және басқа да ғимараттардың шыны жабынғыларын жуу және тазалау – 1 разряд

731. Машиналы трактор агрегатының көмегімен терезелерді бормен қараңғылау – 4 разряд

48. Керек-жарақтар мен ыдыстарды дайындау, әзірлеу және жөндеу

Параграф 1. Керек-жарақтар мен ыдыстарды дайындау, әзірлеу және жөндеу

732. Шалғы қағу – 4 разряд

733. Кетпенді, күректерді және пышақтарды қайрау – 2 разряд
734. Араларды, орақтар мен бақша пышақтарын қайрау – 3 разряд
735. Жетектер, доғалар және әртүрлі саптарға арналған материалдарды дайындау, балталар, тұтқалар, күректерге саптар және басқа да құралдар дайындау, жөндеу және орнату – 3 разряд
736. Жетектер, оталғыштар жасау, оларды арбалар мен шаналарға орнату, маркерлер мен рамалар дайындау – 3 разряд
- ат әбзелдерін дайындау бойынша – 3 разряд
 - ат әбзелдерін жөндеу бойынша қайысшының жұмысы – 2 разряд
737. Арқандар, қамшы, қамыттың тамақ бауын дайындау – 1 разряд
738. Сымдар кесу және зәкірлер үшін оларды орау – 3 разряд
739. Зембілдер, жәшіктер, екі метрліктер, қол маркерлерін және тырмалар дайындау және жөндеу – 3 разряд
740. Соғу станоктарына тақтайшалар салу мен апару және ыдыстар бөлшектерінің ұсақтарын жинау – 2 разряд
741. Қаптарды, себеттерді және басқа да ыдыстарды тазалау, жуу және жөндеу – 2 разряд
742. Көкөніс өнімдері мен көшеттерге арналған ыдыстарды дайындау (тазалау, жуу) – 1 разряд
743. Жәшіктерді таңбалау, ағаштарға, бағандарға этикеткаларды, белгілерді дайындау, жазу және ілу – 1 разряд
744. Фашиндер, баулар, өрілген қалқандар, маттар әзірлеу – 2 разряд
745. Шыбықтан, қурайдан, жағыршақтан өрілген бұйымдар әзірлеу – 2 разряд
746. Сыпырғыштар мен сыпыртқылар дайындау – 2 разряд
747. Газ шілтерін пайдаланып сымдар мен құрылымды тазалау және күйдіру – 3 разряд
49. Ағаш қатарларын, кішкене қоршаулар мен басқа да ғимараттарды орнату және жөндеу
- Параграф 1. Ағаш қатарларын, кішкене қоршаулар мен басқа да ғимараттарды орнату және жөндеу
748. Қадалар мен тіректерді дайындау және тегістеп шабу – 2 разряд
749. Жетектерге, ілгіштерге, дуалдарға, қоршауларға, егістік пен ормандар белгілеріне арналған бағандар дайындау – 2 разряд
750. Қадалар мен бағандарды күйдіру, оларды гудрондармен жабу – 2 разряд
751. Зәкірлер мен орман белгілерін, ауыл шаруашылық өнімдерін кептіруге арналған ілгіштерді орнату – 2 разряд
752. Зәкірлерді бекіту – 3 разряд
753. Зәкірді бағанға сыммен біріктіру – 3 разряд

754. Жүзімдіктерде, бақтарда, құлмақ өсіретін жерде және жылы жайларда жетектер орнатқан кезде бағандар қою – 3 разряд

755. Жүзімдіктердегі, бақтардағы, құлмақ өсіретін жерлердегі және жылы жайлардағы жетектерді шешу – 2 разряд

756. Ескі бағандарды сымдарын шешіп, қазып алу – 2 разряд

757. Бағандар бойынша сымдар мен ауырлықтарды, жүзімдіктерде, бақтарда және құлмақ өсіретін жерлерде жетектерді ілу, бекіту және керу – 3 разряд

758. Сымдарды зәкірлерге бұрау – 3 разряд

759. Жетектерді жөндеу – 3 разряд

760. Сырғауылдарды, қоршауларды ұластыру, сымнан қоршау жасау, байлау үшін торлар орнату – 2 разряд

761. Қапсырма шегелерді қағу – 2 разряд

762. Сәкі ағаштар жасау – 2 разряд

50. Жер және жер өлшеу жұмыстары

Параграф 1. Жер және жер өлшеу жұмыстары

763. Шұңқыр, траншея орларын қазу – 3 разряд

764. Геодезиялық түсіру кезінде мөлшерқаданы тасу және қою, қадаларды, ілгіштерді, қазықшаларды орнату – 1 разряд

765. Қол бұрғысының көмегімен топырақ үлгілерін алу – 2 разряд

766. Оптикалық приборлардың көмегімен жер телімдерін кварталдарға бөлу – 3 разряд

51. Ағаштар, мұз және тас дайындау

Параграф 1. Ағаштар, мұз және тас дайындау

767. Ағаштарды көлденеңдеп аралау және ағаш отын қазу – 2 разряд

768. Ағаштарды орналастыру – 1 разряд

769. Мұз ою және жағаға шығару – 3 разряд

770. Мұзды жетекке салу – 2 разряд

771. Мұзды шланганың көмегімен мұздақтау – 2 разряд

772. Карьерде тастар дайындау – 4 разряд

773. Тастарды үйіп жинау – 3 разряд

52. Су мен отынды ағызу

Параграф 1. Су мен отынды ағызу

774. Суды құдықтардан және ашық су қоймалардан шығару, суды бөшкелер мен шұңқырларға тасу және құю – 2 разряд

775. Жертөлелерден суды шелекпен шығару – 2 разряд

776. Отынды ағызу және қайта айдау – 2 разряд

777. Жанар-жағар май құятын станциялардағы оператордың жұмысы – 3 разряд

778. Жалпы шаруашылықтың қосалқы жұмыстары – 1 разряд

III бөлік

19-бөлім. Өсімдік шаруашылығы, су және орман шаруашылығындағы жұмысшылар кәсіптерінің жұмыстарының сипаттамалары

53. Жүзім өсіруші

Параграф 1. Жүзім өсіруші

779. Жұмыс сипаттамасы:

жүзім сабағын отырғызу, жеміс салатын жүзімдіктер мен жүзім алқабын күту жөніндегі жұмыстарды орындау;

жүзім көшеттерінің ережесі, сақтау кезінде екпелерді күту, алқапқа жүзім екпелерін отырғызу, алқапты күту, көшеттерді қазу;

жүзім жинау тәсілдері, сұрыптау, сақтауға дайындау, сату, қайта өңдеу.

780. Білуге тиіс:

жүзім сорттары және оны өсірудің ерекшеліктері;

жүзім егу үшін егістік алқабын дайындау, жүзім көшеттерін отырғызу тәсілдері;

жеміс салатын және жас көшеттерді күту;

жүзім сабақтарын кесу, оларды аспаға байлау, жүзімдікті көшеттермен және көк бұтақтармен жөндеу тәсілдері;

бұтақтарды екпеге дайындау, оны сақтау тәсілдері, сабақтарын екпе жасау үшін кесу, екпені қолмен және машинамен жасау, екпені сақтау және күту;

жүзім алқабына отырғызу және оны күту;

жүзімнің асханалық және техникалық сорттарын жинау тәсілдері, жүзімді сұрыптау және сақтауға дайындау, оны сату және қайта өңдеу тәсілдері.

781. Кәсіптік орта білім талап етіледі.

54. Саңырауқұлақ өсіруші

Параграф 1. Саңырауқұлақ өсіруші

782. Жұмыс сипаттамасы:

ашық және жабық топырақта саңырауқұлақ өсіру кезіндегі жұмыстарды орындау: топырақты дайындау, тыңайтқыштарды себу, саңырауқұлақ егу, егістікті күту, саңырауқұлақты жинау, өнімді сатуға, қайта өңдеуге, сақтауға дайындау.

783. Білуге тиіс:

саңырауқұлақтардың түрлері және оларды ашық және жабық топырақта өсіру тәсілдері;

жұмыстарды орындаудың, атыздарды, сөрелерді, саңырауқұлақтарды өсіруге арналған камераларды дайындаудың технологиялық кезектілігі және орындау тәсілдері; саңырауқұлақ егу тәсілдері;

саңырауқұлақтардың күтімі (жылуды, жарықты, ылғалдылықты реттеу);

егістікті арнайы препараттармен және өсіруді ынталандырғыштармен өңдеу тәсілдері;

саңырауқұлақтарды жинау мерзімі мен тәсілдері, сұрыптау, сапасын анықтау, сатуға дайындау;

саңырауқұлақтардың ауруы, олардың алдын алу;

топырақты, жиналған саңырауқұлақтарды өсіруге және уақытша сақтауға арналған ыдысты, камераны, құрылыстарды дезинфекциялау тәсілдері.

784. Кәсіптік орта білім талап етіледі.

55. Ағаш өсіруші

Параграф 1. Ағаш өсіруші

785. Жұмыс сипаттамасы:

машиналар мен механизмдердің көмегімен ағаш жыныстарының тұқымдары мен көшеттерін отырғызу, алқаптар мен егістіктерде егіс материалдарын, ағаштар мен бұтақтарды өсіру, оларды күту (топырақты қопсыту, минералды тыңайтқыштар себу, себелеу құрылғысынан немесе мотопомпадан суару);

бұтақтарға екпе жасау, жемісті, ағаш жыныстарының егіс материалдарын құнарландыру;

ағашты сақтау жұмыстары (улы химикаттарды бүрку мен ранецтердің, жылқы және трактор бүріккіштердің көмегімен);

моторлы еңбек құралдарының көмегімен ағаш кеспелерді бөлу мен ағаш өсіруді жоспарлау жұмыстары (шабу, тазалау және визирлерді, кварталдық жолдар мен шекаралық сызықтарды өлшеу және кварталдық, визирлік және бөлу бағаналарын жасау және орнату, сынама алаңдарды орнату, ағаштарды өлшеу және қайта есептеу, модельді ағаштарды кесу және тағы басқа);

мотопомпалардың, тракторлық, жылқы және қолмен су себелеу құрылғыларының көмегімен орман өртін сөндіру;

қолданылатын машиналарды, жылқы және қол еңбегі құралдарын алдын ала тексеру және техникалық күту.

786. Білуге тиіс:

орман шаруашылығы, орманды қалпы келтіру, ағаш өсіруді жоспарлау, орманды қорғау, ағашты пайдалану, орман тауартануы, сондай-ақ топырақтану негіздері;

түрлі ағаш және бұта жыныстарының егіс материалдарын өсіру әдіс-тәсілдері және технологиялық ерекшеліктері;

түрлі ағаш жыныстарының егіс материалдарын егу тәсілдері және техникалық ерекшеліктері;

улы химикаттардың субстраттарын, ерітінділерін және эмульсияларын дайындау ережесі мен әдістері;

орман қорғау жұмыстарын жүргізудің, сондай-ақ химиялық өңдеу нәтижелерін есепке алу әдістері мен технологиялық ерекшеліктері;

орман өртінің алдын алу және онымен күресу әдіс-тәсілдері;

әр түрлі орман жыныстарын күтудің әдістері мен технологиялық ерекшеліктері;

бүлінген ағаштарды анықтау және шабу әдістері;

ағаш аурулары мен орман зиянкестерін анықтау әдістері және олармен күресу шаралары;

қолданылатын трактор, жылқы және ранец машиналардың, агрегаттардың, отырғызу ағын-механикаландырылған желілердің, басқа да еңбек құралдарының құрылысы, техникалық күту және пайдалану ережесі мен әдістері.

56. Зығыр өсіруші

Параграф 1. Зығыр өсіруші

787. Жұмыс сипаттамасы:

зығыр шаруашылығында тұқым дайындау, тыңайтқыштарды пайдалану, егу, егістікті күту, зығыр өнімдерін жинау, қолмен немесе қарапайым құралдар мен айлабұйымдарының көмегімен өңдеу, сақтау және зығыр трестерін өткізу, тұқымдарды қоймаға салу жұмыстарын, сондай-ақ электр мотор және іштен жану қозғалтқыштарының көмегімен жүретін зығыр соққышқа, кептіргішке, сұрыптауыштарға және зығырды тарту, тұқымдарды жетілдіру және зығыр трестері кезінде қолданылатын басқа да механизмдер мен агрегаттарға қызмет көрсету жөніндегі жұмыстарды орындау.

788. Білуге тиіс:

зығыр шаруашылығында топырақты дайындау, тыңайтқыштарды себу, тұқымды дайындау, зығырды егу, отау, егістікті күту, өсімдіктерді қорғау, жинау, тарту, тұқымдарды сақтау және зығыр трестерін жұмыстарын орындау тәсілдері ;

қарапайым еңбек құралдарының мақсаты және оларды пайдалану, зығыр шаруашылығында қолданылатын механизмдер мен агрегаттарға қызмет көрсету кезінде жұмыстарды орындау әдістері.

57. Су бүріккіш құрылғысының машинисі

Параграф 1. Су бүріккіш құрылғысының машинисі

789. Жұмыс сипаттамасы:

ауыл шаруашылығы дақылдарын, бау-бақшаларды, алқаптар мен егістіктерді, өрістерді, ағаш егілген жерлерді және басқа да плантацияларды су бүріккіш құрылғылармен немесе машиналармен қатарлап немесе бүрку тәсілімен суару;

негізгі механизмдер мен су бүрку құрылғыларының (машиналарының) тораптарын мерзімді алдын ала тексеру және техникалық күту;

негізгі тораптарды мерзімді майлау;

құбырларды монтаждау және демонтаждау;
ақаулықтар мен бұзылуларды анықтау және түзету;
гидравликалық жүйелерді, сорғыны, тораптар мен су бүрку құрылғыларының
механизмдерін жөндеу.

790. Білуге тиіс:

су бүріккіш құрылғылардың немесе әр түрлі үлгідегі машиналардың
құрылысы және жұмыс істеу қағидаттары;

сорғылар мен олардың жетегінің жұмыс сипаттамасы;

сорғылардың тиімді және ең көп шекті жүктемесі;

су бүріккіш құрылғылардың немесе машиналардың гидравликасы мен
механикасы және оларды пайдалану бойынша қажетті мәліметтер;

сорғы типтерін пайдалану ерекшеліктері;

су жинау, жіберу және суару, негізгі тораптар мен құбырларды монтаждау
және демонтаждау ережесі мен қағидаттары;

мерзімді қызмет көрсету және техникалық күту ережесі мен әдістері;

бақылау-өлшеу аспаптарының мақсаты және оларды пайдалану;

құрылғылар мен машиналардың немесе қолданылатын жабдықтардың
жұмысындағы негізгі ақаулықтарды анықтау және жою тәсілдері;

әр түрлі ауыл шаруашылығы дақылдарын, бау-бақшаларды, алқаптар мен
егістіктерді, өрістерді суару ережесі мен ерекшеліктері.

58. Стационарлық сорғы станциясының машинисі

Параграф 1. Стационарлық сорғы станциясының машинисі

791. Жұмыс сипаттамасы:

әр түрлі үлгідегі стационарлық сорғы станцияларында жұмыстар кешенін
орындау, негізгі тораптар мен агрегаттарды ай сайын тексеру, мерзімді
техникалық күту;

станцияны жұмысқа дайындау және оны белгіленген жұмыс режимінде
басқару;

өндіріс жағдайының өзгеруіне сәйкес жұмыс режимін реттеу;

тораптар, агрегаттар мен басқа да жабдықтарды мерзімді майлау, монтаждау
және демонтаждау;

ақаулықтар мен бұзылуларды анықтау және жою;

қозғалтқышты, сорғыны, гидравликалық жүйені, басқа да тораптар мен сорғы
станциясының жабдықтарын күрделі емес жөндеу.

792. Білуге тиіс:

әр түрлі жұмыс режимінде стационарлық сорғы станцияларының құрылысы
мен жұмыс қағидаттары;

қозғалтқыштың, сорғының, олардың жетектерінің, жұмыс сипаттамасы;

қозғалтқыштың, сорғыны, сорғы станциясының тораптар мен агрегаттарының тиімді және ең көп шекті жүктемесі;

қозғалтқыштарды, сорғыны, гидравликалық жүйе мен сорғы станциясының басқа да жабдықтарын пайдалану ерекшеліктері, оларды техникалық пайдалану сипаттамасына сәйкес реттеу ережесі мен ерекшеліктері;

негізгі тораптар мен агрегаттарды монтаждау және демонтаждау ережесі;

жекелеген агрегаттарды, тораптар мен стационарлық үлгідегі станциялар жүйесін алдын ала тексеру және мерзімді техникалық күту ережесі мен әдістері бақылау-өлшеу аспаптарының мақсаты және оларды пайдалану;

станцияның, оның негізгі тораптары мен агрегаттарының жұмысындағы ақаулықтарды анықтау әдіс-тәсілдері.

59. Көкөніс өсіруші

Параграф 1. Көкөніс өсіруші

793. Жұмыс сипаттамасы:

көкөніс шаруашылығында топырақты дайындау, тұқым дайындау, көшет өсіру, көкөніс дақылдарын егу және отырғызу, дақылдарды күту, өнімді жинау және сақтау, оны сату, қарапайым қол құралдары мен айлабұйымдарының көмегімен өңдеу жұмыстарын, сондай-ақ электр мотор және іштен жану қозғалтқыштарының көмегімен жүретін механизмдер мен агрегаттарға қызмет көрсету жөніндегі жұмыстарды орындау;

қолданылатын машиналар мен механизмдерге техникалық қызмет көрсету, олардың ақаулықтарын анықтау және жою.

794. Білуге тиіс:

ашық және жабық (жылыжайда, көшетханада, комбинаттарда, басқа да құрылыстарда), топырақта өсірілетін дақылдардың технологиялық ерекшеліктері және оларға қойылатын агротехникалық талаптар, қарапайым құралдардың, электр мотор және іштен жану қозғалтқыштарының көмегімен жүретін машиналар мен механизмдердің көмегімен орындалатын топырақты өңдеу, тыңайтқыштарды дайындау және себу, тұқымдарды тазалау және егуге дайындау, көшеттерді өсіру, көкөніс дақылдарын егу және отырғызу жөніндегі жұмыстардың түрлері, өсімдіктерді күту тәсілдері, өнімді жинау мерзімін белгілеу тәсілдері, көкөніс өнімдерінің әр түрлі түрлерінің сапасына қойылатын талаптар, олардың сортын айқындау;

көкөніс шаруашылығында қолданылатын машиналар мен механизмдерге техникалық қызмет көрсету жұмыстарын жүргізу тәсілдері.

60. Жабық топырақ жабдығының операторы

Параграф 1. Жабық топырақ жабдығының операторы

795. Жұмыс сипаттамасы:

жылу, ылғал жіберу механизмдерінің, жарықтандырғыш аспаптарының үздіксіз және үнемді жұмысын қамтамасыз ету, өсірілетін дақылдарды күту және оларды тыңайтқыштармен қоректендіру процессін реттеу;

өсірілетін дақылдардың вегетациялық кезеңінің мерзімін, өсірілген дақылдарды жинау мерзімін белгілеуге, дақылдардың жаңа айналымын салуға топырақты дайындауға қатысу;

жабық топырақ құрылыстарындағы микроклиматты реттейтін жабдықтар мен аспаптарды жеңіл-желпі жөндеу, агрегаттар мен механизмдерді жөндеуге және ауыстыруға қатысу.

796. Білуге тиіс:

жылыжайдағы және жабық топырақ құрылыстарындағы микроклиматты реттейтін автомат және жартылай автомат механизмдердің құрылысы мен жұмыс қағидаты;

өсірілетін дақылдардың қажеттілігін ескере отырып, жылу, жарық, ылғал жіберу схемасы, дақылдарды өсіру мен кезектестірудің вегетациялық кезеңі, дақылдардың айналымын отырғызу үшін топырақты дайындау тәсілдері, басқа да агротехникалық талаптар;

микроклиматты реттеу механизмінің, бақылау аспаптарының ықтимал ақаулықтары, оларды алдын алу және жою тәсілдері, қолданылатын жабдықтарды алдын ала тексеру мерзімділігі.

61. Кептіру құрылғыларының операторы

Параграф 1. Кептіру құрылғыларының операторы

797. Жұмыс сипаттамасы:

тұқымдар мен дақылдардың әр түрлі түрлерін дайындау және кептіру құрылғысында кептіру процесін басқару, кептіру процессін бақылау;

өндірістік журнал немесе басқа да қажетті жазбаларды жүргізу, алдын алу жұмыстарын орындау, жанармайды, ауаны жіберу жүйесін, арту және тиеу құрылғыларын және басқа да механизмдерді жөндеу.

798. Білуге тиіс:

бидай, бұршақ тұқымдарын, күнбағысты, май дақылдарды, зығырды, шелқабық, көкөніс, бақша дақылдарын, шөптерді, ағаш-бұтақ жыныстары мен басқа да дақылдардың тұқымдары мен бұталарын кептіруге арналған әр түрлі кептіру құрылғылары мен арнайы машиналардың мақсаты мен құрылысы;

жанармай мен ауаны жіберу жабдықтары мен механизмдерінің құрылысы мен жұмыс қағидаттары, жанармайды ұтымды пайдалану немесе басқа энергия түрін пайдалану тәсілдері;

кептіру дәрежесін бақылауға арналған аспаптың мақсаты мен құрылысы;

қызмет көрсетілетін жабдықты күту ережесі және оның жұмысындағы ақаулықтарды түзету тәсілдері;

кептіру құрылғыларының, жанармай мен ауа жіберу, қажетті температура режимін және ылғалдылық деңгейін сақтау жөніндегі жекелеген агрегаттардың жұмысында пайда болуы мүмкін ақаулықтардың себептері.

62. Көшетхананы баптаушы

Параграф 1. Көшетхананы баптаушы

799. Жұмыс сипаттамасы:

топырақты дайындау, егу, тұқымды және сүйекті дақылдардың көшетін отырғызу жұмыстарын орындау;

өсімдіктерді күту, өсімдіктерді егуге, құнарландыруға дайындау;

көшеттерді қазып алу, оларды сұрыптау және сатуға дайындау;

егуге арналған материалдарды дайындау, оны сақтау;

көшеттерді, тұқымдарды қыста сақтау тәсілдері; егістердің өсіп кетуін тексеру.

800. Білуге тиіс:

көшетханаларда тұқымды және сүйекті дақылдар көшеттерін өсіру ерекшеліктері;

топырақты бау дақылдарының әр түрлі түрлерінің көшеттерін отырғызу үшін топырақты дайындау жұмыстары;

алманы, алмұртты, жүзім сабақтарын, басқа да бау дақылдарын құнарландыру және егу тәсілдері;

егістерді күту ережесі; бұталарды, көшеттерді қыста сақтау әдістері;

бір және екі жылдық көшеттердің кесу және басын қалыптастыру;

фумигация үшін жүзім сабақтары көшеттерін орналастыру;

алманы, алмұртты, жүзім сабақтарын егу үшін материал дайындау;

күзгі және көктемгі егістердің өсіп кетуін тексеру және есептеу.

801. Кәсіптік орта білім талап етіледі.

63. Диқан

Параграф 1. Диқан

802. Жұмыс сипаттамасы:

топырақты өңдеу және дайындау, егу, отырғызу және оны күту кезінде қолмен жасалатын ауыл шаруашылығы жұмыстарын орындау;

ауыл шаруашылығы дақылдарының арамшөптері мен зиянкестерімен күресу жөніндегі қол жұмысын орындау, өсімдіктерді қорғаудың химиялық құралдарын қолдану, егістікке көң, шымтезек тастау, минералды тыңайтқыш себу, қоймаға салу, тыңайтқыштарды ауыстыру және жан-жаққа шашу, минералды тыңайтқыштарды ұнтақтау және себу, компост дайындау, шымтезек пен көнді шұңқырларға салу;

тұқымдарды жылы ауамен жылыту, тұқым сепкіштер мен көшет отырғызғыштарға тұқым мен минералды тыңайтқыштарды салу, егістікті отау, арамшөп жинау және егістік алқабынан шығару, шөпті, сабанды, бауды кептіру; шөп пен сабанды жинау және көпенелеу;

картоп пен басқа да дақылдарды жыртылған жерден, жыртқаннан кейінгі қатардан жинау;

қаптарды, жәшіктерді, себеттерді толтыру, ауыстыру және салу;

сақтағаннан кейін картопты, тамырлы жемістерді іріктеу, жуу, сұрыптау.

803. Білуге тиіс:

егістікте өсірілетін дақылдарға қойылатын агротехникалық талаптар;

топырақты өңдеу және дайындау, тыңайтқыштарды себу, тұқымдарды тазалау, егу, отырғызу, егістікті күту, өсімдіктерді қорғау, өнімді жинау, өнімді сақтау кезінде қол жұмыстарын және егістіктегі басқа да жұмыстарды орындау тәсілдері;

еңбек құралдарын, малды пайдаланып орындайтын жұмыстардың түрлері, сондай-ақ ауыл шаруашылығы жұмыстарын орындау кезінде механизмдер мен агрегаттарға қызмет көрсетумен байланысты жұмыстар;

өнімді жинау, пысықтау, өнімді сақтау және өткізу тәсілдері мен мерзімі;

электр моторлары мен іштен жану қозғалтқыштарымен жүретін механизмдер мен агрегаттар;

қолданылатын жабдықтар мен механизмдерде қолданылатын ақаулықтарды анықтау және жою тәсілдері.

64. Күріш өсіруші

Параграф 1. Күріш өсіруші

804. Жұмыс сипаттамасы:

күріш шаруашылығында қолмен және әр түрлі құралдардың, агрегаттар мен механизмдердің көмегімен агротехникалық жұмыстарды орындау: егу алдында тұқымды дайындау, оларды химиялық өңдеу;

егу алдында топырақты және күріш алқабын дайындау;

тыңайтқыштарды дайындау және себу, вегетация (коректендіру, арамшөппен, аурулармен және зиянкестермен күресу) кезеңінде өсімдіктерді күту;

атыздарды тегістеу;

квадраттар бойынша бастапқы орындаушылық түсіру;

кастаішілік тордың гидротехникалық құрылыстарын жөндеу;

атыздарға су құю, атыздағы су қабатын реттеу, гидротехникалық жүйеге қызмет көрсету;

атыздардың арасындағы шығынқы жерлерді шабу, арамшөптерді жұлу және өрттеу;

жинаудың алдында атыздарды кептіру, атыздардың бұрышындағы және гидротехникалық құрылғылардағы күрішті қолмен шабу;
егістікті жинауға дайындау; шабылған шығыңқы жерлерді қопсыту;
егістіктен топырақтағы үлкен кесектерді және жекелеген кесілмеген бұталарды алып тастау;
тыңайтқыштарды, күріш дәндерін және басқа да жүктерді тиеу және тасымалдау;
тұқым мен күріш дәндерін тазалау, сұрыптау, жетілдіру;
қолданылатын еңбек құралдарын, агрегаттар мен механизмдерге техникалық қызмет көрсету.

805. Білуге тиіс:

күріш шаруашылығында орындалатын жұмыстар: тұқым мен топырақты дайындау, егу алдында және вегетация кезінде тыңайтқыштарды себу;
өсімдіктерді күту (химикаттарды пайдалана отырып отау, тыңайтқыштармен қоректендіру, тозаңдандыру және аурулар мен зиянкестерге қарсы улы химикаттарды себу);
атыздарды тегістеу; квадраттар бойынша алу;
гидротехникалық жүйені күту және оны жөндеу;
егістіктегі арамшөптерді жұлу және өрттеу, атыздардың арасындағы шығыңқы жерлерді шабу;
атыздардың бұрышындағы және гидротехникалық құрылғылардағы күрішті шабу;
күріш алқаптарын жинауға дайындау;
шабылған шығыңқы жерлерді қопсыту;
тыңайтқыштарды, тұқым мен күріш дәндерін тиеу, түсіру және тасымалдау;
тұқым мен күріш дәндерін тазалау, сұрыптау, жетілдіру;
қолданылатын еңбек құралдарын, агрегаттар мен механизмдерге техникалық қызмет көрсету тәсілдері.

65. Баушы

Параграф 1. Баушы

806. Жұмыс сипаттамасы:

бау шаруашылығында жас талдарды, жеміс салатын ағаштар мен бұталарды күту, ағаштардың зиянкестері мен ауруларымен күрес, жас талдар мен жеміс салатын ағаштарды кесу және басын қалыптастыру, көшеттерді егу және құнарландыру, өнімдерді жинау, сұрыптау, сақтау және сатуға дайындау жөніндегі қол жұмыстарын орындау.

807. Білуге тиіс:

ағаштар мен бұталы өсімдік жыныстарын өсірудің ерекшеліктері;

тыңайтқыштардың түрлері және оларды жеміс салатын баулар мен жидек өсіретін жерлерде салу тәсілдері;

жеміс салатын ағаштар мен бұталы өсімдіктердің көшеттерін қазу, оларды отырғызуға дайындау және отырғызу тәсілдері;

жеміс өсіретін бауда ағаштар мен бұталарды күту;

жас талдар мен жеміс салатын ағаштарды кесу және басын қалыптастыру ережесі;

жеміс салатын ағаштар мен талдардың зиянкестері мен ауруларымен күрес шаралары, емдеу тәсілдері;

жемісті ағаштардың сорттары, пісу мерзімдері, жемістерін жинау, оларды сақтау үшін сапаларына қарай сұрыптау, өңдеу;

жеміс салатын ағаштар мен талдарды қыстауға дайындау әдістері, оларды аяз бен зиянкестерден қорғау тәсілдері.

66. Қызылша өсіруші

Параграф 1. Қызылша өсіруші

808. Жұмыс сипаттамасы:

қызылша өсіру шаруашылығында топырақты, тұқымды дайындау, тыңайтқыштарды дайындау және пайдалану, егу, егістікті күту, арамшөппен және зиянкестермен күресу, қызылшаны жинау, пысықтау, үю, сақтау, қызылшаны өткізуге дайындау жұмыстарын және қол еңбегі құралдарын, сондай-ақ электр моторлары мен іштен жану қозғалтқыштарының көмегімен жүретін механизмдер мен агрегаттарды пайдаланумен байланысты басқа да жұмыстарды орындау.

809. Білуге тиіс:

қызылша өсіруге қойылатын агротехникалық талаптар, қызылша шаруашылығында қол еңбегі құралдарының, механизмдер мен агрегаттардың көмегімен орындалатын топырақты өңдеу;

тыңайтқыштарды дайындау және пайдалану, тұқымды тазалау, оны өңдеу және егуге дайындау;

егістікті күту жөніндегі жұмыстардың түрлері;

өсімдіктерді зиянкестерден қорғау және арамшөппен күресу құралдары;

қызылшаны жинау мерзімі, оны жетілдіру, үю тәсілдері және қызылшаны сақтаудың басқа да тәсілдері, оны сатуға дайындау.

67. Тұқым өсіруші

Параграф 1. Тұқым өсіруші

810. Жұмыс сипаттамасы:

тұқым өсіру шаруашылығында топырақты, тұқымды дайындау, тыңайтқыштарды себу, егу, тұқым дақылдарын егу және егістікті күту, тұқымның жетілу мерзімін айқындау, тұқым дақылдарын жинау, тұқымның

сапасын анықтау, оларды сақтауға және өткізуге дайындау жұмыстарын қарапайым еңбек құралдары, электр моторлары мен іштен жану қозғалтқыштарының көмегімен және басқа да энергия көздерінің көмегімен жүретін механизмдер мен агрегаттар арқылы орындау;

қолданылатын машиналарды, механизмдер мен агрегаттарға техникалық қызмет көрсету, ақаулықтарын анықтау және жою.

811. Білуге тиіс:

тұқым дақылдарын өсіруге қойылатын агротехникалық талаптар және өсіру ерекшеліктері;

қарапайым еңбек құралдары, электр моторлары мен іштен жану қозғалтқыштарының көмегімен және басқа да энергия көздерінің көмегімен жүретін механизмдер мен агрегаттар арқылы тұқым дақылдарын өсіру, топырақты өңдеу, тыңайтқыштарды себу, тұқымдар мен тұқымдықтарды отырғызуға дайындау, өсімдіктерді отау, арамшөппен және зиянкестермен, дақылдардың ауруларымен күресу бойынша жұмыстардың түрлері, тұқымдықтарды іріктеп және тегіс жинау, тұқымдарды тазалау, сұрыптау, сақтауға дайындау және өткізу тәсілдері;

өсірілетін дақылдар тұқымдарының сапасына қойылатын талаптар;

тұқым шаруашылығында пайдаланылатын машиналарға, механизмдер мен агрегаттарға техникалық қызмет көрсету тәсілдері.

68. Темекі өсіруші

Параграф 1. Темекі өсіруші

812. Жұмыс сипаттамасы:

қарапайым құралдарды, машиналар мен агрегаттарды пайдалана отырып, темекі шаруашылығында топырақты өңдеу, тыңайтқыштарды себу, тұқымды темекіден тазарту, оларды егуге дайындау жұмыстарын орындау;

егісті өткізу, көшеттерді өсіру, оларды отырғызу, күту, арамшөптер мен аурулардан қорғау, жинау, жетілдіру, өнімді сапасы бойынша сұрыптау және өткізу.

813. Білуге тиіс:

темекі мен махорканың әр түрлі сорттарын өсірудің агротехникасы;

темекі шаруашылығындағы механизмдер мен агрегаттарға қызмет көрсетумен байланысты топырақты өңдеу, тыңайтқыштарды себу, темекі тұқымдарын тазалау, оларды егуге дайындау, егу жөніндегі жұмыс түрлері, түрлі сортты темекі мен махорканың көшеттерін өсіру, темекі мен махорканың көшеттерін отырғызу, өсімдіктерді күту, отау, арамшөптер мен аурулардан қорғау, жинау, жетілдіру тәсілдері, өткізуге дайындау.

69. Ауыл шаруашылығы өндірісінің тракторшы-машинисі

Параграф 1. Ауыл шаруашылығы өндірісінің тракторшы-машинисі

814. Жұмыс сипаттамасы:

егістік алқаптарында ауыл шаруашылығы жұмыстарын (жер жырту, әр түрлі ауыл шаруашылығы және орман дақылдарын егу және отырғызу, қопсыту, тырмалау, топырақты нығыздау, органикалық және минералды тыңайтқыштарды себу, қопсыту, шөпті, сабанды жинау, бидай және басқа да ауыл шаруашылығы дақылдарын жинау) орындау кезінде;

стационарлық жұмыстарды орындау кезінде (тұқымдарды тазалау, кептіру, сұрыптау, сүрлемді, пішендемені нығыздау, сабан мен сүрлемді кескішке қызмет көрсету);

қырманда, фермада және басқа да өндірістік жағдайларда тасымалдағыштарға қызмет көрсету кезінде барлық тасымалдау жұмыстарын орындау кезінде (фермаларға жемді жеткізу және тарату, қорадан қиды шығару) агрегаттағы жетегі бар және аспалы машиналары мен құралдары бар тракторларды, бульдозерлерді, тиегіштерді, комбайндар мен басқа да өздігінен жүретін машиналарды басқару;

өсімдік шаруашылығында, мал шаруашылығында, жем өндірісінде, жабық топырақта, көп жылдық егістерді күту бойынша, агро- және гидромелиорацияда және орман шаруашылығында оларға қойылатын агротехникалық және технологиялық талаптарға сәйкес ауыл шаруашылығы жұмыстарын орындау;

тракторлар мен ауыл шаруашылығы машиналарына ай сайын техникалық қызмет көрсету және ағымдағы жөндеу, ақаулықтарды анықтау және оларды жою.

815. Білуге тиіс:

тракторлар мен оларға агрегатталатын ауыл шаруашылығы машиналары мен құралдарының құрылысы;

ауыл шаруашылығы жұмыстарын жүргізуге қойылатын агротехникалық және технологиялық талаптар;

техникалық қызмет көрсету және ағымдағы жөндеу жүргізу ережесі;

жетек және аспалы агрегаттарды жинақтау және оларды тасымалдау ережесі; жол жүру ережесі;

машиналар мен агрегаттардың негізгі ақаулықтарының түрлері, оларды анықтау және жою тәсілдері;

тракторлар мен ауыл шаруашылығы машиналарының механизмдері мен тораптарын реттеу тәсілдері.

816. Кәсіптік орта білім талап етіледі.

70. Құлмақ өсіруші

Параграф 1. Құлмақ өсіруші

817. Жұмыс сипаттамасы:

құлмақ шаруашылығында топырақты өңдеу, құлмақты отырғызу, өсімдіктерді күту, құлмақ шаруашылығында пайдаланатын машиналарға қызмет көрсету бойынша жұмыстарды орындау;

бұтау, өркендерді аспаға байлау, құлмақтың бүршіктерін жинау, бұталарын, сымдарын жинау; құлмақты кептіру, престеу, орау.

818. Білуге тиіс:

құлмақ өсірудің агротехникасы, құлмақ отырғызу, құлмақ өсіретін жердегі қатарлардың арасындағы топырақты өңдеу, өркендерді аспаға байлау, құлмақтың басын түзету, негізгі тамыр бастарын ашу, құлмақты бұтау (артық өркендерін алып тастау) жұмыстарының түрлері;

құлмақтың бүршіктерін жинау және сұрыптау тәсілдері, құлмақтың бұталарын жинау, аспалы сымды орау жұмыстары, құлмақты сұрыптау, престеу және орау тәсілдері.

71. Гүл өсіруші

Параграф 1. Гүл өсіруші

819. Жұмыс сипаттамасы:

гүл шаруашылығында топырақты дайындау, тыңайтқыштарды себу, гүл дақылдарын отырғызу және егу, кесу мерзімін белгілей отырып, гүл дақылдарын күту;

гүлдерді сұрыптау, гүлдерді тасымалдау және сатуға дайындау, гүл дақылдарының тұқымдарын жинау, түйіндерін, тамыр бастарын, баданаларын қазып алу және сақтау, бұталарды дайындау және сақтау жұмыстарын қарапайым құралдар мен механизмдердің көмегімен орындау, сондай-ақ іштен жану қозғалтқыштары мен басқа да энергия көздерінің көмегімен жұмыс істейтін машиналар мен механизмдерге қызмет көрсету.

820. Білуге тиіс:

гүл дақылдарын өсірудің ерекшеліктері мен оларға қойылатын агротехникалық талаптар;

топырақты дайындау, тыңайтқыштарды себу, тұқымдарды, түйіндерді, баданаларды отырғызу және егуге дайындау және отырғызылған, егілген гүл дақылдарын күту, арамшөптермен, зиянкестермен және гүлдердің ауруларымен күресу тәсілдері;

тұқымдарды, түйіндерді, баданаларды, тамыр бастарын, гүл дақылдарының бұталарын жинау тәсілдері;

гүл шаруашылығындағы жұмыстарды орындау жөніндегі машиналар мен механизмдерді қолдану және оларға қызмет көрсету.

821. Кәсіптік орта білім талап етіледі.

72. Шай өсіруші

Параграф 1. Шай өсіруші

822. Жұмыс сипаттамасы:

шай шаруашылығында тұқымдарды егу, көшеттерді өсіру жұмыстарын орындау, егіс алқаптарын көшеттерді отырғызуға дайындау, шай бұталарын күту, оларды кесу және фумигациялау;

шай жапырақтарын жинау, сұрыптау және шай жапырақтарын сатуға дайындау.

823. Білуге тиіс:

шай бұталарын өсіру негіздері, топырақты дайындау, тұқымдарды егу тәсілдері, шай бұталарының көшеттерін отырғызу және өсіру;

шай бұталарын күту жұмыстарының түрлері, аспаларды орнату, үш және төрт жылдық шай бұталарын қалыптастыру және кесу тәсілдері, аспадағы шай бұталарын ауыр, жартылай ауыр кесу тәсілдері;

шай жапырақтарын жинау мерзімі мен тәсілдері, шай бұталарын фумигациялау, шай алқаптарын жөндеу (барлық жұмыс түрлерімен тұқымдарды егу, көшеттерді отырғызу).

73. Эфир-зәйтүн өсіруші

Параграф 1. Эфир-зәйтүн өсіруші

824. Жұмыс сипаттамасы:

эфир-зәйтүн және емдік дақылдарды (жалбыз, лаванда, шатыраш, раушан, кориандр, тмин, фенхель, қазоты және тағы басқа) өсіру жөніндегі жұмыстар кешенін орындау;

егу немесе отырғызу алдында топырақты, тұқымды және отырғызу материалын дайындау;

егу немесе отырғызу алдында, сондай-ақ өсімдіктердің вегетациясы кезінде тыңайтқыштарды дайындау және себу;

тұқымдарды егу және көшеттер мен басқа да отырғызу материалдарын отырғызу;

вегетация (отау, қопсыту, түптеу, бұталарды кесу, қалыптастыру, зиянкестермен және аурулармен күресу) кезінде өсімдіктерді күту;

өнімді жинау, сұрыптау, жетілдіру және сақтауға немесе өткізуге дайындау;

селекциялық көбейту үшін жоғары сапалы өсімдіктерді, тұқымдар мен отырғызу материалдарын сұрыптау;

еңбек құралдарына, машиналар мен механизмдерге, агрегаттарға техникалық қызмет көрсету және жөндеу.

825. Білуге тиіс:

эфир-зәйтүн және емдік дақылдарды өсіру жөніндегі агротехникалық жұмыстар кешені;

егу немесе отырғызу алдында топырақты, тыңайтқышты, тұқымды, отырғызу материалын және егістік алқабын дайындау;

тұқым мен отырғызу материалын себу; вегетация (отау, қопсыту, түптеу, бұталарды кесу, қалыптастыру, зиянкестермен және аурулармен күресу) кезінде өсімдіктерді күту;

өнімді жинау, сұрыптау, жетілдіру және сақтауға немесе өткізуге дайындау тәсілдері;

селекциялық көбейту үшін жоғары сапалы өсімдіктерді, тұқымдар мен отырғызу материалдарын сұрыптау ережесі;

жұмыста пайдаланылатын еңбек құралдарына, машиналар мен механизмдерге, агрегаттарға техникалық қызмет көрсету және жөндеу әдістері.

IV бөлік

20–бөлім. Мал шаруашылығындағы жұмыс

74. Сауыншы

Параграф 1. Сауыншы, 4-разряд

826. Жұмыс сипаттамасы:

өнімділігі 3,5 мың килограмм сүтке дейінгі сиырларды қолмен сауу;

биелерді, саулықтар мен ешкілерді қолмен сау;

малдың желінін уқалау, жуу және сүт алудың жылдамдығы мен толықтығы мен сүттің тазалығына әсер ететін басқа да операцияларды орындау;

малдың желінін күту жөніндегі ветеринарлық-санитарлық жұмыстарды жүргізу;

жемазықты дайындау және таратып беру;

малды, тұратын орны мен оттықтарын тазалау;

сүт ыдыстарын жуу және тазалау;

мал бағуды жақсарту, сүт өнімділігін арттыру мақсатында малды теңгермелі қоректік заттармен азықтандыру, жоғары сапалы сүт алу және бұзау басын көбейту жөніндегі іс-шараларды орындау;

жануарларды жасанды ұрықтандыруға немесе шағылыстыруға дайындау;

бұзаулайтын күні таяған сиырлар мен қашарларды белгілі бір мерзімде бұзаулау бөлімшесіне ауыстыру;

жануарларды алдын ала емдеумен, жасанды ұрықтандырумен байланысты іс-шараларды жүргізу кезінде мал дәрігері қызметкерлеріне көмек көрсету;

мал ауруының болдырмау жөніндегі алдын алу шараларын мал дәрігері қызметкерлерімен бірлесе отырып жүргізу;

сүтті алғашқы өңдеу.

827. Білуге тиіс:

малды сауу, азықтандыру, суару және күту ережесін;

малдың сүт өнімділігін арттыру әдістерін; таза сүт алудың кешенді шараларын; малдың күйлеуі белгілерін; азықтандыру рационын, нормасын және азық берудің тәртібін;

сиырлардың ақуызға, дәрумендер мен минеральдік заттарға деген мұқтаждығын;

мал желінін күту ережесін және жиі кездесетін желін ауруларын;

бруцеллездің, аусылдың және басқа да ауру белгілерін; малдың буаз болуы мен бұзаулау мерзімінің жақындауы белгілерін;

малды бұзаулауға, құлындауға және сақманға жіберудің мерзімі мен әдістерін ;

ауырған малға алғашқы көмек көрсету ережесін;

кейбір емдік және зарарсыздандырушы заттар туралы деректерді және оларды қолдануды;

қолдан ұрықтандыру техникасын және аналық малды дайындау ережесін;

сүттің өзіндік құнын түзетін шығындарды және оны төмендету жолдарын; сүтті алғашқы өңдеу ережесін.

Өнімділігі жылына 3,5 мың килограмм жоғары сиырларды изоляторда сауу кезінде - 5-разряд.

Параграф 2. Сауыншы, 6-разряд

828. Жұмыс сипаттамасы:

сиырларды бұзаулау бөлімшесінде қолмен сауу;

малды азықтандыру және оларды күту жөніндегі басқа да жұмыстарды орындау;

қашарларды жатықтырып сауу;

жас қашарлардың сүт өнімділігін арттыруға мүмкіндік беретін әдістерді қолдану;

жаңа туған бұзауларды малдәрігерлік өңдеу;

малдарға бұзаулаған кезде көмек көрсету;

бұзаулайтын жердегі тазалықты қамтамасыз ету жұмыстарын орындау.

829. Білуге тиіс:

жануарлар анатомиясы мен физиологиясы негіздерін;

желіннің құрылымын;

сүт түзу және сүт беру физиологиясын;

бұзаулау мерзімінің таянғаны белгілері мен жаңа туған бұзауды қабылдау ережесін;

бұзауларды малдәрігерлік өңдеу ережесін;

малды бұзаулағаннан кейін азықтандыру, күту ережесін;

қашарларды жатықтырып сауу және олардың сүт өнімділігін арттыру әдістерін.

75. Малшы

Параграф 1. Малшы, 3-разряд

830. Жұмыс сипаттамасы:

сауу алаңдарында сиырлар мен биелерді күту жөніндегі қосалқы жұмыстар;
малды сауатын жерге апару;
малды жайылымға шығару және әкелу;
сүт флягалары мен басқа да ыдыстарды механикаландырылған немесе қолмен жуу, орынжайды жинау және зарарсыздандыру, халаттар мен қап тарасын жуу;
малды фермада ұстаудың зоогигиеналық нормаларын сақтау;
малдың сүт өнімділігін арттыру жөніндегі іс-шараларды және мал ауруларын болдырмау жөніндегі алдын алу іс-шараларын жүргізуге қатысу;
малды өлшеу, қабылдау және айдап бару;
малдың ұрықтандыруға бөлу, қадағалау, бұзаулатып алу және кезекшілік кезіндегі басқа да жұмыстарды орындау.

831. Білуге тиіс:

зоогигиена мен ветеринарияның негізгі талаптарын;
зарарсыздандыру және ертінді жасау тәсілдерін;
мал ауруларын болдырмау жөніндегі алдын алу іс-шараларын жүргізу ережесін;

Параграф 2. Малшы, 4-разряд

832. Жұмыс сипаттамасы:

ірі қара малды байлап және бос ұстау кезінде семіртетін және жайылатын мал басын күту жөніндегі қол және ішінара механикаландырылған жұмыстар;
малды интенсивті семірту, жоғары салмақ кондициясындағы төлді өсіру;
малды азықтандыру, суару және бағу;
қиды шығару және төсемді ауыстыру;
орынжайды жинау, малды, орындары мен өтпе жолды тазарту;
жемді жеткізу, дайындау және беру;
жем торларын ауыстырып қою;
жемазық қалдықтарын жинау және шөмелені түзету;
мал аурулары мен мал шығынын болдырмау жөніндегі алдын алу іс-шараларын жүргізуге қатысу;
бордақылаудан алынған малды өлшеу, көлікке тиеу және ет комбинатына жөнелту.

833. Білуге тиіс:

малды күту ережесін;
кең таралған мал ауруы түрлерін және ауырған малға алғашқы жәрдем көрсету жолдарын;
малды жаюдың жолдары мен ережесін;

жем беру мен жайылымды пайдалану ережесін;
негізгі жемді және олардың жемдік құндылығын;
сиырлардың ақуызға, дәрумендер мен минеральдік заттарға деген мұқтаждығын;
бордақылауға жем дайындау тәсілдерін;
малды интенсивті семірту, жоғары салмақ кондициясындағы төлді өсіру әдістерін.

Параграф 3. Малшы, 5-разряд

834. Жұмыс сипаттамасы:

сауылатын малды, аналық мал басын мамандандырылған ет бағытындағы мал шаруашылығында, бұзаулармен бірге, профилакторлық және сүт кезеңіндегі ірі қара бұзауларын күту жөніндегі қол және ішінара механикаландырылған жұмыстар;

сиырлардың сүт өнімділігін арттыру, бұзау басын көбейту және олардың сақталуын жақсарту жөніндегі іс-шараларды орындау;

малды азықтандыру, суару және бағу;

қиды шығару және төсемді ауыстыру;

орынжайды жинау, малды, орныдары мен өтпе жолды тазарту;

жемді жеткізу, дайындау және беру;

бұзаулаған сиырларды қадағалау;

бұзауды қабылдау және сиыр бұзаулаған кезде, малшыларға саууға көмектесу

;

сиырларды ұрықтандыруға әкелу;

мал моционы мен серуендетуді жүргізу.

835. Білуге тиіс:

сауын табынды мамандандырылған ет бағытындағы мал шаруашылығында, бұзаулармен бірге, профилакторлық және сүт кезеңіндегі ірі қара бұзауларын еметін бұзауларды, аналық сиырларды, бұзаулы сиырларды күтудің, ұстаудың, технологиясы мен прогрессивті әдістерін;

қызмет көрсететін мал басының өнімділігін арттыру әдістерін;

жоғары сапалы сүт алу ережесін; бұзаудың жыныстық жетілу мерзімін;

шағылыстыру және ұрықтандыру мерзімін;

буаз сиырлар мен қашарларды күту ережесін;

бұзауды туғызып алу ережесін;

жас төлді түрлі типтегі орынжайларда күту және өсіру ерекшеліктерін;

малдың ауруын болдырмау жөніндегі алдын алу шараларын;

бұзауларды топқа жинау кезіндегі негізгі зоотехникалық талаптарды антибиотиктер мен микроэлементтерді қолдану ережесін;

қызмет көрсететін механизмдер мен жабдықтың құрылымы мен пайдалану ережесін.

Параграф 4. Малшы, 6-разряд

836. Жұмыс сипаттамасы:

бұқаларды күтіп бағу жөніндегі қол және ішінара механикаландырылған жұмыстар;

малды азықтандыру, суару және тазалау;

мал аурулары мен мал шығынын болдырмау жөніндегі алдын алу іс-шараларын жүргізу;

ветөндеуге қатысу;

малды байлау және босату, серуендеуге шығару;

бұқадан тұқым алу кезінде операторға көмек көрсету.

837. Білуге тиіс:

бұқалардың анатомиясы мен физиологиясын, оларды бағу және азықтандыру технологиясын;

азықтандырудың нормасы мен тәртібін; жыныстық жетілу белгілерін;

сапалы тұқым алуға ықпал етуші жағдайларды.

76. Жұмыс малын күту жөніндегі малшы

Параграф 1. Жұмыс малын күту жөніндегі малшы, 4-разряд

838. Жұмыс сипаттамасы:

жұмыс өгіздерін, түйелерді, есектерді, және олардың төлін бағу, суару және азықтандыру;

жұмыс малының төлін жұмысқа үйрету;

төсемді, ауыстыру, малдарды, оларды ұсату алаңдарын тазарту және басқа да жұмыстар;

зооветеринарлық іс-шараларға қатысу;

шұбат дайындау.

839. Білуге тиіс:

жұмыс малын күтіп бағудың зоотехникалық және ветеринарлық ережелерін;

азықтандыру нормасы мен тәртібін;

көлік жабдығын пайдалану ережесін;

шұбат дайындау технологиясын.

Параграф 2. Жұмыс малын күту жөніндегі малшы, 4-разряд

840. Жұмыс сипаттамасы:

ботасы еметін аруаналар мен боталарды бағу, суару және азықтандыру;

боталайтын аруаналарға көмектесу;

ботаны туғызып алу және алғашқы алдын ала өңдеу;

ботаны емуге, минеральды азыққа және жайылымға үйрету;

аруанының желінін өңдеу;

артық сүтті сауып алу;
түйені қолмен және механикаландырылған сауу;
төл орнын тазалау және жинау;
түйені қолмен және механикаландырылған қырку;
мал басының жалпы физиологиялық жай-күйін қадағалау;
мал ауырған жағдайда, ветеринар маманға айту және емдеуге көмек көрсету;
түйелерді зарарсыздандыру камераларынан өткізу.

841. Білуге тиіс:

ботасы еметін аруаналарды бағу, суару және азықтандырудың зоотехникалық және ветеринарлық ережесін мен аруаналарды боталағаннан кейін күту ерекшеліктерін;

азықтандыру нормаларын;

малдың ақуызға, дәрумендер мен минеральдік заттарға деген мұқтаждығын;

мал ауырған немесе боталаған кезде көмек көрсету, жаңа туған ботаны күту ережесін;

сауу ережесін және сауу аппараттарын пайдалану ережесін;

қолданылатын қырку машиналарының құрылымын;

түйелерді зарарсыздандыру камераларынан өткізу ережесін;

түйелермен жұмыс кезінде еңбекті қорғау және қауіпсіздік техникасы ережесін.

77. Шабандоз

Параграф 1. Шабандоз, 5-разряд

842. Жұмыс сипаттамасы:

аттарды біліктілігі анағұрлым жоғары шабандоздың басшылығымен салт мініп үйрету;

аттарды шеңбер және түйіспе жол бойында шылбырмен, ауыздықпен басқаруға жаттықтыру;

аттарды сынауға қатысу;

атбегілердің жаттықтыратын жылқыны күту, баптау жұмыстарын бақылау;

ат әбзелдерін техникалық күтіп ұстау және оны жұмысқа дайындау;

жылқының бұлшық еттері мен сіңірлі байлам аппаратын массаждау, жақпа жағу, компресс қою және басқа да жұмыстар;

жемді және ветеринар дәрігер мен зоотехниктің арнаулы рецепті бойынша қосымша жемазық дайындау;

қызмет көрсететін персонал жұмысының табелін, тағалау және фураж ведомостарын жүргізу.

843. Білуге тиіс:

анатомия, физиология және зоогигиена негіздерін;

аттарды азықтандыру, күту және оларды тренинг жағдайында ұстау ережесін;

алғашқы ветеринарлық көмек көрсету ережесін;
аттарды жаттықтыру және сынау кезінде қолданылатын құралдарды, арнаулы жабдықтарды пайдалану ережесін;

аттарды жаттықтыру және сынау жөніндегі ережені, нұсқаулықты және кеңестерді;

жылқының дене температурасын, демалысын, қан соғуы пульса мен физиологиялық жай-күйін бақылаудың негізгі тәсілдерін;

жаттықтыратын аттың мускулатурасын;

жылқыны мініп үйрету ережесін.

Параграф 2. Шабандоз, 6-разряд

844. Жұмыс сипаттамасы:

аттарды салт мініп үйрету;

жас жылқыны жаттықтыруға және сынауға тікелей қатысу;

аттарды сынау мен жарыстарға жаттықтырушының басшылығымен дайындау

;

жылқы жарысын, сынауларды және алып шығуды ұйымдастыру;

аттарды дайындау және аукционда көрсету;

аттарды ветөңдеуге, бонитировкаға, сату кезінде бағалауға алып шығу, сынауға қатысу;

атқораның, жаттықтыру құралдарының жай-күйі мен жарамдылығын, бекітілген орынжай мен аумақтың санитарлық жағдайын қадағалау;

жаттығу нәтижелері бойынша бақылау жұмыстарын жүргізу;

қауіпсіздік техникасы мен өртке қарсы іс-шаралар ережелерінің сақталуын бақылау;

жылқыны бағу, азықтандыру, күту және тағалауды бақылау.

845. Білуге тиіс:

жылқыны тағалау, жаттықтыру және сынау ережесін;

жүктеме режимі мен дозасын;

зауыттағы сынаулардағы жарыстар мен алып шығуларды дайындау, ұйымдастыру және өткізу ережесін.

78. Аң өсіруші

Параграф 1. Аң өсіруші, 5-разряд

846. Жұмыс сипаттамасы:

пайдалану фермаларында аңдарды күтіп бағу;

оларды азықтандыру және суару;

орынжайды, кілеттерді, үйшіктерді, жабдықтар мен құралдарды тазалау, жуу және зарарсыздандыру, төсемді ауыстыру;

аңдарды ұсатуды жақсарту, терінің сапасын жақсарту мақсатында жемазық сапасы бойынша теңгермелі азықтандыру жөніндегі іс-шараларды орындау;

андардың денсаулық жағдайын қадағалау және оларға алғашқы көмек көрсету;

ұрғашы аңды еркектеріне жағыстыру және шағылыстыру жөніндегі басқа да жұмыстар;

күшіктеу кезінде көмек көрсету;

төлдерін аналықтан бөлу, өлшеу, таңбалау және күту;

зооветеринарлық іс-шараларға қатысу.

847. Білуге тиіс:

андарды күтіп бағу, азықтандыру ережесін;

азықтандырудың сапасы мен нормасын;

қызмет көрсететін аңдардың қоректік заттарға мұқтаждығын;

өз бөлімшесіндегі аңдардың жеке ерекшеліктерін;

фермадағы өндірістік циклдарды; шағылыстыруды дайындау және өткізу техникасын;

негізгі топ аналықтары мен аталықтарын ұстаудың, азықтандыру және күтудің ерекшеліктерін;

төлді алу және сақтау шарттарын;

жас төлді азықтандыру және күтудің ерекшеліктерін.

Параграф 2. Аң өсіруші, 6-разряд

848. Жұмыс сипаттамасы:

асыл тұқымды аң фермаларында аңдарды күтіп бағу;

андардың тұқымын асылдандыру сапасын жақсарту мақсатында жемазық сапасы бойынша теңгермелің азықтандыру жөніндегі іс-шараларды орындау;

андарды асыл тұқымға іріктеуге, бонитировкалауға, аңдарды жұптауға іріктеуге, асыл тұқымды аң өсіру ісі жөніндегі құжаттамаға жазба жазуға қатысу;

аң терісінің іріктеп союға жетілгенін анықтау;

басқа шаруашылықтарға сату үшін аң топтарын (селекциялық топтарды) жиынтықтау.

849. Білуге тиіс:

қымбат терілі, ұстауда өсірілетін аңдардың анатомиялық-физиологиялық және биологиялық ерекшеліктерін;

асыл тұқымды аң фермаларында жылдың әртүрлі кезеңінде аңдарды күтіп бағу және азықтандыру жүйесін;

андарды қамауда өсіру техникасын; асыл тұқымды сандарды іріктеу техникасын;

аң ауруларын, олардың алдын алу және олармен күресу шараларын;

ауырған аңға көмек көрсетудің негізгі жолдарын;

аң терісінің тауарлы сапасын, тері ақауларын, олардың болу себептері мен алдын алу шараларын;

асыл тұқымды аң төлін өсіру ерекшеліктерін.

79. Жылқышы

Параграф 1. Жылқышы 3-разряд

850. Жұмыс сипаттамасы:

жылқыны түнгі уақытта бағу жұмыстарын орындау;

жылқыны азықтандыру және суару;

құлындаған кезде биелерге алғашқы көмек көрсету;

жылқы ауруының алдын алу жөніндегі іс-шараларды жүргізу;

атқоралардағы түнгі уақытта белгіленген тәртіпті сақтау.

851. Білуге тиіс:

зоогигиена мен ветеринарияның негізгі талаптарын;

жылқыны азықтандыру және суару тәсілдерін;

мал ауруының алдын алу жөніндегі іс-шараларды жүргізу ережесін;

биелердің күйін анықтау және шағылыстыруды жүргізу ережесін.

Параграф 2. Жылқышы, 4-разряд

852. Жұмыс сипаттамасы:

жұмыс жылқысын, бордақылаудағы малды, сауылатын биелерді, құлындар мен төлдерді жұмысшы-пайдалану фермасында бағу жұмыстарын орындау;

шөп шабу, жемазық дайындау және оны жеткізу;

жылқыны азықтандыру, суару және тазалау;

жұмыс және өнім беретін жылқы табынын бағу;

малды шағылыстыруға, жасанды ұрықтандыруға және құлындатуға дайындау

;

биелерді шағылыстыруға дайындау;

жылқының тұяқтарын тазалау және жуу, құйрығы мен жалын күзеу;

құлындаған кезде биелерге алғашқы көмек көрсету;

жас төлді өсіру, орынжайды тазалау, төсемді ауыстыру және шығару;

зооветеринарлық және алдын алу шараларын, атқораны, қосалқы орынжайларды, суаратын орынды, ат әбзелдерін ұсақ жөндеу;

аттар мен әбзелдерді жұмысқа беру және жұмыстан кейін қабылдап алу.

853. Білуге тиіс:

жылқының анатомиясын, физиологиясы мен зоогигиенасы негіздерін;

жылқыны азықтандыру және суару ережесін;

жемазықтың негізгі түрлерін және олардың қоректік құндылығын;

автосуарғыштың, көлік инвентарының, әбзелдердің құрылымы мен пайдалану ережесін;

құлындаған кезде биелерге алғашқы көмек көрсету ережесін;

жыныстың жетілу мерзімін;

шағылыстыруға жасанды ұрықтандыруға және құлындатуға дайындауды жүргізу ережесін;

жас төлді өсіру ережесін.

Параграф 3. Жылқышы, 5-разряд

854. Жұмыс сипаттамасы:

жылқы зауыттарында, мемлекеттік атқораларда, мемлекеттік асыл тұқымды жылқы өсіру стансаларында, ипподромдар мен асыл тұқымды жылқы өсіру фермаларында асыл тұқымды биелер мен құлындарды, пайдалану фермаларында жаттықтырылатын аттар мен аталық жылқыларды бағу жұмыстарын орындау;

жылқыны азықтандыру, суару және тазалау;

жас малды жем жеуге, ауыздықтауға және әбзелге үйрету;

жылқыларды жаттығулардан кейін жетектеп жүру;

ауырған кезде малға алғашқы көмек көрсету және бонитировкалау, таңбалау, өлшем алу, емдеу және алдын алу мен басқа да іс-шаралар кезінде мамандарға көмек көрсету;

жорға және мініс аттарын жегу және ерттеу.

855. Білуге тиіс:

асыл тұқымды жылқы төлін өсіру және бағы негіздерін;

қысыр, құлынды және емізетін биелерді ұстау технологиясын;

жылқыны жаттықтыру жөніндегі нұқсаулықтар мен кеңестерді;

жаттығу және көлік әбзелдері мен жылқыны тазалауға арналған пневматикалық құралдардың құрылымы мен пайдалану ережесін;

табын және үйірді іріктеу ережесін;

асыл тұқымды өсіру мен зоотехникалық алғашқы есепті жүргізу ережесін.

Параграф 4. Жылқышы 6-разряд

856. Жұмыс сипаттамасы:

асыл тұқымды айғырларды бағу жұмыстарын орындау;

жылқыны азықтандыру, суару және тазалау, ертоқыммен, жегулі және механикалық жетекпен жүргізу моционын;

жылқыны жеңіл жұмысқа пайдалану;

жас малды жем жеуге, ауыздықтауға және әбзелге үйрету;

жылқыларды жаттығулардан кейін жетектеп жүру;

ауырған кезде малға алғашқы көмек көрсету және бонитировкалау, таңбалау, өлшем алу, емдеу және алдын алу мен басқа да іс-шаралар кезінде мамандарға көмек көрсету.

857. Білуге тиіс:

азықтандыру ережесін; асыл тұқымды айғырларды өсіру және бағу технологиясын;

анатомия мен физиология негіздерін; механикалық жетек құрылымы мен пайдалану негіздерін;

жылқыны жаттықтыру жөніндегі нұқсаулықтар мен кеңестерді;

жаттығу және көлік әбзелдері мен жылқыны тазалауға арналған пневматикалық құрылдардың құрылымы мен пайдалану ережесін;

атты ертоқыммен және экипажда басқару ережесін.

80. Пантыларды консервілеуші

Параграф 1. Пантыларды консервілеуші, 4-разряд

858. Жұмыс сипаттамасы:

пантыларды қабылдап алу және чандарда, автоклавтарда ыстық суға бірнеше рет батыру және желмен кептіруге ілу жолымен консервілеу;

пантыларды бірнеше мәрте қайнату және желмен кептіруге жұмыстарын жүргізу;

қосалқы өнімді өңдеу және консервілеу.

859. Білуге тиіс:

қызмет көрсететін жабдықтың құрылымын;

пантылар мен қосалқы өнімді дайындау, сұрыптау және консервілеу технологиясын;

пантыларды қайнату ережесін және кептіру тәсілдерін.

81. Қоян өсіруші

Параграф 1. Қоян өсіруші, 4-разряд

860. Жұмыс сипаттамасы:

өндірістік табындағы және бордақыдағы қояндарды күтіп бағу;

суару, азықтандыру, кілеттерді тазадау және қиды шығару;

орынжайды, кілеттер мен құралдарды зарарсыздандыру, түбітін тарау;

ұрғашы қояндарды аталықтарына жіберу;

шағылыстыру, аналықтарды, аталықтарды және төлді трафареттеу жөніндегі алғашқы нысандарды толтыру;

төлдерді таңбалау;

жануарлардың денсаулық жағдайын қадағалау және оларға емдеуде көмек көрсету;

қояндардың ауруы мен шығын болуының алдын алу жөніндегі іс-шараларды жүргізу;

қояндарды өлшеу, сою пунктіне тапсыру.

861. Білуге тиіс:

қояндарды күтіп бағу, суару, азықтандыру ережесін;

азықтандыру нормаларын, олардың қоректік заттарға мұқтаждығын;

негізгі табын мен бордақылау топтарын жиынтықтау ережесін;

шағылыстырудың мерзімі мен өткізу ережесін;

қояндар ауырған кезде алғашқы көмек көрсету ережесін;
қояндарды сою пунктiне тапсыру мен құжаттаманы толтыру ережесін.

Параграф 2. Қоян өсіруші, 5-разряд

862. Жұмыс сипаттамасы:

асыл тұқымды қоян өсіру фермалары мен қоян өсіру кешендерінде қояндарды күтіп бағу;

суару, азықтандыру, кілеттерді тазалау және қиды шығару;

қояндардың тұқымын асылдандыру жөнiндегі іс-шараларды орындау;

жасы, жынысы және дамуына қарай топтарды іріктеу;

негізгі табынды бракқа шығару және бордақылау топтарын жиынтықтау;

аналықтарды шағылыстыру, ұя дайындау және аналықтарды тууға дайындау, көжектерді қабылдап алу, төлді бөлу және өсіру;

асыл тұқымды Асыл тұқымды топты (селекциялық топты) және басқа шаруашылықтарға сату үшін қоян топтарын жиынтықтау.

863. Білуге тиіс:

қояндардың анатомиясы, физиологиясы, зоогигиенасы негіздерін;

оларды азықтандыру және өсіру ережесін;

жұптарды іріктеу техникасын;

аналықтарды шағылыстыру, ұя дайындау және тууға дайындау ережесін;

аналық және асыл тұқымды қоян басы мен жас төлдерді күту және ұстау техникасын, есебін.

82. Қымыз дайындаушы

Параграф 1. Қымыз дайындаушы, 3-разряд

864. Жұмыс сипаттамасы:

қымызды дайындау үшін дайындық жұмыстарын жүргізу;

сүтті алғашқы өңдеу, ашытқыны араластыру, бөтелкелерді жабу;

жуу және зарарсыздандыру заттарын берілген рецепті бойынша жасау;

ыдыс пен сүтті алғашқы өңдеуге қолданылатын жабдықты жуу және зарарсыздандыру;

сүтті қабылдау және есебін алу.

865. Білуге тиіс:

ферма жанындағы сүт зертханасының құрылымы мен жабдығын;

сүт өнімін өндіруге арналған шикізат ретінде сүтке қойылатын Мемстандарт талаптарын, сүтті алғашқы өңдеу технологиясын;

сүтті алғашқы өңдеуге қолданылатын жабдықтың құрылымын және қызмет көрсету ережесін;

сүтті қабылдау және алғашқы өңдеу кезіндегі есепке алу және есептілік ережесін.

Параграф 2. Қымыз дайындаушы, 4-разряд

866. Жұмыс сипаттамасы:

қымызды дайындау процесін жүргізу;

сүтті химиялық талдау;

ашытқы әзірлеу және сүтті ашыту;

қымызды машина тәсілімен дайындау, бөліп құю, суыту.

867. Білуге тиіс:

сүттік құрамы мен физикалық-химиялық қасиеттерін;

сүтті химиялық талдау кезінде қолданылатын реактивтердің қасиеттерін;

сүт ақауын, оның алдын алу шаралары мен жою тәсілдерін;

сүтті химиялық талдау әдістерін;

микробиология негіздерін және қымызды Мемстандарт талаптарына сәйкес дайындау технологиясын.

83. Жібек құртын әзірлеу жөніндегі зертханашы

Параграф 1. Жібек құртын әзірлеу жөніндегі зертханашы, 2-разряд

868. Жұмыс сипаттамасы:

персе пілләсін кілеттер мен изолятордан түсіріп алу, персені сұрыптау, қанар қаптарға салып преске апару;

сынама әзірлеу және талдау;

пестик салынған ступкаларды, жабынды және заттық шыныларды жуу;

жібек құртын жуу, кептіру, желге ұшыру және бөліп салу;

жібек құртын тазалау: желімдеуші қабатын эмульсияланған қапшықтар мен табалардан қырып алу;

эмульсияланған қағазды дайындау және қапшықтарды тігу;

піллә партияларын біріктіру және кілеттерге, стеллаждарға салу, түсіру, қаптарға толтыру;

жібек құртын сақтау қоймасының температурасын, ылғалдылығын тіркеу;

жібек құртын қысқы сақтау;

көбелекті қапшықтарды тізу, оларды ілу, түсіріп алу және грен салмаларын сұрыптау.

869. Білуге тиіс:

жібек құртын жуу мен кептіру технологиясын;

сынама әзірлеу және талдау тәсілдерін;

зертхана жабдығымен жұмыс істеу ережесін.

Параграф 2. Жібек құртын әзірлеу жөніндегі зертханашы, 3-разряд

870. Жұмыс сипаттамасы:

көбелектерді жұптастыру, айыру және оларды изолятор мен қапшықтарға салу;

пілләні тесіп қуыршақтарды алу, оларды сүрту;

препараттарды микроскопиялауға дайындау;

препараттарды микроскопиялау;
көбелектерді бөлшекке бөлу, ступкаларға салу, механикалық сүрту;
өндірістік бақылау;

жібекшілерден пілләне сұрыптары бойынша қабылдап алу, оларды асыл тұқымды және аралас сұрыпқа бөлу;

аппараттарда асыл тұқымды піллә партиясының жынысын айыру;

жібек құрты үлгілерін іріктеу;

персе пілләсін механикалық престерде, экспортқа арналған киптерді салып, таңбалай отырып престеу;

пілләні сыдырғыш машинада тазалау.

871. Білуге тиіс:

қуыршақтарды алдын ала зерттеу жүргізу тәсілдерін және микроталдау әдістерін;

пілләні сұрыптау және олардың жынысын анықтау ережесі мен әдістерін.

Параграф 3. Жібек құртын әзірлеу жөніндегі зертханашы, 6-разряд

872. Жұмыс сипаттамасы:

пілләнің сұрыптық құрамын анықтау және қуыршақтарды алдын ала зерттеу.

873. Білуге тиіс:

тұт жібекшісі биологиясы негіздерін;

үлгі іріктеу және оларды талдауға дайындау тәртібін.

Параграф 4. Жібек құртын әзірлеу жөніндегі зертханашы, 5-разряд

874. Жұмыс сипаттамасы:

жазғы бағыттағы жібек құртын тұз қышқылы ертіндісінде өңдеу.

875. Білуге тиіс:

тұз қышқылымен өңдеу технологиясын, өңдеу экспозициясын;

жұмыс және титрлендірілген ертінді жасау тәсілдерін.

84. Шабандоз

Параграф 1. Шабандоз, 5-разряд

876. Жұмыс сипаттамасы:

экипажға жегілген аттарды айдау, оларды біліктілігі анағұрлым жоғары ат айдаушының басшылығымен жаттықтыру;

жылқышылардың жылқыны күту, бағу және азықтандыру жұмыстарын бақылау;

қоймадан инвентарь, жем және төсемді алып жылқышыларға беру;

трен-бөлімше, тағалау, және жемазық ведомостары қызметкерлерінің жұмыс табелін жүргізу;

қоймадан дәрі-дәрмектерді алу және оларды сақтау, ветеринар дәрігерінің нұсқауы бойынша пайдалану;

жаттығу экипаждары мен әбзелдерін жұмыс жағдайында ұстау.

877. Білуге тиіс:
анатомия, физиология, зоогигиена негіздерін;
жемазық рациондарын жасау ережесін;
жем түрлерінің жемдік құндылығын;
аттарды олардың атқаратын жұмысы мен жасына қарай азықтандыру ережесі мен техникасын;

алғашқы ветеринарлық көмек көрсету ережесін;
экипаждары мен әбзелдердің, қорғану айлабұйымдарының құрылымын;
аттар тренингінің олардың жасына қарай негізгі әдістерін;
экипаж түрлерін және оларды құрастыру мен атты жегу ережесін;
желісті аттарды жүгірту, жаттықтыру және сынау ережесін.

Параграф 2. Шабандоз, 6-разряд

878. Жұмыс сипаттамасы:
экипажға жегілген аттарды айдау;
аттарды жаттықтыру жоспарын жасау;
жаттығуларды ұйымдастыру және солардың нәтижелері бойынша бақылау жұмыстарын жүргізу;

жылқыны азықтандырудың, күтудің және ұстаудың ветеринарлық-зоотехникалық ережелерінің орындалуын қамтамасыз ету;

жылқының денсаулығы мен жай-күйін қадағалау;

жылқыларды сынауға, жаттығуға дайындау және оларды өткізу;

жылқыны аукционға дайындау және сонда көрсету;

жылқының жұмыс есебін жүргізу;

жылқыны ветеринарлық өңдеуге, бонитировкаға және сату кезінде бағалауға алып шығу;

атқораның, жаттықтыру құралдарының жай-күйі мен жарамдылығын, бекітілген орынжай мен аумақтың санитарлық жағдайын қадағалау;

қауіпсіздік техникасы мен өртке қарсы іс-шаралар ережелерінің сақталуын бақылау.

879. Білуге тиіс:

аттарды жаттықтырудың ай сайынғы жоспарын жасау ережесін;

жаттығу жұмысын есепке алу тәсілдерін;

жылқыларды зауыттардағы сынауға, жаттығуға дайындау және оларды өткізу ережесін;

аттарды тағалау ережесін.

85. Тері өңдеуші

Параграф 1. Тері өңдеуші, 3-разряд

880. Жұмыс сипаттамасы:

ірі қара малдың, жылқының, қойдың, ешкі мен қоян ұшасынан теріні қолмен айлабұйымдарды пайдалана отырып түсіруді жүргізу;

теріні қолмен немесе майсыздандыру станоктарының көмегімен майсыздандыру;

теріні өңдеу және консервациялауды жүргізу.

881. Білуге тиіс:

түрлі жануарлар терілерінің қыл жабыны мен тері тінінің топографиясы мен құрылымын;

жануарлардың өңделмеген терілерінің мемстандарттарын;

жануарлардың терілерін алғашқы өңдеу нұсқаулығын;

терілерді алғашқы өңдеу цехында өндіріс кезіндегі қауіпсіздік техникасы мен санитарлық ережені.

Параграф 2. Тері өңдеуші, 4-разряд

882. Жұмыс сипаттамасы:

аң терісін және қаракөл қозылардың терісін қолмен айлабұйымдарды пайдалана отырып немесе теріні түсіру станоктарының көмегімен түсіруді жүргізу;

теріні қолмен немесе майсыздандыру станоктарының көмегімен майсыздандыру;

теріні ет кесіндісінен және шел майынан қолмен немесе таптауыш барабанда тазарту;

қаракөл қозылардың терісін тұздау, кептіру және тұздан, қоспадан, ластан қолмен немесе механизмдердің көмегімен тазарту;

ұлтабарды өңдеу;

аң терілерін тиісті типтегі және мөлшердегі түзегіштерде түзеу;

аң терілерін кептіру камераларында, барабандарда өңдеу;

тарау, ақауларын кетіру, қолмен немесе механизмдердің көмегімен тазарту;

аң терілерін қайталап түзеу және өңдеу.

883. Білуге тиіс:

түрлі аң және қаракөл қозылар терілерінің қыл жабыны мен тері тінінің топографиясы мен құрылымын;

түрлі аң және қаракөл қозылардың өңделмеген терілерінің мемстандарттарын ;

түрлі аң және қаракөл қозылар жануарлардың терілерін алғашқы өңдеу жөніндегі қолданысағы нұсқаулықтар мен кеңестерді;

терілерді алғашқы өңдеу цехында өндіріс кезіндегі қауіпсіздік техникасы мен санитарлық ережені.

86. Бұғы өсіруші

Параграф 1. Бұғы өсіруші 3-разряд

884. Жұмыс сипаттамасы:

бұғы өсіру бригадасы мүшелеріне қызмет көрсету; тамақ пісіру, киім мен аяқ киімді жөндеу, шаңғыны тері қабатымен көмкеру, ұшаны түсіру және мүшелу, отын мен мұз дайындау, мекенжайды жинау, жылжымалы үйді көшіп қонуға дайындау, оны орнату және басқа да жұмыстар.

885. Білуге тиіс:

тамақ пісіру негіздерін;

тамақ пен инвентарды сақтау ережесін;

киім мен аяқ киімді жөндеу, ұшаны түсіру және мүшелу ережесін;

жылжымалы үйді күту, бөлшектеу және орнату ережесін;

отын мен мұз дайындау тәсілдерін.

Параграф 2. Бұғы өсіруші, 6-разряд

886. Жұмыс сипаттамасы:

бұғыларды бағу, азықтандыру, суару және біліктілігі анағұрлым жоғары бұғы өсірушінің басшылығымен зооветеринарлық іс-шараларды жүргізуге қатысу;

табыннан ажыраған немесе парктен шығып кеткен бұғыларды ұстау;

жетекші және қосалқы бұғыларды жұмысқа және жүкпен жүруге үйрету;

бұғы қайыратын иттерді үйрету;

табынды жыртқыштардан қорғау;

жыртқыштарды атып алу;

тері киім мен аяқ киімді тігу.

887. Білуге тиіс:

бұғыларды бағу және зооветеринарлық іс-шараларды орындау техникасы негіздерін;

бұғыларды, иттерді ұстап алу және үйрету әдістерін;

анатомия, физиология, зоогигиена, аурулар жөніндегі қарапайым деректерді, оларды емдеу және алдын алу шараларын;

табынды жыртқыштардан қорғау тәсілдерін;

жем мен жайылым сипаттамаларын;

малды асылдандыру жұмысы негіздерін; жеке гигиенаны, өндірістік санитарияны және өртке қарсы іс-шараларды.

Параграф 3. Бұғы өсіруші, 5-разряд

888. Жұмыс сипаттамасы:

бұғыларды бағу, азықтандыру, суару және шағылыстыру мен бұзаулауды, пантыларды кесуді жүргізу;

бұғыларды ұсату және сою;

бұғыны қосымша және интенсивті жемдеу;

жайылу маусымы мен нақты ауа райын жағдайларын ескере отырып жайылым таңдау;

мал басын көбейту іс-шараларын орындау;
шағын габаритті, жылжымалы радиостансалар мен бұғыны бағумен байланысты вездеходтармен жұмыс істеу.

889. Білуге тиіс:

бұғыларды бағу және зооветеринарлық іс-шараларды орындау техникасы негіздерін;

бұғыларды, иттерді ұстап алу және үйрету әдістерін;

анатомия, физиология, зоогигиена, аурулар жөніндегі қарапайым деректерді, оларды емдеу және алдын алу шараларын;

жемнің, жайылымның типтері мен сипаттамаларын, оларды ұтымды пайдалану, бұғыларды жаю, қосымша азықтандыру және бордақылау ережесін;

бұғылардың қоректік заттарға мұқтаждығын;

бұғы өсіру және тұқымын асылдандыру негіздерін;

бұғыны сою және алғашқы өңдеу технологиясын; пантыларды дұрыс кесу және консервілеу ережесін;

көліктік бұғыларды пайдалану ережесі мен техникасын;

шағын габаритті, жылжымалы радиостансалар мен бұғыны бағумен байланысты вездеходтар туралы жалпы деректерді;

қауіпсіздік техникасын, жеке гигиенаны, өндірістік санитарияны, өртке қарсы іс-шараларды;

бұғы өсірудегі озық тәжірибені.

87. Мал өсіру кешендері мен механикаландырылған фермалардың операторы

Параграф 1. Мал өсіру кешендері мен механикаландырылған фермалардың операторы, 2-разряд

890. Жұмыс сипаттамасы:

ірі қара мал мен жылқыларды қабылдап алу және және кезекшілік кезінде олардың сақталуын қамтамасыз ету, қажет болған жағдайда малды сою;

ауру малдарды азықтандыру және суару;

механизмдердің жұмысын қадағалау;

жарамсыз механизмдерді жөндеу үшін кезекші слесарді немесе электромонтерді шақыру.

891. Білуге тиіс:

өндірістік процестерді механикаландыру кезінде малды ұстау жағдайларына қойылатын негізгі талаптарды;

механикаландырылған жабдықтарды техникалық пайдалану ережесін;

аурулардың неғұрлым кең тараған түрлерін және ауырған малға алғашқы жәрдем көрсетудің негізгі жолдарын.

Параграф 2. Мал өсіру кешендері мен механикаландырылған фермалардың операторы, 4-разряд

892. Жұмыс сипаттамасы:

ірі қара мал мен жылқының бордақылаудағы және шағыстыруға дайындалатын мал басын күту жөніндегі механикаландырылған жұмыстар;

малды интенсивті бордақылауды, жоғары салмақ кондициясындағы төлдерді өсіруді жүргізу;

малды азықтандыру, суару, жаю, тазалау, жемді әкелу және таратып бөлу;

қиды шығару, төсемді ауыстыру, орынжайларды, өтпелерді жинау;

қолданылатын механизмдердің жұмысын бақылау;

қызмет көрсететін жабдыққа техникалық күтіп баптау, реттеу және күрделі емес ақауларын жою;

ауырған малға алғашқы ветеринарлық көмек көрсету;

малды қабылдап алу, өлшеу және айдап бару;

орынжайларды зарарсыздандыру.

893. Білуге тиіс:

механикаландыру жағдайында малды күту ережесін;

интенсивті бордақылау, жоғары салмақ кондициясындағы төлдерді өсіру әдістерін;

механикаландырылған жабдықтардың құрылымын және оларды техникалық пайдалану ережесін;

аурулардың неғұрлым кең тараған түрлерін және ауырған малға алғашқы жәрдем көрсетудің негізгі жолдарын;

малды жаюдың тәсілі мен ережесін;

шабындықты дұрыс берудің тәртібі мен нормасын және жайылымды пайдалану ережесін;

негізгі жемазықтарды және олардың жемдік құндылығын;

жемазықты малды азықтандыруға дайындау тәсілдерін; малдың ақуызға, дәрумендер мен минералдық заттарға мұқтаждығын;

зарарсыздандыру қондырғыларының құрылымын.

Параграф 3. Мал өсіру кешендері мен механикаландырылған фермалардың операторы, 5-разряд

894. Жұмыс сипаттамасы:

кешендер мен механикаландырылған фермалардағы сауын сиырларды, етті мал шаруашылығындағы аналық мал басын, механикаландырылған фермалардағы бұзаулы сиырларды, жас төлді, 4-6 айлық профилакторлық және сүт еметін кезеңдегі бұзауларды күту жөніндегі механикаландырылған жұмыстар ;

сиырлардың сүттілігін арттыру, бұзау алу және олардың сақталуын жақсарту, малды теңгерімді қоректік жемазықпен қоректендіру жөніндегі іс-шараларды орындау;

малды азықтандыру, суару, жаю, тазалау;
сиырларды секциялардан сауу қондырғыларына әкелу;
малды сауу қондырғыларынан әкету;
сиырлардың секцияларды дұрыс орналасуын бақылау;
ауру сиырларды анықтау және сұрыптау;
ірі қара мал мен жылқыны мал өсіру кешендері мен бордақылау алаңдарында бордақылау;

сиырларды қолжан ұрықтандыру пункттеріне айдап әкелуге және сиыр қораға қайта айдап әкетуге көмектесу;

бұзауларға асыраушы сиырды іріктеу;

малды ветеринарлық өңдеуге және емдеуге көмектесу, буаз сиырларды қадағалау;

бұзауларды қабылдап алу және сиыр бұзаулаған кезде малшылардың саууына көмек көрсету;

мал моциондары мен серуендерін жүргізу.

895. Білуге тиіс:

фермаларда қолданылатын механизмдердің құрылымын;

механизмдерді күн сайын және кезеңдік техникалық баптау жүргізудің тәртібін;

сауын және бордақыланатын табынды, сауын сиырлар мен бұзауларды жазғы және қысқы уақытта бағудың негізгі талаптары мен прогрессивті әдістерін;

жоғары сапалы сүт алудың, бұзаулаған және жаңа бұзаулаған сиырларды күтіп бағу ережесін; сиырды бұзаулату ережесін;

жас төлді түрлі типтегі орынжайларда ұстау және бағу технологиясының ерекшеліктерін;

қызмет көрсететін мал басының өнімділігін арттыру әдістерін;

ересек мал мен бұзаулар ауруының алдын алуды;

бұзауларды топтарға жасақтау кезіндегі негізгі зоотехникалық талаптарды;

микроэлементтерді пайдалану ережесін; мал тұқымын асылдандыру және зоотехникалық есепті жүргізу ережесін;

мал шаруашылығы өнімдерін өндірістік негізде өндіру технологиясын.

Параграф 4. Мал өсіру кешендері мен механикаландырылған фермалардың операторы, 6-разряд

896. Жұмыс сипаттамасы:

жас төл мен сиырларды кешендердегі бұзаулау бөлімшесінде өсіру және күту жөніндегі механикаландырылған жұмыстар;

бұқаларды күту жөніндегі механикаландырылған жұмыстар;

төлдің орташа тәуліктік салмақ қосуын арттыру, малды теңгерімді қоректік жемазықпен қоректендіру жөніндегі іс-шараларды орындау;

малды азықтандыру, суару, жаю, тазалау;
салмағы мен жасы біркелкі төл топтарын қалыптастыру;
бұзауларға сүтті дайындау және беру;
жемазықты секциялар бойынша тасымалдау және транспортердің көмегімен таратып бөлу;
орынжайлардағы автоматты желдету және жылу жүйесін басқару;
механизация және автоматика құралдарын реттеу мен техникалық күтуді жүргізу, кешен орынжайларындағы берілген микроклиматты ұстау.

897. Білуге тиіс:

ірі қара малдың анатомиясы мен физиологиясы негіздерін;
жемазықтың негізгі түрлерін және олардың жемдік құндылығын;
фермаларда қолданылатын механизмдердің құрылымын;
механизмдерді күн сайын және кезеңдік техникалық баптау жүргізудің тәртібін;
сауын және бордақыланатын табынды, сауын сиырлар мен бұзауларды жазғы және қысқы уақытта бағудың негізгі талаптары мен прогрессивті әдістерін;
жоғары сапалы сүт алудың, бұзаулаған және жаңа бұзаулаған сиырларды күтіп бағу ережесін;
сиырды бұзаулату ережесін;
жас төлді түрлі типтегі орынжайларда ұстау және бағу технологиясының ерекшеліктерін;
қызмет көрсететін мал басының өнімділігін арттыру әдістерін;
мал тұқымын асылдандырудың есебін ұйымдастыру жөніндегі қарапайым деректерді.

88. Машинамен сауу операторы

Параграф 1. Машинамен сауу операторы, 5-разряд

898. Жұмыс сипаттамасы:

сиырларды өнімділігі орта есеппен бір сиырдан жылына 3,5 мың килограмм жоғары екі аппаратпен немесе өнімділігі орта есеппен бір сиырдан жылына 3,5 мың килограмм дейінгі үш немесе одан да көп аппаратпен машинамен сауу;
биелерді, қойларды машинамен сауу;
малдың желінін уқалау, жуу, сүрту және сүттің толық әрі жылдам сауылуы мен тазалығын қамтамасыз ететін басқа да операциялар;
сиырларды изоляторда машинамен сауу;
малдың желінін маститке тексеру және күту мен маститпен ауырудың алдын алу жөніндегі санитарлық-ветеринарлық жұмыстарды жүргізу;
сиырларды машинамен сауу ережесін сақтау;
аппараттарды қосу және ажырату, олардың пульсация жылдамдығын тексеру және жұмысын бақылау;

малдарды машинамен қосымша сауу;

малдың ұсталуын жақсарту, сиырлардың сүттілігін арттыру, бұзау алу және олардың сақталуын жақсарту, малды теңгерімді қоректік жемазықпен қоректендіру жөніндегі іс-шараларды орындау;

сауу аппараттарын бөлшектеу және құрастыру жуу және зарарсыздандыру, оларды техникалық күту және ақауларын жою;

жемазықты таратып беру;

оттықтарды, сиырларды тазарту;

сүт ыдыстарын жуу және орынжайды жинау;

ветеринар мамандарға малды емдеуге, жасанды ұрықтандыруға, алдын алу шараларын өткізуге көмек көрсету;

сүт фермасында ветеринарлық-санитарлық ережені сақтау.

899. Білуге тиіс:

сауу аппараттарының құрылымы мен пайдалану ережесін;

сауу аппараттарын бөлшектеу және құрастыру жуу және зарарсыздандыру, оларды техникалық күту және ақауларын ережесін;

машинамен сауу техникасын;

малды азықтандыру, суару және ұстау ережесі мен нормаларын;

жемазық беру тәртібін;

малдың ақуызға, дәрумендер мен минеральдік заттарға деген мұқтаждығын;

сиырлардың сүт өнімділігін арттыру әдістерін;

жоғары сапалы сүт алуды қамтамасыз ететін шаралар кешенін;

сүтті суыту техникасын;

малды бұзаулауға, құлындауға және қоздауға жіберудің және оны дайындаудың мерзімі мен әдісін;

ауырған малға алғашқы ветеринарлық көмек көрсету ережесін;

малдың желінін маститке тексеру және күту мен маститпен, бруцеллезбен, аусылмен және басқа да ауру түрлерімен ауырудың алдын алу жөніндегі санитарлық-ветеринарлық жұмыстарды жүргізу ережесін;

қолдан ұрықтандыру негіздерін және аналықтарды ұрықтандыруға дайындау ережесін.

Өнімділігі орта есеппен бір сиырдан жылына 3,5 мың килограмм дейінгі екі аппаратпен сауу кезінде - 4-разряд.

Параграф 2. Машинамен сауу операторы, 6-разряд

900. Жұмыс сипаттамасы:

сиырларды өнімділігі орта есеппен бір сиырдан жылына 3,5 мың килограмм жоғары үш немесе одан да көп аппаратпен машинамен сауу және сауу алаңдары мен басқа да жоғары өнімді сүт сауу қондырғыларында сауу;

сиырлардың сүттілігін арттыру, бұзау алу және олардың сақталуын жақсарту жөніндегі іс-шараларды орындау;

сиырларды бұзаулайтын бөлімшеде және қашарларды машинамен сауу; қашарларды машинамен саууға үйрету;

вакуумды насос пен аппараттарды қосу және вакуум режимін тексеру;

концентрацияланған жемазықты дозалау және механизмдердің көмегімен оттықтарға беру;

малдың толық сауылуын тексеру;

сауу алаңдары мен қондырғыларын реттеу және техникалық баптау, ақауларын жою;

малдың желінін маститке тексеру және күту мен маститпен ауырудың алдын алу жөніндегі санитарлық-ветеринарлық жұмыстарды жүргізу;

сиырларды машинамен сауу ережесін сақтау;

малдың төлдеуінің басталуын анықтау және жаңа туған төлді қабылдау;

жаңа туған төлді сүрту және кіндігін күйдіру;

жаңа туған төлді кілетке және профилакторийге жеткізу;

сиырды бұзаулағаннан кейін күту;

бұзаулаған сиырдың желінін емдік препараттармен өңдеу;

мал дәрігерінің нұсқауы бойынша жаңа туған төлге дәрі беру;

жаңа туған төлді сүрту кварцты шаммен сәулелендіру;

сиырларды тазалау.

901. Білуге тиіс:

әртүрлі стационарлық және жылжымалы сауу алаңдары мен қондырғыларының, сүт құбырының, вакуумді насостардың, тоңазыту қондырғыларының, сүтті жинау мен сақтауға арналған танкілердің құрылымын, олардың жұмысқа қосу ережесін;

сауу аппараттарының құрылымы мен пайдалану ережесін;

сауу аппараттарын бөлшектеу және құрастыру жуу және зарарсыздандыру, оларды техникалық күту және ақауларын ережесін;

жуу заттарының дозасын; машинамен сауу техникасы мен қондырғыларын жуу мен зарарсыздандырудың тәртібін;

малдың анатомиясы мен физиологиясы негіздерін;

желіннің құрылымын; сүт қалыптасу және сүт беру физиологиясын;

малды бұзаулау мерзімінің таянуы белгілерін және жаңа туған төлді қабылдау ережесін;

сиырды бұзаулағаннан кейін күту, сиырдың желінін емдік препараттармен өңдеу ережесін;

түрлі жемазықтың жемдік құндылығын, оны берудің нормалары мен ережесін

;

мал өнімі өнімділігін арттыру жолдарын және сүтті алғашқы өндеу ережесін; сүтті өндірістік негізде өндіру технологиясын.

89. Қой өсіру кешендері мен механикаландырылған фермаларының операторы

Параграф 1. Қой өсіру кешендері мен механикаландырылған фермаларының операторы, 2-разряд

902. Жұмыс сипаттамасы:

кезекшілік уақытында малдың сақталуын қамтамасыз ету және қажетті жағдайда оларды сою;

қойлар мен ешкілерді жалдау ванналары мен душ қондырғыларында жалдау процесін жүргізу;

электрмен қырку пунктіндегі электр моторларына, желдеткіш қондырғыларына қызмет көрсету;

қойды механикаландырылған және қоймен қырку кезінде кесу құралын қайрау және жетілдіру;

механизмдердің жұмысын қадағалау;

жарамсыз механизмдерді жөндеу үшін кезекші слесарді немесе электромонтерді шақыру.

903. Білуге тиіс:

өндірістік процестерді механикаландыру кезінде малды ұсату жағдайларына қойылатын негізгі талаптарды;

қайрау станоктарының, жалдау ванналарының, электромоторлары мен басқа да қызмет көрсететін жабдықтың құрылымын, жұмыс режимін және пайдалану ережесін;

аурулардың неғұрлым кең тараған түрлерін және ауырған малға алғашқы жәрдем көрсетудің негізгі жолдарын;

малды сою және терісін консервілеу ережесін; электротехника жөніндегі қарапайым деректерді.

Параграф 2. Қой өсіру кешендері мен механикаландырылған фермаларының операторы, 3-разряд

904. Жұмыс сипаттамасы:

пайдалану және мал тұқымын асылдандыру фермалары мен мал өсіру кешендерінде малды күту жөніндегі механикаландырылған жұмыстарды біліктілігі анағұрлым жоғары оператордың басшылығымен жүргізу;

жүнді престерде буып-түю;

қырку агрегаттарын, электрогенераторды, престер мен қойлар мен ешкілерді қыркуға арналған басқа да жабдықты баптау, монтаждау және бөлшектеу.

905. Білуге тиіс:

ветеринария мен зоогигиена жөніндегі қарапайым деректерді;

қырқу агрегаттарын, электрогенераторды, престер мен қойлар мен ешкілерді қырқуға арналған басқа да жабдықты баптау, монтаждау және бөлшектеу ережесін.

Параграф 3. Қой өсіру кешендері мен механикаландырылған фермаларының операторы, 4-разряд

906. Жұмыс сипаттамасы:

тұсақтарды, ісектерді, ересек қойларды пайдалану және мал өсіру кешендерінде, тұқымын асылдандыру фермалардағы бракқа шығарылған мал басын күту жөніндегі механикаландырылған жұмыстар;

малды азықтандыру, суару, қиын шығару;

малдың ұсталуын жақсарту, қызмет көрсететін мал басына ұстауды жақсарту, олардың өнімділігін арттыру, және олардың сақталуын жақсарту жөніндегі іс-шараларды орындау;

ауырған малға алғашқы көмек көрсету;

қойлар мен ешкілерді электрмен қырқу машиналарында механикаландырылған әдіспен қырқу;

орынжайлар мен құралдарды тазалау және жинау;

орынжайларды зарарсыздандыруды жүргізу.

907. Білуге тиіс:

кешенді механикаландыру кезінде малды ұстау технологиясын;

қызмет көрсететін мал басының өнімділігін арттыру әдістерін;

ветеринария мен зоогигиена негіздерін;

негізгі жемдер мен олардың жемдік құндылықтарын;

азықтандыру нормаларын, малдың ақуызға, дәрумендер мен минералдық заттарға мұқтаждығын;

қолданылатын қырқу машиналарының, зарарсыздандыру қондырғылары мен басқа да жабдықтың құрылымын.

Параграф 4. Қой өсіру кешендері мен механикаландырылған фермаларының операторы, 5-разряд

908. Жұмыс сипаттамасы:

аналық қой басын, ешкілеоді, қойларды, қошқарлар мен 1,5 жасқа дейінгі тұсақтарды (тушаларды) пайдалану және мал өсіру кешендерінде күту жөніндегі механикаландырылған жұмыстар;

малды азықтандыру, суару, қиын шығару;

қозы алу жүн қырқу және мал басының сақталуын жақсарту жөніндегі іс-шараларды орындау;

түбітті ешкілерді тарау;

қошқарлардан тұқым алу, қолдан ұрықтандыру кезінде көмек көрсету.

909. Білуге тиіс:

аналықтарды, қошқарларды, жас төлді кешенді механикаландырылған жағдайда малды ұстау технологиясын;

механикаландыру жабдықтарының құрылымын;

жабдықтар мен механизмдерді басқару және баптау ережесін;

аналық қойлар мен ешкі басын, қошқарларды, жас төлді ұстауға қойылатын негізгі талаптарды;

жас төлді ұсату мен өсіру технологиясының ерекшеліктерін;

қозы алуды көбейту әдістерін;

қой мен ешкі ауруының алдын алуды;

антибиотиктер мен микроэлементтерді қолдану ережесін;

мал тұқымын асылдандыру және зоотехникалық есепті жүргізу ережесін.

Параграф 5. Қой өсіру кешендері мен механикаландырылған фермаларының операторы, 6-разряд

910. Жұмыс сипаттамасы:

асыл тұқымды аналық қой басын, ешкілеоді, қойларды, қошқарлар мен 1,5 жасқа дейінгі тұсақтарды (тушаларды) фермалар мен мал өсіру кешендерінде күту жөніндегі механикаландырылған жұмыстар;

малды азықтандыру, суару, қиын шығару;

асыл тұқымды мал басының сапасын жақсарту және төл алуды көбейту жөніндегі іс-шараларды орындау;

қойлар мен ешкілерді электрмен қырку машиналарында жылдамдатылған әдіспен механикаландырылған қырку.

911. Білуге тиіс:

асыл тұқымды аналықтарды, қошқарларды, жас төлді кешенді механикаландырылған жағдайда ұстау және өсіру технологиясын;

асыл тұқымды қой басының сапасын жақсарту әдістерін;

механикаландыру құралдарының құрылымын;

жабдықтар мен механизмдерді басқару және баптау ережесін;

жылдамдатылған әдіспен механикаландырылған қырку жолдарын.

90. Малды ветеринарлық өңдеу жөніндегі оператор

Параграф 1. Малды ветеринарлық өңдеу жөніндегі оператор, 5-разряд

912. Жұмыс сипаттамасы:

емдеу-алдын ала өңдеу, термометриялау, екпе жасау, мал мен құсты жаппай зерттеу кезінде диагностикалық препараттар енгізу;

мал мен құстың ауруының және шығынын болдырмаудың алдын алу-ветеринарлық іс-шараларды орындау;

изоляциядағы ауру малдарды күту;

малдарды емдеу кезінде ветеринар мамандарға көмек көрсету;

жарақаттану, улану кезінде малдарға алғашқы көмек көрсету;

жараларын өңдеу;

малды пішу;

төлдету кезінде және зерттеуге материал алу кезінде ветеринар мамандарға көмек көрсету.

913. Білуге тиіс:

малдың анатомиясы мен физиологиясы негіздерін;

мал шаруашылығы өнімдерін өндірістік кешенде өндіру технологиясы принципін;

құстар мен малдың анағұрлым кең тараған аурулары туралы негізгі деректерді және оларды диагностикалау принциптерін;

алдын алу және ауру малды емдеу шараларын;

жиі қолданылатын емдік зарттарды, олардың мал ағзасына әсерін және малға беру тәсілдерін;

медикаменттерді, биопрепараттарды, зарарсыздандыру заттарын, инструменттермен зарарсыздандыратын техниканы сақтау және пайдалану тәртібін, малды жаппай егуді және басқа да ветеринарлық өңдеуді жүргізу тәртібін, егу құралдарын, аспаптар мен аппараттарды, оның ішінде аэрозольді вакциналау заттарын;

ветеринарлық-санитарлық ереже мен ветеринарлық заңнама негіздерін;

малдармен және улы заттармен жұмыс кезіндегі жеке гигиена ережесін.

91. Мал мен құсты жасанды ұрықтандыру операторы

Параграф 1. Мал мен құсты жасанды ұрықтандыру операторы, 4-разряд

914. Жұмыс сипаттамасы:

жасанды ұрықтандыруға белгіленген мал мен құсты санитарлық өңдеуді жүргізу;

жасанды ұрықтандыру пунктін таза ұстау;

ұрықтандырылған мал мен құстың есебін жүргізу;

орамалдар мен арнаулы киімді жуу;

пунктті жылыту және жинау.

915. Білуге тиіс:

жабдықпен және реактивтермен жұмыс істеу ережесін;

малдарды ұрықтандыру мерзімдерін;

ұрықтандыру жолдарын, мал мен құсты санитарлық өңдеу тәсілдерін;

сперманың сапасын бағалау әдістерін.

Параграф 2. Мал мен құсты жасанды ұрықтандыру операторы, 6-разряд

916. Жұмыс сипаттамасы:

аналықтардың бұзаулағаннан, қоздағаннан кейінгі күйін сыртқы белгілері бойынша анықтау;

аталықтардан сперма алу;

жасанды ұрықтандыруды жүргізу;
стансаның, асыл тұқымды өсіру кәсіпорны алдында есеп беру.

917. Білуге тиіс:

ауыл шаруашылық малдарын арнаулы дайындық кезінде алынатын жасанды ұрықтандыру әдістері мен негіздерін;

аталықтардан сперма алу ережесін; оның сапасын бағалауды; сперманы сақтау және тасымалдау ережесін;

мал мен құсты жасанды ұрықтандыру тәсілдерін;

ректальді зерттеу техникасын;

криогенді жабдықты және сұйық азотты пайдалану ережесін, құралдарды, аспаптарды, ыдыстарды стерилизациялау үшін медикаменттерді дайындау тәсілдерін.

918. Кәсіптік орта білім талап етіледі.

92. Құс фабрикалары мен механикаландырылған фермалардың операторы

Параграф 1. Құс фабрикалары мен механикаландырылған фермалардың операторы, 2-разряд

919. Жұмыс сипаттамасы:

жұмыртқаны жабдықтарды пайдалана отырып сұрыптау және калибрлеу;

былғанған жұмыртқаларды жұмыртқа жуғыш машианада жуу;

жұмыртқаны таңбалау, салу және буып-түю;

тараны буып түю орнына беру;

қораптарды жинау және буып түйілген өнімді жинау орнына беру;

жабдық пен орынжайды жуу.

920. Білуге тиіс:

жұмыртқаны санатқа жатқызудың техникалық шарттарын, оны сұрыптау, таңбалау,буып-түю, сақтау және тасымалда ережесін;

жұмыртқа сұрыптайтын және жұмыртқа жуатын машиналардың құрылымы мен пайдалану шарттарын.

Параграф 2. Құс фабрикалары мен механикаландырылған фермалардың операторы, 3-разряд

921. Жұмыс сипаттамасы:

құстарды ұстау және кілеттерге немесе жәшіктерге орналастыру;

құс қорасын құсты ұстауға дайындау, терезелерді қараңғылау, секцияларда перде орнату;

құстар салынған жәшіктерді көлікке әкелу және тиеу;

ұсталған құстарды басқа цехқа беру немесе союға жіберу.

922. Білуге тиіс:

жасы мен жынысына, топтың өндірістік нысанына қарай құстардың ерекшелігін;

құстарды ұстау және көлікке тиеу тәсілдерін.

Параграф 3. Құс фабрикалары мен механикаландырылған фермалардың операторы, 4-разряд

923. Жұмыс сипаттамасы:

бақылау ұясындағы ұяның нөмірі, тауықтың нөмірі мен жұмыртқалаған күні белгіленген жұмыртқаны жинау;

жұмыртқаны қоймаға тапсыру;

құс топтарын жасақтауға және сақиналауға қатысу;

құстарды бракқа шығару;

жұмыртқаны мемстандарт бойынша сұрыптау;

құстарды азықтандыру машиналарының көмегімен суару және азықтандыру;

жұмыртқаны зарарсыздандыру, сәулелендіру және инкубаторға салу;

жұмыртқаларды бақылап қарау және жарамсыздарын бракқа шығару;

орынжайлар мен инкубаторларда белгіленген температура режимін, ылғалдылық пен газ ауысуын сақтау;

науаларды инкубациялық шкафтан шығару шкафтарына ауыстыру;

балапан салынған науаларды алу;

шыққан балапандарды сұрыптау және сәулелендіру;

әлсіз балапандарды санау және кәдеге жарату;

жәшіктерді дайындау және сөткелік балапандарды шаруашылықтарға жіберу үшін буып-түю;

инкубаторды тазалау және оны қайтадан жұмыртқа салуға дайындау, жабдықты, тараны, орынжайды жуу;

жабдық пен механизмдерге техникалық қызмет көрсету;

орынжайды зарарсыздандыру.

924. Білуге тиіс:

әртүрлі құстардың жұмыртқасын түрлі маркадағы, типтегі инкубаторларда инкубациялау технологиясын және олардың құрылымын;

инкубаторияның техникалық жабдығын техникалық басқару және қызмет көрсету техникасын;

инкубациялауды биологиялық бақылау әдістерін;

инкубациялық цехтарға арналған ветеринарлық-санитарлық нұсқаулықты;

зарарсыздандыру қондырғысының құрылымын.

Параграф 4. Құс фабрикалары мен механикаландырылған фермалардың операторы, 5-разряд

925. Жұмыс сипаттамасы:

жерде ұсталатын өнеркәсіптік табындағы ересек құс басын, өнеркәсіптік табындағы жас құстар мен бройлерлерді күту жөніндегі механикаландырылған жұмыстар, құстарды суару және азықтандыру;

құс өнімділігін арттыру, оны теңгермелі қоректік заттармен азықтандыру жөніндегі іс-шараларды орындау;

құстарды сұрыптау, іріктеу және браққа шығару;

жұмыртқаны жинау және тапсыру;

алдын алу және емдеу шараларын жүргізуге қатысу;

қиды шығару;

орынжайды жинау, суарғыштарды жуу, науаларды тазалау;

барлық механикаландыру құралдарын басқару;

жабдықты баптау, реттеу және ұсақ жөндеу;

ауа алмасуын, құстарға арналған орынжайдағы температура мен ылғалдылықты реттеу;

жұмыртқаны ұялар мен тауықтар бойынша есепке алу, желілер бойынша іріктеу жөніндегі жұмысты орындау;

асыл тұқымды құстарды жасақтау, жұмыртқаларды өлшеу және инкубациялық науаларға аналық нөмірі бойынша салу;

балапанжарды дәне ересек құстарды өлшеу;

балапандарды науадан алу және сақиналау;

белгіленген құжаттаманы жүргізу.

926. Білуге тиіс:

ауылшаруашылық құстарының анатомиясы мен физиологиясы негіздерін;

балапандар мен ересек құс басын ұстау және бройлерді өнеркәсіптік негізде өсіру технологиясы мен озық тәжірибені;

аспаптар мен аппаратура құрылымын; қызмет көрсететін құс басының өнімділігін арттыру әдістерін;

техникалық күту ережесін;

жемазық рационна қойылатын негізгі талаптарды;

жемазық дайындау тәсілдерін;

жемді берудің нормасы мен тәртібін;

қызмет көрсететін құс түрінің ақуызға, дәрумендерге және минералдық заттарға мұқтаждығын;

құс шаруашылығындағы ветеринарлық-санитарлық талаптарды;

асыл тұқымды құс есебі құжаттамасын жүргізу ережесін.

Параграф 5. Құс фабрикалары мен механикаландырылған фермалардың операторы, 6-разряд

927. Жұмыс сипаттамасы:

кілетте ұсталатын құстарды, асыл тұқымды балапандар мен селекциондық-асыл тұқымды табындағы құстарды күту жөніндегі механикаландырылған жұмыстар, құстарды суару және азықтандыру;

қиды шығару;

асыл тұқымды құс өнімділігін арттыру, оны теңгермелі қоректік заттармен азықтандыру жөніндегі іс-шараларды орындау;
бонитировкаға қатысу;
жұмыртқаларды кросстары, желілері бойынша сұрыптау;
тәуліктік балапандарды сапасына қарай сұрыптай отырып жынысы бойынша бөлу.

928. Білуге тиіс:

кілетте ұсталатын құстарды, асыл тұқымды балапандар мен селекциондық-асыл тұқымды табындағы құстарды кешенді механикаландыру жағдайында кілетте ұстау технологиясын; қызмет көрсететін құс басының өнімділігін арттыру әдістерін;

техникалық күту ережесін;

асыл тұқымды құс өсірудің және ұстаудың ерекшеліктерін;

селекциялық-тұқымды асылдандыру жұмысының негізгі әдістерін;

құстың жеке бағалау және іріктеу белгілерін;

тауық желісінің негізгі кросстарын;

жарық беретін механика құралдарын басқару ережесін;

балапандарды сапасы мен жынысына қарай сұрыптауға қойылатын зоотехникалық талаптарды.

93. Шошқа өсіру кешендері мен механикаландырылған фермалардың операторы

Параграф 1. Шошқа өсіру кешендері мен механикаландырылған фермалардың операторы, 2-разряд

929. Жұмыс сипаттамасы:

шошқа басын қабылдап алу, кезекшілік кезінде олардың сақталуын қамтамасыз ету, қажет болған жағдайда сою;

механизмдердің жұмысын қадағалау;

жарамсыз механизмдерді жөндеу үшін кезекші слесарьді немесе электр монтерді шақыру.

930. Білуге тиіс:

өндірістік процестерді толық механикаландыру кезінде малды ұстау жағдайларына қойылатын негізгі талаптарды;

механикаландыру құралдарын техникалық пайдалану ережесін;

анағұрлым кең тараған аурулардың белгілерін және ауырған малға алғашқы көмек көрсету жолдарын.

Параграф 2. Шошқа өсіру кешендері мен механикаландырылған фермалардың операторы, 4-разряд

931. Жұмыс сипаттамасы:

кешенді механикаландыру кезінде мал шаруашылығы фермаларында бойдақ және супоросты шошқа басын бағу және күту жөніндегі механикаландырылған жұмыстар;

азықтандыру, суару, қиды шығару, орынжайды жуу және жинау;
шошқалардың туу қабілетін жақсарту шараларын орындау;
ауырған малға алғашқы көмек көрсету;
жемазықты дозалау және таратып бөлу;
механикадағы қарапайым ақауларды жою;
шошқаларды қабылдап алу, өлшеу және айдап бару;
орынжайды зарарсыздандыру.

932. Білуге тиіс:

шошқалардың биологиялық ерекшеліктерін;
кешенді механикаландыру кезінде мал шаруашылығы фермаларында бойдақ және супоросты шошқа басын бағу технологиясын және прогрессивті әдістерін;
өндірістік процестерді толық механикаландыру кезінде малды ұстау жағдайларына қойылатын негізгі талаптарды;
механикаландыру құралдарын техникалық пайдалану ережесін;
шошқалардың ауруының алдын алу және негізгі зоогигиена талаптарын;
машиналар мен механизмдерді пайдалану және оларды күтіп баптау ережесін

Параграф 3. Шошқа өсіру кешендері мен механикаландырылған фермалардың операторы, 5-разряд

933. Жұмыс сипаттамасы:

кешенді механикаландыру кезінде мал шаруашылығы фермаларында бойдақ және супоросты аналық шошқаны, аталық қабандарды, жөндеу төлдерін мен бордақыдағы шошқаларды бағу және күту жөніндегі механикаландырылған жұмыстар;

жемазықты дозалау және таратып бөлу, азықтандыру, суару, қиды шығару, орынжайды жуу және жинау;

шошқа төлін көбейту шараларын орындау;

шошқаны теңгермелі қоректік жем мен интенсивті бордақылауды жүргізу;

Жұмыстарды орындау кезінде технология талаптарын сақтау. Машиналар мен механизмдерді техникалық күту. Бордақдан алынған шошқаларды тиеу және ет комбинатына жіберу.

934. Білуге тиіс:

шошқалардың анатомиясы мен физиологиясы жөніндегі негізгі деректерді;
толық кешенді механикаландыру кезінде шошқа басын бағу технологиясын және прогрессивті әдістерін;
зооветеринарлық ережелерді;

антибиотиктерді, медикаменттер мен микроэлементтерді пайдалану ережесін; машиналар мен механизмдерді реттеу және техникалық күту ережесін.

Параграф 4. Шошқа өсіру кешендері мен механикаландырылған фермалардың операторы, 6-разряд

935. Жұмыс сипаттамасы:

кешенді механикаландыру кезінде мемлекеттік мал өсіру кешендерінде төлдеген аналық шошқаларды, ембейтін торайларды; аталық қабандарды, торай емізетін аналық шошқалар мен емшектен айырылған торайларды бағу және күту жөніндегі механикаландырылған жұмыстар;

жемазықты дозалау және таратып бөлу, азықтандыру, суару, қиды шығару, орынжайды жуу және жинау;

жұмыстарды орындау кезінде технология талаптарын сақтау;

шошқа төлін көбейту, орташа күндік салмақ қосуын көбейту және төлді сақтау мақсатында шошқаны теңгермелі қоректік жеммен азықтандыру шараларын орындау;

шошқа фермаларында қолданылатын машиналар мен механизмдерді техникалық күтуді жүргізу.

936. Білуге тиіс:

шошқалардың биологиялық ерекшеліктерін, олардың анатомиясы мен физиологиясы, толық механикаландырылған жағдайда төлдеген аналық шошқаларды, ембейтін торайларды;

аталық қабандарды, торай емізетін аналық шошқалар мен емшектен айырылған торайларды бағу және күту технологиясын;

жөніндегі негізгі деректерді;

шошқалардың ауруының алдын алу және негізгі зоогигиена талаптарын;

механикаландыру құралдарын техникалық пайдалану ережесін және оларға техникалық қызмет көрсетуді.

94. Жем дайындау цехының операторы

Параграф 1. Жем дайындау цехының операторы, 3-разряд

937. Жұмыс сипаттамасы:

аппараттардың, механизмдердің көмегімен малдарға, аңдар мен құстарға арналған жемді жем репептері бойынша дайындау;

суды, барды мен басқа да сұйықтарды құбыр бойынша беру;

тамақ қалдықтарынан бөгде заттарды алу жөніндегі механизмдер мен айлабұйымдарға қызмет көрсету;

жабдықтың жұмысындағы ақауларды анықтау және жою;

техникалық күту;

жабдықты реттеу.

938. Білуге тиіс:

жемнің құрамы мен жұғымдылығын, жем рациондарын;
жануарлардың қоректік заттарға мұқтаждығын;
қолданылатын машиналар мен механизмдердің құрылымын;
тамақ қалдықтарынан бөгде заттарды алудың техникасы мен технологиясын;
жабдықтың жұмысындағы ақауды жою тәсілдерін.

Параграф 2. Жем дайындау цехының операторы, 4-разряд

939. Жұмыс сипаттамасы:

жемді рациондар мен арнаулы рецептер бойынша, сондай-ақ ақуыз және басқа да компоненттері бойынша теңгермелі жемдерді дайындау;

жем массасын қазандарда сығымдалған ауамен термиялық өңдеу, араластыру;

бу қысымын манометр бойынша қадағалау;

дайын жемді бункер жинауышқа қысымды ауаның көмегімен беру;

жемді дайындаудың сапасы тексеру және бақылау;

құрама жемді, майы алынбаған сүтті алмастырғышты, премикстерді дайындау;

құрама жемді мемлекеттік кешендердегі сауу қондырғыларды дозалау және механикаландырылған таратып беру.

940. Білуге тиіс:

малдардың, аңдар мен құстардың ас қорыту анатомиясы мен физиологиясын, жемнің сіңуін;

жемге мұқтаждықты және азықтандыру нормасын, рациондардың жалпы жұғымдылығын, жануарларға арналған ақуыз, минеральдік қаттар мен дәрумендер мөлшерін;

арнаулы рецепт бойынша жем дайындау тәсілдері мен ережесін.

Параграф 3. Жем дайындау цехының операторы, 5-разряд

941. Жұмыс сипаттамасы:

ішек-қарыннан, балықтан, тамақ қалдықтарынан құрама, қатты және шырынды жемдерді, фарштар мен басқа да жем түрлерін механикаландырылған дайындау және таратып бөлу;

механизация және автоматика құралдарын бақылау-өлшеу аспаптарын пайдалана отырып басқару;

жем жасау машиналары мен дозалаушы қондырғыларды техникалық күту және реттеу;

машиналар мен агрегаттардың ақауларын анықтау;

автоматты құрылғыларды жемді берілген таратып бөлу бағдарламасына сәйкес реттеу.

942. Білуге тиіс:

жем жасау машиналары мен дозалаушы қондырғылардың, жем жасау жөніндегі өндірістік процестерді механикаландыру құралдарының құрылымы мен пайдалану ережесін;

жабдықты реттеу және оған техникалық қызмет көрсету ережесін;

ақауларды жою тәсілдерін;

жем қоспасын, құрама жемді, майы алынбаған сүтті алмастырғышты, премикстерді дайындаудың технологиялық процесін, және оларды беру ережесін ;

ауыл шаруашылық малдарының, аңдардың жемдеумен байланысты болатын негізгі ауруларын;

мал шаруашылығын өнеркәсіптік негізде жүргізу негіздерін.

Параграф 4. Жем дайындау цехының операторы, 6-разряд

943. Жұмыс сипаттамасы:

қатты және шырынды жемді басқару пультінің көмегімен таратып бөлу;

жем желілері механизмдерін қарау және тексеру;

жем желілерін жем қалдықтарынан тазарту;

дозаторларға жем толтыру;

жемді рационға сәйкес секциялар бойынша таратып беру;

дозаторларды майлау;

механизмдердің жұмысындағы ақауларды слесарь-жөндеушілермен бірлесіп жою.

944. Білуге тиіс:

жем желілерін басқару пультінің, жем жасау машиналары мен дозалаушы қондырғылардың және жем жасау жөніндегі өндірістік процестерді механикаландыру құралдарының құрылымы мен пайдалану ережесін;

жабдықты реттеу және техникалық қызмет көрсету ережесін;

негізгі ақауларды жою тәсілдерін.

95. Кәсіпшілік аңшы

Параграф 1. Кәсіпшілік аңшы, 4-разряд

945. Жұмыс сипаттамасы:

жабайы жануарларды атып алу және ұстап алу;

кәсіпшілік өнімдерін алғаш рет өңдеу, консервілеу және бекітілген стандарттарға және техникалық жағдайларға сәйкес тапсыру;

аңшылықтың жолдары мен соқпақтарын салу және базаларын жабдықтау;

аңшылықтың жергілікті ережелерімен көзделген зиянды жануарларды құрту;

каруды, оқ-дәрілерді, қақпандарды және аулайтын басқа да қаруларды, мүліктерді, жабдықтарды тексеру;

өздігінен аулайтын қаруларды орнату;

жабайы жануарлардың санын есептеуге қатысу.

946. Білуге тиіс:

жабайы жануарлардың биологиясы мен экологиясының негіздерін;
кәсіпшілік учаскесінің шекарасын;
аң аулаудың мерзімдері мен қағидаларын;
кәсіпшілік өнімдерін алғаш рет өңдеу мен консервілеу тәсілдерін;
зиянды жануарлармен күресу тәсілдерін; өндірістік санитария қағидаларын.

Параграф 2. Кәсіпшілік аңшы, 5-разряд

947. Жұмыс сипаттамасы:

жабайы аңдарды атып алу және ұстап алу;
аулау құралдарын дайындау және жөндеу;
жабайы жануарларды қорғау және қайтадан молықтыру бойынша іс-шаралар өткізу;

азық-түлік, өнім, жанар-жағар май және басқа материалдар қорын қыстауға қамдау орнына немесе кәсіпшілік учаскесінде орналасқан басқа пунктке жеткізуге қатысу;

кәсіпшілік базаларын қайта консервациялау;

байланыс көлік құралдары мен басқа техникалық құралдарды дайындау және тексеру.

948. Білуге тиіс:

жабайы жануарлардың биологиясы мен экологиясының негіздерін;

аңшылық кәсіпшілігі өніміне арналған стандарттар мен техникалық жағдайларды;

жабайы жануарларды қорғау және қайтадан молықтыру бойынша іс-шаралар өткізу тәртібін;

өндірістік санитария қағидаларын.

96. Ветеринарлық препаратторшы

Параграф 1. Ветеринарлық препаратторшы, 3-разряд

949. Жұмыс сипаттамасы:

жануарлардың қалыпты және патологиялық ағзалары мен тіндерінен қималар, жақпалар мен зертханалық препараттар жасау;

қоректендіру ортасын дайындау;

зертхана жануарларына күтім жасау.

950. Білуге тиіс:

жануарлар анатомиясы мен физиологиясы негіздерін;

қималар, жақпалар мен зертханалық препараттар жасау тәсілдерін;

зертханалық тәжірибеде қолданылатын консерванттар мен химиялық реактивтердің қысқаша сипаттамасын.

97. Жем жасаушы

Параграф 1. Жем жасаушы, 1-разряд

951. Жұмыс сипаттамасы:

жем қайнатқыштарда, қазандарда, чандар мен пешпен қыздырылатын басқа да ыдыстарда су ысыту;

судың ысуын қадағалау.

952. Білуге тиіс:

өртке қарсы қауіпсіздік ережесін;

қызмет көрсететін жабдықтың жұмыс принципі мен пайдалану ережесін.

Параграф 2. Жем жасаушы, 2-разряд

953. Жұмыс сипаттамасы:

жемді қайнату және бөктіру жөніндегі көмекші және дайындық жұмыстарын жүргізу;

ыдыстарды суға толтыру;

пасталарды, кисельді, айранды, тұндырманы, шөп ұнын дайындау;

жемді, тамақ қалдықтарын жуу, араластыру, известеу, өсіру, ашытқылау, консервілеу, химиялық және бактериологиялық өңдеу, тамақ қалдықтарынан бөгде заттарды қолмен алу;

шырынды жемді, концентраттар мен жануарлардан алынған жемді ұнтақтауышта, қол жетекті машиналарда немесе қолмен ұнтақтау, жармалау, тарту, кесу және шабу;

тамыр өнімдерін машиналарды қолдана отырып жуу, ұнтақтау, бөктіру;

жемді шұңқырлар мен траншеяларда витаминдеп өңдеу;

жем қалдықтарын қайнату қазандарына салу;

жемді транспортерлердің көмегімен таратып бөлу;

мұнарадан, шұңқырлар мен траншеялардан, бұрттардан қолмен алу;

ыдысты жуу, қайнату қазандарын, чандарды тазалау;

жем дайындау орындарын жинау;

шұңқырлар мен траншеялардағы жемді гидротермиялық өңдеу.

954. Білуге тиіс:

жемді қайнатудың, бөктірудің және гидротермиялық өңдеудің тәсілдері мен технологиясын;

жемді химиялық және бактериологиялық өңдеуді;

қазандарға от жағу ережесін;

жемді дайындаудың санитарлық ережесін;

жемді, дәрумендерді, антибиотиктер мен басқа да препараттарды сақтау ережесін.

Параграф 3. Жем жасаушы, 3-разряд

955. Жұмыс сипаттамасы:

жемді рецепті бойынша жасау;

жем мен тамақ қалдықтарын жем бөктіргіште, қайнату қазандарында, чандарда қайнату, бөктіру және гидротермиялық өңдеу. жөніндегі көмекші және дайындық жұмыстарын жүргізу;

шырынды жемді, концентраттар мен жануарлардан алынған жемді ұнтақтауышта, электр жетекті машиналарда ұнтақтау, жармалау, тарту, кесу және шабу;

су бөгеттерінен мал және өсімдік бағытындағы жемді дайындау;
орынжайды, жабдықты, инвентарь мен тараны зарарсыздандыру;
жем қалдықтарын алу және дайын өнімді фермаларға босату;
жемді қабылдау және жұмсау есебін жүргізу;

мұнарадан, шұңқырлар мен траншеялардан, бұрттардан көтеру құрылғысының көмегімен алу.

956. Білуге тиіс:

машиналар мен жабдықтың, өндірістік инвентардың, аспаптардың, өлшеу аспаптарының, ыдыстың, тараның құрылымы мен пайдалану ережесін;

оларды пайдалану және күту ережесін;

жемді дайындау ережесін;

түрлі компоненттерді жылумен өңдеу ережесін, оларды салу кезектілігін;

түрлі жыныстағы және жастағы жануарлар тобына жем дайындаудың ерекшеліктерін;

жемнің құрамы мен қоректілігін;

мал мен құстың қоректік заттарға мұқтаждығын.

Параграф 4. Жем жасаушы, 4-разряд

957. Жұмыс сипаттамасы:

жемді арнаулы рецепті бойынша, сондай-ақ ақуыз мен басқа да компоненттері бойынша теңгермелі жемдерді жасау;

жем массасын қазандарда араластыру және термиялық өңдеу;

ішек-қарынды, балықты, тамақ қалдықтары мен тағы басқа шаю;

жем цехындағы машиналар мен жабдыққа техникалық күтім жасау;

рационға сәйкес тамақ қалдықтарының талап етілетін мөлшерін дайындау жөніндегі есептерді жүргізу.

958. Білуге тиіс:

малдар, аңдар мен құстарға берілетін жемнің түрлерін, олардың жұғымдылығын, ағзаға сіңуі мен маңызын;

жануарлардың ақуызға, дәрумендер мен минералдық заттарға мұқтаждығын;

қайнату қазандарын, жем дайындауға арналған жабдықтар мен машиналарды пайдалану ережесін;

жемді дайындау технологиясын және жем беру режимдерін;

жем рациондарын және оларды жасауды.

98. Малға ілесіп жүруші

Параграф 1. Малға ілесіп жүруші, 3-разряд

959. Жұмыс сипаттамасы:

жөнелту, бару пункттерінде және автомашиналармен, теміржолмен, су көлігімен тасымалдау кезінде жануарлар мен құстарға ілесіп жүру, оларға қызмет көрсету және күзету;

базаларда мал партияларын қабылдап алу және бару пунктіне айдап жүру;

малды, құсты, инвентарь мен жемазықты жөнелту, бару пункттерінде жеткізу, тиеу, бару пунктінде түсіру;

көлік құралдарында мал мен құсқа арналған орынжайларды жабдықтау және күтіп ұстау;

малды дайындау және сою пунктіне айдап бару;

мал мен құсты азықтандыру, суару және туалетін сақтау, малды бару жолында жаю;

малды өлшеуге, ветеринарлық өңдеуге, сұрыптауға қатысу;

жарақат алған мал мен құсқа алғашқы көмек көрсету;

белгіленген құжаттаманы дайындау және мал мен құсты қабылдап алу-тапсыру актісі бойынша тапсыру.

960. Білуге тиіс:

мал мен құсты қабылдап алу, тасымалдау және тапсыру тәртібін;

жануарларды вагонға, автомашиналарға, су көлігіне тиеуді, қызмет көрсетуді және орналастыруды;

орындалатын жұмыс шегінде, теміржолдардағы дабылдату нұсқаулығын;

жол жүру бағытын және мал мен құсқа алғашқы жәрдем көрсету ережесін зоотехника мен ветеринария негіздерін;

малды айдау, жаю ережесі мен азықтандыру рационы мен мерзімін;

қабылдап алу-тапсыру құжаттарын ресімдеу ережесін.

Асыл тұқымды мал мен құсқа ілесіп жүру кезінде - 4-разряд.

99. Құс өсіруші

Параграф 1. Құс өсіруші, 2-разряд

961. Жұмыс сипаттамасы:

құсты азықтандыру және күту жөніндегі қосалқы жұмыстарды орындау;

құстарды кілеттерге орналастыру, оларды кілеттерден алу және бордақылауға беру;

жемдегеннен кейін құстың жай-күйін қадағалау, құсты союға уақытында жіберу;

түнгі уақытта құсты күту, осал құстарды анықтау және өлгендерін жинау;

орынжайда берілген температура және ауа режимін сақтау;

құстарды жаю;

жұмыртқаны сұрыптау, калибрлеу және қолмен жуу;
жұмыртқаны сұрыптау таңбалау, салу және буып-түю;
өндірістік орынжайды және жұмыс орындарын жинау;
кілетті және басқа да қызмет көрсететін жабдық пен инвентарды тазалау, жуу

962. Білуге тиіс:

құсты азықтандыру және күту ережесін;

құстың ауруы белгілерін;

құсты ұстау және өсіру жағдайларына қойылатын зооветеринарлық және санитарлық негізгі талаптарды;

жұмыртқаны сұрыптау таңбалау, салу және буып-түю ережесін;

зарарсыздандыратын ертіндінің құрамын.

Параграф 2. Құс өсіруші, 4-разряд

963. Жұмыс сипаттамасы:

жерде ұстау кезінде өнеркәсіптік табындағы ересек құсты және өнеркәсіптік табындағы жас құстарды күту жөніндегі қол және ішінара механикаландырылған жұмыстар;

жемді дайындау, оған микроэлементсалқы жұмыстарды орындау;

құстарды кілеттерге орналастыру, оларды кілеттен мен басқа да қоспаларды салу;

суарғышқа судың берілуін реттеу;

қиды шығару, суарғышты жуу, науалар мен ұяларды тазалау;

құс өнімділігін арттыру жөніндегі іс-шараларды орындау;

құсты сұрыптау және браққа шығару;

жұмыртқаны жинау, салу сұрыптау таңбалау, салу, буып-түю және тапсыру;

алдын алу және емдеу іс-шараларына қатысу;

жабдықты техникалық күту;

құстарға арналған орынжайда берілген температура және ауа режимін реттеу;

құсты кілетте құстау кезінде табаларды тазалау.

964. Білуге тиіс:

жерде және кілетте ұсталатын ауылшаруашылық құстарының анатомиясы мен физиологиясы негіздерін;

қызмет көрсететін құс өнімділігін арттыру әдістерін;

технологиялық жабдықты пайдалану ережесін және оларды күтуді;

жем берудің нормалары мен тәртібін;

қызмет көрсететін құстардың ақуызға, дәрумендер мен минералдік заттарға мұқтаждығын.

Параграф 3. Құс өсіруші, 5-разряд

965. Жұмыс сипаттамасы:

кілетте ұсталатын өнеркәсіптік табындағы құсты, асыл тұқымды жас құстарды, аналық және селекциондық-асыл тұқымды табынды күту жөніндегі қол және ішінара механикаландырылған жұмыстар;

азықтандыру, суару, қиды шығару;

құс өнімділігін арттыру, оларды теңгермелі қоректі заттармен қоректендіру жөніндегі іс-шараларды орындау.

966. Білуге тиіс:

кілетте ұстау кезінде қолданылатын кілетті батарейлер мен жабдықтың құрылымын;

асыл тұқымды құсты өсіру және күту жөніндегі ерекшеліктерді;

селекциондық-асыл тұқымды табынды күту жұмысының негізгі әдістерін.

100. Ара өсіруші

Параграф 1. Ара өсіруші, 3-разряд

967. Жұмыс сипаттамасы:

араларды күту және олардан өнім алу жөніндегі қосалқы және көмекші жұмыстарды орындау;

араларды қыстықтан шығару;

оларды бал жиынына дайындау және апару, омартада орналастыру;

омарталарды алдына ала күту, жөндеу және бояу;

рамкаларды керу және өсіру;

ара шаруашылығы өнімін өңдеу;

ұяларды жылыту;

араларды азықтандыру және ұяны қысқа дайындау;

ұяны, инвентарды, зарарсыздандыру, аурумен және зиянкестермен алдын ала күресу іс-шараларын жүргізу;

омартадағы және орынжайлардағы санитарлық-гигиеналық жағдайларды ұстау;

орынжайларды, қоршауды, жабдықтар мен инвентарды ағымдық жөндеу.

968. Білуге тиіс:

ара отбасының құрамын;

аналықтың, жұмысшы аралардың рөлін;

ара отбасының жыл ішіндегі тіршілік-тынысын;

омартаға, араны күтуде, бал жинауда және балауыз шикізатын қайта өңдеуде қолданылатын инвентарға қойылатын талаптарды;

жабдықты пайдалану ережесін;

араларды қыстықтан шығару және қыстыққа қою техникасын.

Параграф 2. Ара өсіруші, 4-разряд

969. Жұмыс сипаттамасы:

тауарлы және тозандату омарталарында араларды күту жұмыстарды орындау;

араларды тозаңдатылатын дақылдарға үйрету;
хош иісті сироп дайындау және оны араларға беру;
сотылардың сапасын, ұядағы аралардың саны мен балды, барлық жастағы отбасы мүшелерінің күші мен төлдеуін тексеру;
ара фермасының, омартаның бал балансын жасау;
ара отбасыларын отырғызу;
отбасындағы араларды көбейту;
ара отбасыларының көктемгі түгендемесін жүргізу;
ара ауруымен және зиянкестермен алдын ала күресу;
аналықтарды шығару және ауыстыру;
омартадағы бал сотыларын іріктеу және оларды ашу;
балды ағызып алу, ара шаруашылығы өнімін өңдеу;
араларға қысқы және көктемгі уақытқа жемазық дайындау;
омартадағы есепті жүргізу.

970. Білуге тиіс:

ара өнімін өнеркәсіптік өндіру технологиясын;
жекелеген ара жұптарының құрылымы мен биологиясын, олардың жем құрамын;
күшті және жоғары өнімді ара отбасыларын ұстау әдістерін;
даланың, жайылымдар мен шабындықтардың маңызды бал беретін шөп түрлерін;
алудың негізгі типтерін; әртүрлі ауылшаруашылық дақылдарын тозаңдату кезінде араларлы пайдалану ерекшелігін;
ұяларды ұлғайту тәсілдерін; араларды типтік ұяларды ұстау әдістерін;
араларды бал жинауға дайындау және апару тәсілдерін;
аналықтарды шығару және ауыстыру, араны қысқа дайындау және оларды қысқы кезеңде күту тәсілдерін;
ара балының құрамы мен қасиеттерін;
араны қыста қосымша қоректендіру, балды, балауыз шикізатын буып-түю және сақтау, оны қайта өңдеу тәсілдерін, ауруымен және зиянкестермен алдын ала күресу шараларын.

Параграф 3. Ара өсіруші, 5-разряд

971. Жұмыс сипаттамасы:

аналық шығару, асыл тұқымды және тозаңдату-бал өндіру фермаларында, омарталарында араларды күту жұмыстарды орындау;
аналықтарды шығару және ауыстыру;
араларды тозаңдатылатын дақылдарға үйрету;
тәрбиеленуші отбасмыларды дайындау және оларды азықтандыру;

личинкаларға екпе салу, ара аналықтарын жұптастыру үшін нуклеустарды дайындау және аналықтарды отырғызу;
өнімді аналықтарды іріктеу және оларды тапсырыс берушіге жөнелту;
жасанды жолмен ара отбасыларын жасақтау, араларды бал жинауда және ауылшаруашылық дақылдарын тозаңдату кезінде араларды пайдалану;
араларды тозаңдатылатын дақылдарға үйрету;
ауру ара отбасыларын анықтау, оларды араларды және төл үлгілерін зерттеуге жөнелту;
ара сүтін, прополисті, гүл тозаңын жинау;
асыл тұқымды аналық шығарылатын омарталарда есеп құжаттамасын жүргізу

972. Білуге тиіс:

асыл тұқым өсіру ісі негіздерін;
аналық личинкалардың даму және азықтық режимін;
өнім беретін және бермейтін аналықтардың белгілерін;
ара аналықтарын шығарудың жолдары мен техникасын;
личинкалардың азық режимін; нуклеустарды қалыптастыру техникасын;
пакетті ара өсіруді, ара төлінің және ересек аралардың ауруларын;
аралардың улы химикаттардан улануын;
ара ауруларымен күресу шараларын;
ара сүтін, прополисті, гүл тозаңын жинау және сақтау тәсілдерін.

101. Ветеринарлық санитар

Параграф 1. Ветеринарлық санитар, 3-разряд

973. Жұмыс сипаттамасы:

емдік заттарды, жабдықты, инструменттерді, материалдарды жасау және дайындау;

ауру және тәжірибелік жануарларды күту;

тұяқтарды кесу, мүйізді алу және кесу, өнеркәсіптік құс шаруашылығында балапандардың тұмсығын кесу және күйдіру;

жануарлардың тері қабатын паразиттерге қарсы өңдеу. Дератизация жүргізу;

мал базасындағы малдың жай-күйін қадағалау;

ветеринарлық емханадағы, зертханадағы, участка мен пункттегі санитарлық тәртіпті сақтау;

карантин және ауру және ауру күдікті малдарды ветеринарлық дәрігердің нұсқауы бойынша оқшаулау жөніндегі іс-шараларды орындау;

зертхана жануарларын күту.

974. Білуге тиіс:

хирургиялық аспаптар мен материалдарды стерилизациялау ережесін;

жануарларға алғашқы көмек көрсету ережесін;

дәрілік заттарды беру тәсілдерін;

жануарлармен жұмыс кезінде, инструменттер мен жабдықтарды пайдалану кезінде жеке қауіпсіздік ережесін.

Параграф 2. Ветеринарлық санитар, 4-разряд

975. Жұмыс сипаттамасы:

ветеринар мамандарға жануарларды аппараттар мен механизмдердің көмегімен жаппай егу, өңдеу, сондай-ақ жануарлардың денесін патологоанатомиялық жару, және утильдеу при кезінде көмек көрсету;

вакциналау, зарарсыздандыру және дезинсекциялау;

зарарсыздандыру ертінділерін әзірлеу;

малдан қан сынамасын алу.

976. Білуге тиіс:

малдың анатомиясы мен физиологиясын;

малдың ауруын анықтау тәсілдерін; жалпы алдын алу, аурудың себептері мен сыныптамасын;

вакциналау әдістерін;

алдын алу іс-шараларын ұйымдастыру негіздерін;

зарарсыздандыру, бүріккіш және орынжайлар мен малды механикаландырылған өңдеуге арналған басқа да аспаптардың қондырғысының құрылымын.

102. Шошқашы

Параграф 1. Шошқашы, 3-разряд

977. Жұмыс сипаттамасы:

шошқа басын күту жөніндегі көмекші жұмыстар;

кезекшілдік кезінде туған торайларды қабылдау;

аналықтар мен торайларды қосымша азықтандыру;

ауырған малға алғашқы көмек көрсету және шошқаны бағы жөніндегі басқа да жұмыстарды орындау;

оларды қабылдау, өлшеу және айдап бару;

шошқа басының сақталуын қадағалау.

978. Білуге тиіс:

шошқаны бағу және азықтандыру ережесін;

төлді алғашқы өңдеу және ауырған және төлдеген кезде алғашқы көмек көрсету ережесін.

Параграф 2. Шошқашы, 4-разряд

979. Жұмыс сипаттамасы:

бойдақ және супорос аналықтарды, жөндеудегі төлдер мен бордақыдағы шошқаларды күту жөніндегі қол немесе ішінара механикаландырылған жұмыстар;

азықтандыру, суару, қиды шығару және орынжайды жинау;
төл алуды көбейту шараларын орныдау;
шошқаны теңгермелі қоректік заттармен интенсивті бордақылау;
оларды фермаларда бағудың зоогигиеналық нормаларын сақтау;
аналықтарды шағылыстыруды жүргізу және қолдан ұрықтандыруға қатысу;
аналықтарды күшіктеуге дайындау;

ауырған малға көмек көрсету және аурудың, малдың өлім-жітімі мен ауруының алдын алу және емдеу шараларын жүргізуге көмектесу;
бордақыланған малды өлшеу және ет комбинатына жөнелту.

980. Білуге тиіс:

бойдақ және супорос аналықтарды, жөндеудегі төлдер мен бордақыдағы шошқаларды күту және азықтандыру ережесін, технологиясы мен озық әдістерін;
жемнің құрамы мен қоректілігін, жем рациондарының құрылымын;

шошқаның ақуызға, дәрумендер мен минералдық заттарға мұқтаждығын;
қызмет көрсететін мал басының өнімділігін арттыру жолдарын;

анағұрлым кең тараған ауру түрлерін және ауырған малға алғашқы көмек көрсету ережесін;

аурудың алдын алу жөніндегі ветеринарлық-санитарлық іс-шараларды;

сойылатын мал кондициясын, шошқа өсіру техникасын;

аналықтардың өнімділігін бағалауды;

төлдің аз болуы, аборттар мен қысыр қалудың негізгі себептерін.

Параграф 3. Шошқашы, 5-разряд

981. Жұмыс сипаттамасы:

емізетін аналықтарды төлімен, 4 айға дейінгі еметін және ембейтін торайларды күту жөніндегі қол немесе ішінара механикаландырылған жұмыстар;

торайларды азықтандыру, суару, қиды шығару және орынжайды жинау;

малды ұстауды жақсарту, төл шығымын көбейту, төлдің сақталуын және орташа тәуліктік салмақ қосуын арттыру мақсатымен теңгермелі қоректік заттармен азықтандыру жөніндегі іс-шараларды орындау;

механизмдердегі қарапайым ақауларды жою.

982. Білуге тиіс:

шошқаның биологиялық ерекшеліктерін, олардың анатомиясы мен физиологиясы негіздерін;

емізетін аналықтарды төлімен, 4 айға дейінгі еметін және ембейтін торайларды күтудің технологиясы мен озық әдістерін;

төл шығымын көбейту, төлдің сақталуын және орташа тәуліктік салмақ қосуын арттыру әдістерін;

қызмет көрсететін машиналар мен механизмдердің құрылымын, оларды пайдалану және күту ережесін, оларды реттеу және техникалық қызмет көрсету ережесін.

Параграф 4. Шошқашы, 6-разряд

983. Жұмыс сипаттамасы:

қабандарды күту жөніндегі қол немесе ішінара механикаландырылған жұмыстар;

азықтандыру, суару, қиды шығару және орынжайды жинау;

ветеринарлық өңдеуге қатысу;

төл шығымын көбейту мақсатымен, малды ұстауды және теңгермелі қоректік заттармен азықтандыру жөніндегі іс-шараларды орындау;

малды шағылыстыруды және моционын жүргізу;

малға алғашқы көмек көрсету, орынжайды жинау және таға басқа жұмыстар

984. Білуге тиіс:

қабандарды күту мен азықтандырудың технологиясы мен озық әдістерін;

жыныстық жетілу белгілерін;

қабандарды пайдалану және олардан ұрық алу ережесін.

103. Жүн мен мамықты сұрыптаушы

Параграф 1. Жүн мен мамықты сұрыптаушы, 5-разряд

985. Жұмыс сипаттамасы:

жуылмаған жүн мен мамықты стандарт бойынша сұрыптау;

жүннің түрін, жұқалығын (сапасын), ұзындығын, оның жай-күйін (қалыпты, кірлі, ақаулы және тағы басқа), мамықтың түрін анықтау (1-ші және 2-ші түтумен , донебаждық таралған);

рунаны стандарт бойынша сыныптау кезінде сыныпқа немесе кіші сыныпқа жатқызу;

қол жүнді түсі мен жай-күйіне қарай сұрыптау және біліктілігі анағұрлым жоғары сұрыптаушының басшылығымен жүннің ластану деңгейін айқындау.

996. Білуге тиіс:

жүн мен мамықтың ассортименті мен техникалық жағдайын;

жүннің және мамықтың түрін, жұқалығын, ұзындығын, жай-күйін, түсін, ластану деңгейін айқындайды;

буманы буып-түю қағидасын.

Параграф 2. Жүн мен мамықты сұрыптаушы, 6-разряд

997. Жұмыс сипаттамасы:

жуылмаған жүн мен мамықты стандарт бойынша сұрыптау;

жүннің түрін, жұқалығын (сапасын), ұзындығын, оның жай-күйін (қалыпты, кірлі, ақаулы және тағы басқа), мамықтың түрін анықтау (1-ші және 2-ші түтумен, донебаждық таралған);

рунаны стандарт бойынша сыныптау кезінде сыныпқа немесе кіші сыныпқа жатқызу;

қол жүнді түсі мен жай-күйіне қарай сұрыптау;
жүннің ластану деңгейін айқындау;
сұрыптау бойынша алғаш есепке алуды жүргізу.

998. Білуге тиіс:

жүн мен мамықты дайындау стандарты мен техникалық шарттарын;
жүннің түрін, жұқалығын (сапасын), ұзындығын, оның жай-күйін, түсін айқындау белгілерін;

алғашқы есепті жүргізу тәртібін;

буманы буып-түю және таңбалау қағидасын.

104. Аттарды жаттықтырушы

Параграф 1. Аттарды жаттықтырушы, 6-разряд

999. Жұмыс сипаттамасы:

жас малды мініп және жаттықтырып үйрету жұмыстарын ұйымдастыру;
ерттеу, кордовой және бичевой жұмысы;

жылқының тренингі мен физиологиялық жай-күйін бақылау және есепке алу;
жылқыны тағалау есебін жүргізу;

уақыт, қашықтық, қозғалыс жылдамдығы жүктемелеріндегі ерекшеліктерді ескере отырып, жылқыны жаттықтыру және сынау жоспарлары мен кестелерін жасау;

жаттықтыру және сынау материалдарын есепке алу және талдау;

жылқы әбзелін ұдайы тексеру;

жылқылардың дәстүрлі жүлделерге, топтық жарыстарға және басқа да жаттығуларға қатысу өтінімдерін жасау;

жүлдеге шабу диспозициясын құру;

жылқыны көлік құралдарына тиеу мен түсіруді ұйымдастыру;

шабандоздардың және жаттықтыру бөлімшесі атбегілерінің жұмысына басшылық ету.

1000. Білуге тиіс:

жылқының тренингі анатомиясын, зоогигиенасын, физиологиясын;
ветеринария негіздерін;

ипподромдағы асыл тұқымды жылқыларды тағалау мен сынау ережесін;

асыл тұқымды жылқыларды өсіру, ұстау және азықтандыру технологиясын.

105. Шопан

Параграф 1. Шопан, 3-разряд

1005. Жұмыс сипаттамасы:

қой мен ешкі басын бағу жөніндегі қосалқы жұмыстар;

саулықтар мен ешкілерді жайылымнан төлдеу бөлімшесіне жеткізу. Жем әкелу;

төлдеу бөлімшесінде қозыларды азықтандыру, суару және күту жұмыстарына көмек көрсету;

қойларды қырқымға, бонитировкаға және қырқымнан кейін зарарсыздандырушы ертіндіде жалдау;

орынжайды жинау және зарарсыздандыру;

қой қораны қидан тазарту;

қиды қолмен кесу;

мал ауруының алдын алу шараларына қатысу;

мал басын қадағалау, сақманды қабылдау мен кезекшілік кезіндегі басқа да жұмыстар.

1006. Білуге тиіс:

зоогигиена мен ветеринария жөніндегі қарапайым деректерді;

қойды қырқымға, бонитировкаға және беру техникасын;

қырқымнан кейін қойды жалдау ережесін;

көлік құралдарының құрылымын және жүк тасу ережесін;

сақманды қабылдау мен төлдеу бөлімшесінде қозыларды күту ережесін.

Параграф 2. Шопан, 4-разряд

1007. Жұмыс сипаттамасы:

қой басын, ешкілерді, қойларды, қошқарлар мен 1,5 жасқа дейінгі тұсақтарды (тушаларды) пайдалану және мал өсіру кешендерінде күту жөніндегі қолмен атқарылатын және ішінара механикаландырылған жұмыстар;

малды азықтандыру, суару;

мал басының өнімділігін арттыру және сақталуы мақсатында қызмет көрсететін мал басын ұстау және азықтандыруды жақсарту жөніндегі іс-шараларды орындау;

сақманды қалыптасыру кезінде саулықтар мен қозыларды іріктеу;

ауырған малға және қозылау кезінде көмек көрсету;

саулықтар мен қозыларды санитарлық-гигиеналық баптау;

қоздаған кезде саулықтарды күту;

қозыларды басқа саулыққа жанастыру.

1008. Білуге тиіс:

бекітілген мал басын азықтандыру, суару, күту және бағу ережесін;

негізгі жемді және оның жұғымдылық қасиеттерін;

аналықтарды, қошқарларды, жас төлді кешенді механикаландырылған жағдайда малды ұстау технологиясын;

механикаландыру жабдықтарының құрылымын;

жабдықтар мен механизмдерді басқару және баптау ережесін;

аналық қойлар мен ешкі басын, қошқарларды, жас төлді ұстауға қойылатын негізгі талаптарды;

жас төлді ұсату мен өсіру технологиясының ерекшеліктерін;

қозы алуды көбейту әдістерін;

қой мен ешкі ауруының алдын алуды;

анағұрлым кең тараған ауру түрлерін және ауырған малға алғашқы және дәрігерге дейінгі көмек көрсету жолдарын.

Параграф 3. Шопан, 5-разряд

1009. Жұмыс сипаттамасы:

саулық қой басын, ешкілерді, қойларды, қошқарлар мен 1,5 жасқа дейінгі тұсақтарды (тушаларды) пайдалану фермаларында күту жөніндегі қолмен атқарылатын және ішінара механикаландырылған жұмыстар;

малды азықтандыру, суару және жаю;

қозы басын, жүн алуды көбейту және мал басының сақталуын жақсарту жөніндегі іс-шараларды орындау;

түбітті ешкілерді тарау;

қой мен ешкіні қолмен қырқу;

жасанды ұрықтандыру кезінде операторларға тұқым алуға көмек көрсету.

1010. Білуге тиіс:

саулық қой басын, ешкілерді, қойларды, қошқарлар мен төлдерді ұстаудың технологиясы мен озық әдістерін;

жас төлді ұстау мен өсіру технологиясының ерекшеліктерін;

қой мен ешкі ауруының алдын алуды; қозы алуды көбейту әдістерін;

антибиотиктен мен микроэлементтерді қолдану ережесін;

зоотехникалық есеп жүргізу ережесін;

қолмен қырқудың технологиясы мен кезектілігін.

Параграф 4. Шопан, 6-разряд

1011. Жұмыс сипаттамасы:

саулық қой басын, ешкілерді, қойларды, қошқарлар мен 1,5 жасқа дейінгі тұсақтарды (тушаларды) асыл тұқымды мал фермаларында күту жөніндегі қолмен атқарылатын және ішінара механикаландырылған жұмыстар;

малды азықтандыру, суару және жаю;

асыл тұқымды саулық басының сапасын жақсарту және қозы алуды көбейту жөніндегі іс-шараларды орындау.

1012. Білуге тиіс:

саулық қой басын, ешкілерді, қойларды, қошқарлар мен төлдерді асыл тұқымды мал фермаларында ұстаудың технологиясының ерекшеліктерін;

асыл тұқымды қой мен ешкінің сапасын жақсарту әдістерін;

асыл тұқымды мал өсіру және зоотехникалық есеп жүргізу ережесін.

106. Жібек өсіруші

Параграф 1. Жібек өсіруші, 2-разряд

1013. Жұмыс сипаттамасы:

жібек құртына арналған шөп пен сабанды дайындау, оларды құрты жолына жеткізу;

жібек құрттығын сабаннан станоктарға бөлу;

ораманы жазу және төсем қағазын кесу;

3-5 жастағы гусеницаларға арналған жемді дайындау, өңдеу және құрт жолына жеткізу;

жібек құртын қолмен тазалау;

ревендук тігу және оны стеллаждарға кигізу, көлеңкелі кептіру перделерін ілу ;

қабылданған жібек құртын дайындау пункткінің тарасына салу, оларды уақытша сақтау орнына немесе механикалық піллә кептіргішке (булы морилкаларға) апару, механикалық кептіргішке немесе булы морилкаларға салу, олардан түсіріп алу, жартылай кепкен жібек құртын көлеңкелі кептіру стеллаждарына апару;

құрғақ жібек құртын қанар қаптарға таралау және бунтыларға салу, көлеңкелі кептіру стеллаждарындағы жібек құртын аудармалау, кара-пачаха пілләсін іріктеп алу.

1014. Білуге тиіс:

жемдеу кезінде қолданылатын машиналар мен инвентардың құрылымы мен нысанын; жібек құртын кептірудің технологиялық режимін;

кептірілген жібек құртының сапасына қойылатын талаптарды;

піллә кептіргіштің құрылымы мен нысанын.

Параграф 2. Жібек өсіруші, 4-разряд

1015. Жұмыс сипаттамасы:

тұт жапырағын дайындау, кіші және ересек жастағы тұт көбелегін солармен азықтандыру;

төсемді ауыстыру, гусеница партияларын сиректеу және тегістеу;

кіші жастағы тұт көбелегі гусеницаларын біріктіріп жемдеу үшін жылытылған камераларды дайындау және осы камераларда гусеницаларды жемдеу;

камералардағы температура режимі мен ылғалды реттеу, орынжайлардағы ауаны желдету;

тұт көбелегі гусеницалары ауруларымен күрес жөніндегі алдын алу шараларын жүргізу;

ораамаға дайын гусеницаларды құрттыққа қою;

пілләні құрттықтан алу, сапасына қарай сұрыптау және жөнелту үшін
буып-түю;

жібек құртының ірі тобын құрттықтарда ұйымдастыру және шығару;
тірілерін қатыру және сұрыптық жібек құрттарын піллә кептіру
камераларында, конвейерлі және жәшікті піллә кептіргіштерде бумен кептіру;
жібек құрты салынған арбаларды камераға кіргізу және кейін шығарып алу;
камерада берілген температураны сақтау және режимге сәйкес қатыру
процесін қадағалау.

1016. Білуге тиіс:

азықтандыру кезінде қолданылатын машиналар мен инвентардың құрылымы
мен нысанын;

жібек құртының бай шығымын өсіру үшін қажетті шарттарды;
жібек құрты гусеницасының ауруларын және олармен күресу шараларын;
жібек құрты гусеницасының ауруларымен күресте қолданылатын улы
химикаттарды;

жібек құртының аурулары мен зиянкестерін және олармен күресу жолдарын;
улы химикаттардың түрлерін және оларды қолдану ережесін;
жібек құртын қатыру және кептірудің технологиялық режимін;
кептірілген піллә сапасына қойылатын талаптарды.

Параграф 3. Жібек өсіруші, 5-разряд

1017. Жұмыс сипаттамасы:

пілләні инкубациялау;
табаларды дайындау;
инкубаторийдағы берілген температура мен ылғалдылықты сақтау;
тірілген гусеницаларды түсіріп алу, оларды азықтандыру және жібек
құрттарына бөліп беру.

1018. Білуге тиіс:

тұт жібек құрты биологиясының негіздерін, пілләні инкубациялауды
ұйымдастыруды және оның технологиясын;
тірілген гусеницаларды азықтандыру ережесін.

Жұмысшылардың жұмыстары мен
кәсіптерінің
бірыңғай тарифтік-біліктілік
анықтамалығына
(64-шығарылым) 1-қосымшасы

Жұмысшы кәсіптерінің алфавиттік көрсеткіші

Р/с №	Кәсіптердің атауы	Разряд диапазоны	Беті
Өсімдік шаруашылығы, су және орман шаруашылығындағы жұмысшылар кәсіптері			

1.	Жүзім өсіруші	-	58
2.	Саңырауқұлақ өсіруші	-	58
3.	Ағаш өсіруші	-	59
4.	Зығыр өсіруші	-	59
5.	Су бүріккіш құрылғысының машинисі	-	60
6.	Стационарлық сорғы станциясының машинисі	-	60
7.	Көкөніс өсіруші	-	61
8.	Жабық топырақ жабдығының операторы	-	62
9.	К е п т і р у құрылғыларының операторы	-	62
10.	Көшетхананы баптаушы	-	63
11.	Дикан	-	63
12.	Күріш өсіруші	-	64
13.	Бағбан	-	65
14.	Қызылша өсіруші	-	65
15.	Тұқым өсіруші	-	65
16.	Темекі өсіруші	-	65
17.	Ауыл шаруашылығы өндірісінің тракторшы-машинисі	-	66
18.	Құлмақ өсіруші	-	66
19.	Гүл өсіруші	-	67
20.	Шай өсіруші	-	68
21.	Эфир-зәйтүн өсіруші	-	68
Мал шаруашылығы			
1	Сауыншы	4-6	69-70
2	Малшы	3-6	69-72
3	Жұмыс малын күтетін малшы	4-5	72-73
4	Шабандоз	5-6	73
5	Аң өсіруші	5-6	73
6	Жылқышы	3-6	74
7	Пантыларды консервілеуші	4	76
8	Қоян өсіруші	4-5	75-76
9	Қымыз дайындаушы	3-4	76
10	Жібек құрты жөніндегі зертханашы	2-5	77
11	Ат айдаушы	5-6	77-78
12	Тері өңдеуші	3-4	78-79

13	Бұғы өсіруші	3-5	79-80
14	Мал шаруашылығы кешендері мен механикаландырылған фермалардың операторы	2; 4-6	80
15	Машинамен сауу операторы	4-6	80-81
16	Қой шаруашылығы кешендері мен механикаландырылған фермалардың операторы	2-6	81-82
17	Малды ветеринарлық өңдеу операторы	5	88
18	Мал мен құсты жасанды ұрықтандыру жөніндегі оператор	4; 6	89
19	Құс фабрикалары мен механикаландырылған фермалардың операторы	2-6	90-92
20	Шошқа өсіру кешендері мен механикаландырылған фермалардың операторы	2; 4-6	92-94
21	Жемазық дайындау цехының операторы	3-6	94-95
22	Кәсіпшілік аңшысы	4-5	95-96
23	Ветеринарлық препараттар	3	96
24	Жемазық дайындаушы	1-4	96-98
25	Малға ілесіп жүретін адам	3-4	98
26	Құс өсіруші	2; 4-5	98-99
27	Ара өсіруші	3-5	100-101
28	Ветеринарлық санитар	3-4	101-102
29	Шошқа өсіруші	3-6	102-103
30	Жүн мен түбітті сорттаушы	5-6	103-104
31	Аттарды жаттықтырушы	6	104
32	Шопан	3-6	105-106
33	Жібек өсіруші	2; 4-5	106-108

Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығына (64-шығарылым) 2-қосымшасы

БТБА-ның "Мал шаруашылығындағы жұмыс" бөлімінде көзделген және олардың атауларын бұрын қолданыста болған 1997 жылы шығарылған БТБА-ның шығарылымы және бөлімдердің бойынша кәсіптің атауларының тізбесі

Р/с №	Осы бөлімде орналастырылған кәсіптердің атаулары	Разрядтар диапазоны	1997 жылы шығарылған БТБА қолданыстағы шығарылымы бойынша кәсіптің атауы	Разрядтар диапазоны	шығарылым №	Бөлімнің қысқартылған атауы
1	Сауыншы	4-6	Сауыншы	4-6	64	Мал шаруашылығы
2	Малшы	3-6	Малшы	3-6	64	Мал шаруашылығы
3	Жұмыс малын күтетін малшы	4-5	Жұмыс малын күтетін малшы	4-5	64	Мал шаруашылығы
4	Шабандоз	5-6	Шабандоз	5-6	64	Мал шаруашылығы
5	Аң өсіруші	5-6	Аң өсіруші	5-6	64	Мал шаруашылығы
6	Жылқышы	3-6	Жылқышы	3-6	64	Мал шаруашылығы
7	Пантыларды консервілеуші	4	Пантыларды консервілеуші	4	64	Мал шаруашылығы
8	Қоян өсіруші	4-5	Қоян өсіруші	4-5	64	Мал шаруашылығы
9	Қымыз дайындаушы	3-4	Қымыз дайындаушы	3-4	64	Мал шаруашылығы
10	Жібек құрты жөніндегі зертханашы	2-5	Жібек құрты жөніндегі зертханашы	2-5	64	Мал шаруашылығы
11	Ат айдаушы	5-6	Ат айдаушы	5-6	64	Мал шаруашылығы
12	Тері өңдеуші	3-4	Тері өңдеуші	3-4	64	Мал шаруашылығы

13	Бұғы өсіруші	3-5	Бұғы өсіруші	3-5	64	М а л шаруашылығы
14	М а л шаруашылығы кешендері мен механикаландырылған фермалардың операторы	2, 4-6	М а л шаруашылығы кешендері мен механикаландырылған фермалардың операторы	2, 4-6	64	М а л шаруашылығы
15	Машинамен са у у операторы	4-6	Машинамен са у у операторы	4-6	64	М а л шаруашылығы
16	Қ о й шаруашылығы кешендері мен механикаландырылған фермалардың операторы	2-6	Қ о й шаруашылығы кешендері мен механикаландырылған фермалардың операторы	2-6	64	М а л шаруашылығы
17	Малды ветеринарлық өңдеу операторы	5	Малды ветеринарлық өңдеу операторы	5	64	М а л шаруашылығы
18	Мал мен құсты жасанды ұрықтандыру жөніндегі оператор	4;6	Мал мен құсты жасанды ұрықтандыру жөніндегі оператор	4; 6	64	М а л шаруашылығы
19	Қ ұ с фабрикалары мен механикаландырылған фермалардың операторы	2-6	Қ ұ с фабрикалары мен механикаландырылған фермалардың операторы	2-6	64	М а л шаруашылығы
20	Шошқа өсіру кешендері мен механикаландырылған фермалардың операторы	2; 4-6	Шошқа өсіру кешендері мен механикаландырылған фермалардың операторы	2; 4-6	64	М а л шаруашылығы
21	Жемазық дайындау цехының операторы	3-6	Жемазық дайындау цехының операторы	3-6	64	М а л шаруашылығы

22	Кәсіпшілік аңшысы	4-5	Кәсіпшілік аңшысы	4-5	64	М а л шаруашылығы
23	Ветеринарлық препараттор	3	Ветеринарлық препараттор	3	64	М а л шаруашылығы
24	Жемазық дайындаушы	1-4	Жемазық дайындаушы	1-4	64	Мал шаруашылығы
25	Малға ілесіп жүретін адам	3-4	Малға ілесіп жүретін адам	3-4	64	М а л шаруашылығы
26	Құс өсіруші	2; 4-5	Құс өсіруші	2; 4-5	64	М а л шаруашылығы
27	Ара өсіруші	3-5	Ара өсіруші	3-5	64	М а л шаруашылығы
28	Ветеринарлық санитар	3-4	Ветеринарлық санитар	3-4	64	М а л шаруашылығы
29	Шошқа өсіруші	3-6	Шошқа өсіруші	3-6	64	М а л шаруашылығы
30	Жүн мен түбітті сорттаушы	5-6	Жүн мен түбітті сыныптаушы	5-6	64	М а л шаруашылығы
31	Аттарды жаттықтырушы	6	Аттарды жаттықтырушы	6	64	М а л шаруашылығы
32	Шопан	3-6	Шопан	3-6	64	М а л шаруашылығы
33	Жібек өсіруші	2, 4-5	Жібек өсіруші	2, 4-5	64	М а л шаруашылығы

Бұрын қолданыста болған БТБА-ның "Мал шаруашылығындағы жұмыс" бөлімінде көзделген, кәсіптердің өзгертілген атаулары, олар енгізілген бөлімдер мен шығарылымдар нөмірлері көрсетілген жұмысшы кәсіптерінің тізбесі

Р/с №	1984 жылы шығарылған БТБА қолданыстағы шығарылымы бойынша кәсіптің атауы	Разрядтар диапазоны	Осы бөлімде орналастырылған кәсіптердің атаулары	Разрядтар диапазоны	шығарылым №	Бөлімнің қысқартылған атауы

1	Сауыншы	4-6	Сауыншы	4-6	64	М а л шаруашылығы
2	Малшы	3-6	Малшы	3-6	64	М а л шаруашылығы
3	Жұмыс малын күтетін малшы	4-5	Жұмыс малын күтетін малшы	4-5	64	М а л шаруашылығы
4	Шабандоз	5-6	Шабандоз	5-6	64	М а л шаруашылығы
5	Аң өсіруші	5-6	Аң өсіруші	5-6	64	М а л шаруашылығы
6	Жүн мен түбітті сыныптаушы	5-6	Жүн мен түбітті сорттаушы	5-6	64	М а л шаруашылығы
7	Жылқышы	3-6	Жылқышы	3-6	64	М а л шаруашылығы
8	Пантыларды консервілеуші	4	Пантыларды консервілеуші	4	64	М а л шаруашылығы
9	Қоян өсіруші	4-5	Қоян өсіруші	4-5	64	М а л шаруашылығы
10	Қымыз дайындаушы	3-4	Қымыз дайындаушы	3-4	64	М а л шаруашылығы
11	Жібек құрты жөніндегі зертханашы	2-5	Жібек құрты жөніндегі зертханашы	2-5	64	М а л шаруашылығы
12	Ат айдаушы	5-6	Ат айдаушы	5-6	64	М а л шаруашылығы
13	Тері өңдеуші	3-4	Тері өңдеуші	3-4	64	М а л шаруашылығы
14	Бұғы өсіруші	3-5	Бұғы өсіруші	3-5	64	М а л шаруашылығы
15	М а л шаруашылығы кешендері мен механикаландырылған фермалардың операторы	2, 4-6	М а л шаруашылығы кешендері мен механикаландырылған фермалардың операторы	2, 4-6	64	М а л шаруашылығы

16	Машинамен сауу операторы	4-6	Машинамен сауу операторы	4-6	64	Мал шаруашылығы
17	Қой шаруашылығы кешендері мен механикаландырылған фермалардың операторы	2-6	Қой шаруашылығы кешендері мен механикаландырылған фермалардың операторы	2-6	64	Мал шаруашылығы
18	Малды ветеринарлық өңдеу операторы	5	Малды ветеринарлық өңдеу операторы	5	64	Мал шаруашылығы
19	Мал мен құсты жасанды ұрықтандыру жөніндегі оператор	4; 6	Мал мен құсты жасанды ұрықтандыру жөніндегі оператор	4; 6	64	Мал шаруашылығы
20	Құс фабрикалары мен механикаландырылған фермалардың операторы	2-6	Құс фабрикалары мен механикаландырылған фермалардың операторы	2-6	64	Мал шаруашылығы
21	Шошқа өсіру кешендері мен механикаландырылған фермалардың операторы	2; 4-6	Шошқа өсіру кешендері мен механикаландырылған фермалардың операторы	2; 4-6	64	Мал шаруашылығы
22	Жемазық дайындау цехының операторы	3-6	Жемазық дайындау цехының операторы	3-6	64	Мал шаруашылығы
23	Ветеринарлық препараттор	3	Ветеринарлық препараттор	3	64	Мал шаруашылығы
24	Жемазық дайындаушы	1-4	Жемазық дайындаушы	1-4	64	Мал шаруашылығы
25	Малға ілесіп жүретін адам	3-4	Малға ілесіп жүретін адам	3-4	64	Мал шаруашылығы
26	Құс өсіруші	2; 4-5	Құс өсіруші	2; 4-5	64	Мал шаруашылығы

27	Ара өсіруші	3-5	Ара өсіруші	3-5	64	М а л шаруашылығы
28	Ветеринарлық санитар	3-4	Ветеринарлық санитар	3-4	64	М а л шаруашылығы
29	Шошқа өсіруші	3-6	Шошқа өсіруші	3-6	64	М а л шаруашылығы
30	Аттарды жаттықтырушы	6	Аттарды жаттықтырушы	6	64	М а л шаруашылығы
31	Шопан	3-6	Шопан	3-6	64	М а л шаруашылығы
32	Жібек өсіруші	2; 4-5	Жібек өсіруші	2; 4-5	64	М а л шаруашылығы

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК